

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 5 Sayı: 21 Volume: 5 Issue: 21

Bahar 2012 Spring 2012

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

EDEBİYAT TEORİSİ ÜZERİNE-3: EDEBİYAT TEORİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

“ON LITERARY THEORY-3: THE CLASSIFICATION OF LITERARY THEORIES”

Adem ÇALIŞKAN*

Özet

Bu makalede edebiyat teorilerinin sınıflandırılması konusu ele alınmıştır. Genellikle yabancı dilde yazılmış edebiyat teorisi kitaplarında yer alan sınıflandırmalar ülkemizde pek bilinmemektedir. Bu alandaki mevcut sınıflandırma çalışmaları ile bunlara ilave olarak teklif mahiyetinde yaptığım edebiyat teorisi sınıflandırmaları ilk kez bu makalede edebiyat dünyasına sunulmaktadır. Her bir sınıflandırmanın izahı bundan sonraki makalelerimin konusunu oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat Teorisi, Sınıflandırma, Graham Hough, Robert Barsky, Patrick C. Hogan, M. H. Abrams, Mario Klarer.

Abstract

In this article has been dwelt with the subject of the classification of literary theories. The classifications that is found in the books of literary theory written by foreign language have not been usually known in our country. In this field the existing studies of classification and the classificaions of literary theory that I proposed in the nature of suggestion as addition to these firstly have been presented to the literary world in this article. Every explanation of classification will be the subject of my next articles.

Key Words: Literary Theory, Classification, Graham Hough, Robert Barsky, Patrick C. Hogan, M. H. Abrams, Mario Klarer.

GİRİŞ

Edebiyat teorilerini özellikle Batı dünyasında –dolayısıyla bu dünyayı takip eden ülkelerde- belirli felsefî sistemlerden beslenen belli bir sanat teorisinin edebiyata yansımaları olarak kabul etmek mümkündür.

Bugün bütün dünyada kabul gören bilim dallarında olduğu gibi hem bir sanat hem de bir bilim dalı olarak benimsenen edebiyatta da çeşitli teoriler vardır. “Edebiyat kuramı, edebiyatın tanımından başlayarak, mahiyetini, ilkelerini, kategorilerini, ölçütlerini, amacının ve işlevinin ne olduğunu, gerçekle, toplumla ve insanla ilişkisinin niteliğini, edebî değer ve sorunları ile edebî eserin ortaya çıkış koşullarını konu edinen bütüncül yaklaşımlardır.”¹ Bu

*Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi.

itibarla, böylesine kapsamlı edebî sorunları kendine konu edinen edebiyat teorisi, günümüz Batı dünyasında önemli çalışmaların, bizde ise parmakla gösterilecek sayıda az çalışmanın konusu olmaktadır.

Edebiyat teorileri konusunda daha önce yapılan çalışmalara bir katkı olmak amacıyla, daha önce yayımlanmış olduğum çeviriler yanında, *'Edebiyat Teorisi Üzerine-1'*² ve *'Edebiyat Teorisi Üzerine-2'*³ adlı yazılar kaleme almış ve yayımlanmışım. Bu makale de, *'Özet'* kısmında dile getirildiği üzere, bu yazı dizisinin devamı mahiyetinde *'Edebiyat Teorilerinin Sınıflandırılması'* konusunda kaleme alınmıştır.

"Edebiyat teorisi ya da daha doğrusu teorileri, edebiyatı tanımlamanın ya da en azından meselelerin herhangi bir tanımlama türüne teşebbüste ne olabileceği hakkında düşünmenin çeşitli yollarını sunabilir. Onlar zorunlu bir şekilde birbirleriyle bağdaşmazlar ya da edebiyat teorisi adlı yazı gövdesi hakkında günümüz yorumcuları çeşitli teorik pozisyonlar arasında bulunabilecek çatışmacı tutumlara sıklıkla dikkati çekmişlerdir. Edebiyat teorileri edebiyatın ne olduğu veya incelemesinin ne olabileceği konusunda hiçbir kolay ve çok sıkı çözümler sunmaz, ama bu, olumsuz bir özellik olmak zorunda değildir."⁴

Öte yandan, "edebiyat teorisi ile somut olarak –yorumlamalarda, teorik polemiklerde vs.- karşılaştığımızda, onunla tek bir proje olarak değil, belirli düşünceler ve uygulamaların, hedefler ve varsayımların çeşitliliği olarak karşılaşıyoruz. Bu çeşitliliği anlamlandırmak için, ilkeleri biraz açık ve kolayca uygulanabilir düzenleyerek tanımamız gerekir."⁵ Hatta düzenleyip tanımak yetmez, belli patika yollardan ilerleyebilmek ve ana yollara ulaşabilmek için, adeta içinde yürünmesi pek güç bir ormanı andıran edebiyat teorilerini belli özellikler ve kıstaslardan hareket ederek sınıflandırmamız gerekir.

EDEBİYAT TEORİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI⁶

Bilindiği gibi teori, edebî çalışmaların mahiyetinde önemli değişikliklere yol açmasına rağmen, günümüz edebiyat biliminde zaman zaman niceliğinden ötürü serzenişlere de neden olan pek çok edebiyat teorisi vardır.

Edebiyat ve edebî türlerin sınıflandırılması kadar onun bir alt dalı olarak edebiyat teorisinin ve/veya edebiyat teorilerinin sınıflandırılması da son derece önemlidir. Bilimsel yaklaşımda ele alınan konunun daha iyi anlaşılabilmesi ve incelenebilmesi için sınıflandırmalara özellikle başvurulur. "Büyük bir bütün üzerinde düşünmek, araştırma ve

¹ Bkz. Komisyon, "Yeni Türk Edebiyatını Besleyen Edebiyat ve Eleştiri Kuramları", <http://edebiyatsozlugu.com/yeni-turk-edebiyatina-giris/yeni-turk-edebiyatini-besleyen-edebiyat-elistiri-kuramlari/yeni-turk-edebiyat-sozlugu>, 3.7.2010. (Alıntıda bazı değişikliklere gidilmiştir).

² Adem Çalışkan (2010). "Edebiyat Teorisi Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Literary Theory-1: Preliminary Orientations", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Vol. 3, Issue: 12, Summer, ss. 89-108 [Bu yazının elektronik ortamdaki web adresi için bkz.: (26.06.2010). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi12pdf/caliskan_adem.pdf].

³ Adem Çalışkan (2011). "Edebiyat Teorisi Üzerine-2: Yöntemleri, Kaynakları ve Tarihçesi / On Literary Theory-2: Its Methodology, Origins and Short History", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 4, Issue: 16, Winter, ss. 100-119 [Bu yazının elektronik ortamdaki web adresi için bkz.: (15.01.2011). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi16_pdf/caliskan_adem.pdf].

⁴ Roger Webster (1993). "What Is Literary Theory?", *Studying Literary Theory: An Introduction* [Edebiyat Teorisini İncelemek: Bir Giriş], 5th ed., New York: Routledge, p. 5.

⁵ Patrick Colm Hogan (2000). "The Field of Literary Theory", *Philosophical Approaches to the Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Gainesville: University Press of Florida, p. 1.

⁶ Burada edebiyatbilim dünyasına ilk defa önerilmiş olan 'Edebiyat Teorilerinin Sınıflandırılması' konusu, önce, 2008-2010 yılları arası Ordu Üniversitesi, daha sonra, 2010'dan itibaren de Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde vermiş olduğum Yüksek Lisans derslerinde öğrencilere anlatılmış ve not tutturulmuştur. Bu konuda bkz. Adem, Çalışkan (2009). *Modern Edebiyat Teorileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Ordu: Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 150 s.; A.mlf., (2010). *Edebiyat Akımları ve Modern Edebiyat Kuramları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 75+300 s.

inceleme için kolaylık maksadıyla birtakım daha küçük ve rölatif parçalara⁷ ayrılarak, daha yakından inceleme ve değerlendirmeler yapılır.

Ülkemizde edebiyat teorisi çalışmalarının yerli örnekleri Tanzimatlı yıllardan itibaren belirse de, batılı anlamda 'edebiyat teorisi' ile ancak Batı edebiyatı ile yakın temas ve çeviriler yoluyla karşılaşmıştır. Bu konuda, yapılan çeviri eserlerde ve üretilen şimdilik birkaç telif çalışmada kısmen bu konuya ışık tutacak yönler olsa da ciddî anlamda sistemli bir sınıflandırma takdim edilmez. Bu nedenle, yine edebiyat teorisi ile ilgili henüz dilimize çevrilmemiş yabancı kaynaklara başvurmak gerekmektedir.

Doğan Özlem'in yerinde ifadesiyle, "Bir edebiyat yapıtının kuramsal söyleme büyük ölçüde taşınamaz olmasına rağmen edebiyat kuramlarının edebiyat yapıtlarını ve gitgide edebiyat fenomenini gidimlilik ve tutarlılık gözeterek açıklamak konusundaki istekleri, aklın aydınlatıcı gücüne ve her fenomen için bir kuramsal söylem oluşturabileceğine inanan Aydınlanma felsefesiyle birlikte ortaya çıkmış ve o zamandan beri bir edebiyat kuramı çokluğu ortalağı kaplamıştır."⁸

Gerçekten, sıralandığında hayli sayıya ulaşan "teoriler sadece metotları ve sonuçları ile değil, aynı zamanda bir "metn"i nasıl tanımladıkları ile de ayırt edilirler."⁹ Bu nedenle, onların bu farklılıkları sınıflandırma işleminde birer ipucu olarak ele alınabilir. Elbette, "Edebî olgular diğer tüm olgular gibi benzerliklerine ve farklılıklarına göre gruplar halinde sınıflandırılabilir ve düzenlenebilirler."¹⁰

Her sınıflandırmada olduğu gibi edebiyat teorilerinin sınıflandırılmasında da 'kıstas', yani 'ölçüt' son derece önemlidir. Kıstaslar değiştirildikçe farklı edebiyat teorisi çeşitleri ve adları ile karşılaşılacaktır.

a-Edebiyat Teorilerini Sınıflandırma Girişimleri

1-Dünya Edebiyatında Edebiyat Teorilerini Sınıflandırma Girişimleri

Dünya edebiyatında edebiyat teorilerinin sınıflandırılması konusunda teşebbüste bulunanlar arasında örnek olarak *Charles Mills Gayley*, *Graham Hough*, *M. H. Abrams*, *Robert Basky* ve *Patrick Colm Hogan* ve *Mario Klarer*'in adlarını sıralamak gerekir.

Ancak dünya edebiyatlarında edebiyat teorilerini sınıflandırma teşebbüsünde bulunanlar bunlardan ibaret değildir. Kuşkusuz, edebiyat teorisi kitaplarında sıralanan her başlık araştırmacılara bir sınıflandırma örneği sunar. Bu çalışmada doğrudan "edebiyat teorisinin sınıflandırması" veya "edebiyat teorilerinin sınıflandırılması" başlıklarını kullananlar üzerinde durulmuştur. Bu kişiler, şimdilik bizim ulaşabildiklerimiz olarak kabul edilebilir...

1a-Charles Mills Gayley'e Göre:

Charles Mills Gayley (1858-1932), İngilizce kaleme aldığı ve dilimize "Edebiyat Eleştirisinin Yöntemleri ve Malzemelerine Giriş: Estetik ve Şiirbiliminde Esaslar"¹¹ şeklinde tercüme edebileceğimiz eserinde, bu konuyu doğrudan doğruya 'Edebiyat Teorisinin Sınıflandırılması' (Classification of Literary Theory) başlığı altında ele almıştır.

⁷ M. Orhan Okay (1998). "Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler", Yeni Türkiye [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme], Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık, s. 2891.

⁸ Doğan Özlem (2011). "Edebiyat Kuramı ve Edebiyat Yapıtı", *Hermeneutik ve Şiir*, 1.bs., İstanbul: Notos Kitap Yayınevi, s.20.

⁹ Wikipedia (30.09.2005). "Literary Theory" (Edebiyat Teorisi), http://en.wikipedia.org/wiki/Literary_theory .

¹⁰ Joseph T. Shipley (ed.) (1953). "Classification" (Sınıflandırma), *Dictionary of World Literature / Criticism, Forms, Technique* [Dünya Edebiyatı Sözlüğü / Eleştiri, Biçimler, Teknik], New York: Philosophy Library, p. 62.

¹¹ Bkz., Charles Mills Gayley (1899). "Classification of Literary Theory" (Edebiyat Teorisinin Sınıflandırılması), *An Introduction to the Methods and Materials of Literary Criticism: The Bases in Aesthetics and Poetics* (Edebiyat Eleştirisinin Yöntemleri ve Malzemelerine Giriş: Estetik ve Şiirbiliminde Esaslar), Boston: Ginn & Company, pp. 242-248. İnternet ortamında kitabın metnine ulaşmak için bkz.: Charles Mills Gayley (03.01.2009). *An Introduction to the Methods and Materials of Literary Criticism: The Bases in Aesthetics and Poetics*, <http://www.questia.com/library/book/an-introduction-to-the-methods-and-materials-of...>

Açıkça görülebileceği gibi, Gayley'in 1899 yılında kaleme aldığı bu kitabında edebiyat teorilerinin sınıflandırılması yapılmıştır. Sınıflandırmasında belâgat (retorik) ve üslûbbilime (stilistik) dikkat çekilmiştir. Ancak eserin günümüzden 113 yıl önceye ait olması gerçekten çok düşündürücüdür... Bu aynı zamanda Batı dünyasındaki bu konudaki çalışmalar ile bizim çalışmalarımız arasındaki zaman farkını da ortaya koyduğundan son derece dikkat çekicidir.

Türk edebiyatında bu konuya dahil edilebilecek ilk örnekler -daha önceki asırlara ait çalışmalar hariç tutulacak olursa-, Tanzimatlı yıllardadır, ama sınıflandırma çalışmaları açısından bakılırsa, bu eserlerin tartışılabilir yanları olduğunu kabul etmek gerekir...

1b-Graham Hough'a Göre:

Graham Haugh (d.1908), İngilizce kaleme aldığı '*Eleştiri Üzerine Bir Deneme*' (*An Essay on Criticism*¹²) adlı eserinde edebiyat teorilerini iki kategoriye alıp inceler. Jide Balogun'un İngilizce kaleme aldığı ve dilimize "Modern Edebiyat Teorilerine Yaklaşımlar" şeklinde tercüme edebileceğimiz makalesinin 'Edebiyat Teorilerini Sınıflandırma' (Categorising Literary Theories) altbaşlığında verdiği bilgilere göre, Haugh edebiyat teorilerini iki kategoriye ayırmaktadır:

1-"İçsel teoriler (intrinsic theories) adını verdiği ilk kategori, edebiyatın moral mahiyeti ile ilgilenir. Bu kategorideki teoriler ilk olarak edebiyatın bütüncül özünü vurgular. Edebiyatın elöyküsel değerlendirmesi de aslında eleştiriye meyyaldır. Edebiyat teorisinin bu türü, edebiyat eserini dış gerçekliğinden ayırır. Bu sınıflandırmanın taraftarları, bir edebiyat metnini dış dünyasıyla kasıtlı ya da örtük ilişkiye sahip olmadığını görürler. Böyle bir eser, kendi 'dünya'sındadır. Bu kategorinin eleştiri teorisyenleri Biçimciler, Yapısalcılar, Yapısalcılık-sonrasıcılar ya da Yapısökücülerdir. Modern zamanlarda William Golding, Sophocles ve Ayi Kwei Armah, bu edebiyat teorisi kategorisinin ateşli taraftarlarıdır.

2-Dışsal teoriler (extrinsic theories) olarak tanımladığı ikinci kategori, edebiyatın biçimsel mahiyeti ve daha spesifik olarak onun ne olduğundan bahseder. Hariçten ilham verici edebiyat teorileri, edebî bir parçayı onun dış dünyasıyla ilişkilendirmeye yönelirler... Bu kategorideki modern edebiyat teorileri, Psikolojik veya Psikanalitik, Marksist, Feminist ve Sömürge-sonrasıcı eleştiridir. Bugün, Alman Bertolt Brecht, Amerikalı Langston Hough, Güney Afrikalı Alex La Guma, Nijeryalı Olu Obafemi ... vb.'nin eserleri, bu eleştirel kategoriye onaylayanlarınkiler arasındadır."¹³

1c-Robert Barsky'ye Göre:

Bir edebiyat teorisyeni olarak Robert Barsky (d.1961), "Edebiyat Teorisine Giriş'e¹⁴ Giriş" adlı yazısında edebiyat teorilerini bir sınıflamaya tabi tutar ve dörde ayırır. O'na göre, "...tüm edebiyat teorisi dört önem verilmeyen yaklaşıma göre derlenip toplanabilir:

İlk yaklaşım, edebî metnin üretim ve kabul şartlarından ayrılıp izole edilmesini gerektirir. Bu, Biçimcilik, Yapısalcılık, Göstergibilim, Yeni Eleştiri, Anlatıbilim ve Yapısökücülük için değişik derecelerde doğrudur.

İkinci yaklaşım, yazar ve onun prestij ve önemine vurguyu ortaya koyar. Hiç önemi olmayan yirminci yüzyıl edebiyat yaklaşımı çok ciddî bir biçimde bunu ayakta tutar, yine de o, Yeni Eleştiri, Alımlama Teorisi, Psikanaliz ve Feminizm teorileri içinde birkaç derece anlaşılabilir.

¹² Graham Haugh (1966). *An Essay on Criticism* [Eleştiri Üzerine Bir Deneme], London: Duckworth, IX+179 s.

¹³ Jide Balogun (2007). "Approaches to Modern Literary Theories" (Modern Edebiyat Teorilerine Yaklaşımlar), *Journal of Critical Perspectives on English Language & Literature*, Ilorin: Department of English, University of Ilorin, pp. 197-206. Aynı yazı için bkz. (27.01.2010). [http://www.unilorin.edu.ng/publications/blogunpo/Approaches to modern literary theory.doc](http://www.unilorin.edu.ng/publications/blogunpo/Approaches%20to%20modern%20literary%20theory.doc).

¹⁴ Robert Barsky (1997). *Introduction to Literary Theory* [Introduction à la théorie littéraire], Quebec: Presses de l'Université du Québec, 280 p.

Üçüncü yaklaşım, metnin içinde yazıldığı bağlamı ve onun konuşulduğu tarihî şartları vurgular. Bu Dialogizm, Marksizm, Alımlama Teorisi, Psikanaliz, Feminizm, Postmodernizm, Sosyokritizm ve Toplumsal Söylem Teorisi için değişik derecelerde doğrudur.

Ve dördüncü yaklaşım, metnin okunması ve algılanması ile onun kompozisyonu ve yorumlanmasında okuyucunun rolünü bir merkezde toplar. Bu Alımlama teorisinin temelidir, fakat o da Psikanaliz, Feminizm, Postmodernizm, Sosyokritizm ve Sosyal Söylem Teorisi'nde çeşitli şekillerde anlaşılır."¹⁵

1d-Patrick Colm Hogan'a Göre:

Patrick Colm Hogan, İngilizce kaleme aldığı *Edebiyat İncelemesine Felsefi Yaklaşımlar* (Philosophical Approaches to Study of Literature) adlı eseri içinde yer alan "Giriş: Edebiyat Teorisinin Alanı" (Introduction: The Field of Literary Theory) adlı makalesinde "Edebiyat teorisinin doğru bir şey, yani edebî metinlerle ilgili genel ilkelerin ya da bu metinlerle alakalı uygulamaların formülasyonu olduğu anlamı vardır" cümlelerinden sonra edebiyat teorileri konusunda bazı ayrımlar ileri sürer.

Ona göre, "Tasvirî (descriptive) ve kural koyucu (normative) teorilerin arasındaki en temel ve en açık ayrım şudur. Tüm edebiyat teorileri tasvirî ve kural koyucu ögelere sahiptir. Bununla birlikte, başkaları onu değerlendirirken, bazı teoriler edebiyatın yönlerini tasvir etmeye çalışır. Birincisi, farklı yönleri ile edebiyatın ne olduğu ile ilgilidir; ikincisi, farklı yönleri ile edebiyatın ne olması gerektiği ile ilgilidir. Her iki kategoriye göre, iki alt kategoriye ayırmak istiyorum: Tasvirî kategori için *yorumlama teorisi* ve *edebiyat teorisi*; kural koyucu kategori için *estetik teorisi* ve *etik / politik teori*.

Bir *yorumlama teorisi* iki şey yapar: (1)Edebî yorumlamanın objesini, yani edebî anlamı tanımlar, (2)Özel şartlar içinde bu anlamın ne olduğunu belirlemenin bir metodunu kurar. Başka bir ifadeyle o, genelde anlamın (metnin sözel yapısının, yazarın niyetinin, okur "bileşen"inin tepkisinin) ne olduğunu ve eleştirmenlerin özel metinlere göre bu anlamı bulmak için (imaj örneklerini araştırmak, biyografileri okumak, tarihleri incelemek için) neler yapabileceğini söyler. Kısaca, bir yorumlama teorisi, genel bir teori olmasına rağmen, bireysel edebiyat eserlere göre neyin biricik olduğunu ayırt etmeyi amaçlar...

Bir *edebiyat teorisi*, aksine, biricik üzerine değil, genel üzerine odaklanır. Edebî eserlerde tekrarlanan ilkelerle, yapılarla ilgilenir...

Tasvirî teoriler, edebî yaratış ya da diğer edebî karar türlerine değil, edebî incelemeye rehberlik etmek anlamına gelir...

Yine, kural koyucu teorisinin iki büyük alt kategorisi vardır: Bir edebî eseri neyin güzel (yüce, estetik olarak etkileyici) yaptığı ile ilgilenen *estetik teori* ve bir edebî eseri etik olarak neyin yararlı ya da siyasal olarak neyin takdire şayan kıldığı ile ilgilenen *etik* ya da *politik teori*.

Edebiyat teorileri sadece temel hedeflerine (yorumlamaya, etik değerlendirmeye vs) göndermede bulunmaları ile değil, aynı zamanda ilk teorik ilgi ya da odakların objelerine göndermede bulunmaları ile de ayrıştırılabilirler. Bunlar pek sınırlı kategori sayısına bölünür. Özellikle teorisyenler, edebiyatı esasen dil (language), niyet (mind) ya da toplum (society) gibi anlayıp anlamadıklarına bağlı olarak üç temel gruba ayırma eğilimindedirler. Böylece *yorumlayıcı teoriler*, metin (dil), yazarın niyeti (niyet) ya da tarihsel bağlam (toplum) üzerine odaklanabilirler. Edebiyat teorileri edebiyatın yaratılışındaki ortak metin yapılarını, paylaşılan yazarın eğilimlerini, toplumsal gelişme örneklerini araştırabilir. Etik teoriler yazarın görüşleri (örneğin, onun ırkçı olup olmadığı), belki eserin etkileri (örneğin, ırkçılık güdüp gütmeyeği) ile ya da eserin dilbilimsel özellikleri ile ilgilenebilir. Estetik teoriler, yazarın duygusal bir anlatımına, metnin yapısına ya da toplumsal algılamasına vb. hitap edebilir.

¹⁵ Robert Barsky (2006). "Edebiyat Teorisine Giriş'e Giriş", (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 192, [İstanbul] Mart, s. 47.

Bu kategorilerin her biri tekrar bölünebilir. Belki en önemli ayrımlar, zihinsel teorilerdir. Bunlar kabaca üç grup halinde –bilişsel (cognitive), duygusal (affective) ve deneysel (experimental)- düzenlenebilir. Bilişsel teoriler akletme, sonuç çıkarma, anlama, beşeri yargıların genel prosedürleri vs. ile ilgilenir. Duygusal teoriler beşerî duygu, dürtü, ‘içgüdü’ ve ‘duygu’ adları altında sıralanabilecek her şey ile ilgilenir... Deneysel olarak merkezli teoriler, aksine, maddî dünya ile etkileşim halindeki beşerî akıl ve diğer akıllar ile ilgilenir ve bireysel aklın girdiği fiziksel ve toplumsal ilişkilere odaklanır. Gerçekten bir kimse, deneysel teorileri, psikolojik ve sosyal teoriler arasında vasıta olarak düşünmelidir...”¹⁶

1e-M. H. Abrams’a Göre:

Meyer (Mike) Howard Abrams (1912-?), “edebiyat teorilerinin sınıflandırılması” (*classification of literary theories*)¹⁷ kavramını doğrudan kullanan ve onları dört ana gruba ayırarak ele alan bir kişidir. Bunlar şunlardır:¹⁸

1-Mimetik (Taklitçi / Yansıtmacı) teoriler¹⁹

2-Pragmatik (Faydacı) teoriler²⁰

3-Ekspressif (Anlatımcı) teoriler²¹

4-Objektif (Nesnel) teoriler.²²

Aynı sınıflandırma, J. Robert Barth S. J. tarafından kaleme alınan “Şiir ve Din” adlı bir makalede de ayrıntılı bir biçimde ortaya konulur.

Yazarın ifade ettiğine göre, “M. H. Abrams, *The Mirror and the Lamp: Romantic Theory and the Critical Tradition* (Ayna ve Lamba: Romantik Teori ve Eleştirel Gelenek, New York, 1953) adlı eserinde, her bir sanat eserinin eleştirisinde dikkate alınabilecek dört ‘aynı derecede önemli’ hususun var olduğunu teklif etmiştir: Bizzat eser, sanatçı, eserin konusu ve dinleyici. Bu öğelerin her birine, poetik teori tarihi boyunca bir periyotta öncelik verilmektedir²³.

Eflatun’dan Rönesans’a kadar, “onu taklit eden bir eserin konu maddesine referansı”²⁴ vurgulayan ‘mimetik’ (taklitçi) teorinin Batı’daki devresidir. ‘Mimesis’ (taklit), Aristo’ya nispet edilerek sıkça bahsedilmesine rağmen, kavram, çok genel olarak daha çok Eflatun’a ait bir

¹⁶ Patrick Colm Hogan (2000). “Introduction: The Field of Literary Theory” (Giriş: Edebiyat Teorisinin Alanı), *Philosophical Approaches to Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], America: University Press of Florida, pp. 1-9; A.mlf., (28.03.2009). “The Field of Literary Theory” (Edebiyat Teorisinin Alanı), http://www.upf.com/Mkt/samples/hogan_intro.pdf, pp. 1-3.

¹⁷ Bkz. M. H. Abrams (16.02.2009). <http://www.answers.com/topic/m-h-abrams> ve Wikipedia (16.02.2009). http://www.en.wikipedia.org/wiki/M._H._Abrams. Ayrıca bkz. Roger Fowler (1990). “Literature” (Edebiyat), *Encyclopedia of Literature and Criticism* [Edebiyat ve Eleştiri Ansiklopedisi], (Eds. Martin Coyle – Peter Garside – Malcom Kersall and John Peck), London: Routledge, pp. 13-14.

¹⁸ M.H.Abrams (1953). *The Mirror and the Lamp / Romantic Theory and the Critical Tradition* [Ayna ve Lamba / Romantik Teori ve Eleştirel Gelenek], Oxford: Oxford University Press, pp. 8-29.

¹⁹ Eser ile Evren arasındaki ilişki ile ilgilenir. Edebî eseri, dünyanın, insan hayatı ve karakterin gerçekliğinin takdiminin hakikatine göre temellendirip değerlendirir. *Marksist teori ve eleştiri* bu kategoriye dahil edilebilir.

²⁰ Eser ile Dinleyici/Seyirci/Okur arasındaki ilişki ile ilgilenir. Okuyucuda hissî ve ahlâkî tepkiler üretmek için tasarlanan bir şey olarak edebî esere ve bunların nasıl üretildiğine odaklanır. *Marksist teori ve eleştiri ile Okur-merkezli teori ve eleştiri* bu kategoriye dahil edilebilir.

²¹ Eser ile Sanatçı arasındaki ilişki ile ilgilenir. Edebî eseri, yazarın bireyselliğinin bir anlatımı olarak inceler. *Psikanalitik teori ve eleştiri* bu kategoriye dahil edilebilir.

²² Eserin yakın okunması ile ilgilenir. Yazar ve okura gönderme yapmadan incelenen ve değerlendirilen bir sanat objesi olarak onu ele alarak bir edebiyat eserinin ayırt edici niteliklerine odaklanır. *Yeni Eleştiri, Rus Biçimciliği ve Yapısalcılık* bu kategoriye dahil edilebilir. Burada bir konuya değinmek yerinde olacaktır. Yapısalcılıksınarsıcılık akımlar konusunda en büyüleyici şeylerden biri, onların herhangi bir kategori altında sınıflamanın imkânsız oluşudur. Jacques Lacan gibi bazı psikanalitik eleştirmenler, yazar üzerine odaklanmayı sürdürüyorlar, ama şimdi, bizzat dilin yapısının bir anlamda objektif analiz olan yazarın niyetini nasıl yıktığını analiz etmeyle ilgileniyor.

²³ M.H.Abrams (1953). *The Mirror and the Lamp / Romantic Theory and the Critical Tradition* [Ayna ve Lamba / Romantik Teori ve Eleştirel Gelenek], pp. 6-29. Ayrıca bkz. Giles B. Gunn (ed.) (1971). *Literature and Religion* [Edebiyat ve Din], New York: Harper Forum Books, ss. 5-11.

²⁴ M.H.Abrams (1953). *The Mirror and the Lamp / Romantic Theory and the Critical Tradition* [Ayna ve Lamba / Romantik Teori ve Eleştirel Gelenek], p. 10.

kavramla birleştirildi. Eflatun'un *Republic* (Cumhuriyet)²⁵ adlı eserinde geçici dünyanın taklidini kabul etmemesine rağmen, düşüncenin, fizik ötesi düşüncenin taklidinin savunmasını yapar; Aristo'ya göre, bununla beraber, taklit, fizik ötesinin taklidi değil, aksine her yerde mevcut olan insan hareketlerinin taklididir. Rönesans'tan önce yazılmış pek çok şiirde yansıtılan görüş, gerçekte, her yerde mevcut Aristocu taklidin birlikte bulunan iki varyantı ile fizik ötesinin Eflâtûnî bir taklididir. O halde, bu devir edebiyatı, genel olarak, en azından kesin bir şekilde, şiirde dinî eğilimlerin belli başlı olabilirliklerini açık bırakarak –aşırı makul gerçekliğin birkaç tarzda bir taklidi, bir yansıması ya da bir analogisi, makul gerçekliğin temel olarak Eflâtûnî kavramını kapsamaktadır.

Rönesans, bir mimetik görüşten Abrams'ın 'pragmatik bir görüş' diye adlandırdığı şeye, bir değişime işaret eder. Onun ilk klâsik ifadeleri, Sir Philip Sidney'in *Apologie for Poetrie* (Şiir İçin Savunma, 1580)²⁶'sidir. O, aslında, eserin konusundan onun dinleyicisine kadar vurgunun bir değişmesidir. Şiirin en yakın amacı, okuyucularında zevk üretmektir, ama onun en nihâî hedefi öğretmektir. Özellikle bir aksiyon modelini öğretmektir; bu durumda, şiirin ahlâkî boyutu birinci önem verdiği şey olur. Bu görüş, John Dryden'in *Essay of Dramatic Poesie* (Dramatik Şiir Üzerine Deneme, 1668)'si²⁷ ile Samuel Johnson'ın eleştirel eserinde, özellikle onun ünlü *Preface to Shakespeare* (Shakespeare'e Önsöz, 1765)²⁸'inde sürdürülür.

Abrams'ın üçüncü evresi, sanatçının bizzat öne geçtiği Romantik devirde doğan 'expressionistic' (dışavurumcu / anlatımcı) teoridir. Sanatçının hisleri, özlemleri ve istekleri şiir için çok önemlidir. Dinî boyutlarıyla, bu yüzden fizik ötesini araştırma, –kendi içinin tamamen keşfi ya da tabiatla kendisinin birbirlerini karşılıklı etkilemelerine rağmen-, fevkalâde önemli gelir. Dönemin büyük felsefe teorisyenleri, Rousseau, Friedrich Schlegel ile Coleridge'dir, ama Wordsworth'un 'Prelude' (Giriş)'ü²⁹, Blake'in hayalî tahminleri, Keats'ın mektupları ile Shelley'nin *Defense of Poetry* (Şiir Savunması)³⁰'si, hep Romantik şiirin dinî boyutlarına ışık tutar.

Son evre, her şeyden önce, eserin kendisi üzerinde odaklanan 'objektif' teorinin evresidir. Fransız sembolistlerinin birkaçı ile diğerleri tarafından on dokuzuncu yüzyılın sonunda benimsenen 'sanat için sanat' doktrini, bu görüşün bir ifadesidir. Diğerleri, aynı sonucun çoğunu meydana getiren bütün farklı yaklaşımlar, Biçimci Aristo Eleştirisi'nin tekrar uyanışı ile Chicago Eleştirmenleri diye adlandırılan Yeni Aristoculuk'tur. Buna rağmen, modern eleştiri teorisi ve uygulaması için sürekli katkılar yapan diğerleri, her bir dış referansı reddetmek için bir şiirin iç yapısını vurgulayan I. A. Richards, Williams Empson, John Crowe Ransom ile Cleanth Brooks gibi pek çok eleştirmen tarafından rehberlik edilen 1930-1940'ların Yeni Eleştirisi'dir..."³¹

²⁵ Bkz. Platon (1999). *Devlet* [Çev. Mehmet Ali Cimcoz – Sabahattin Eyüboğlu], 1.bs., İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 284 s.

²⁶ Bkz. Sir Philip Sidney (1595). *The Defence of Poesie*, London: William Ponsonby; 2nd ed., (1928). London: Noel Douglas; Sir Philip Sidney (28.09.2009). "Şiirin Savunması" (Çev. Özlem Yaşayanlar), <http://www.asmakat.com/sidhayat.htm>.

²⁷ Matbu bir nüshası için bkz. John Dryden (1889). *An Essay on Dramatic Poesy* [Ed. Thomas Arnold], Oxford: Oxford University Press.

²⁸ Daha sonra yapılmış bir baskısı için bkz. Samuel Johnson (1957). *Preface to Shakespeare*, London: Oxford University Press.

²⁹ Bkz. Williams Wordsworth (2010). *Prelüde – Bir Şairin Zihinsel Gelişimi* [Çev. Nazmi Ağıl], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 264 s.

³⁰ Bkz. Percy Bysshe Shelley, *Defence of Poetry* (1821). A.mlf., (1971). "A Defence of Poetry", *Critical Theory Since Plato* [Eflatun'dan Beri Eleştirel Teori, Ed. Hazard Adams], New York: Harcourt Brace Jovanovich, pp. 516-529. Bu eserin tam metni için bkz.: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/shelley-poetry.html>, 10.05.2004. A.mlf., (2011). *Şiirin Bir Savunması* [Çev. Bünyamin Kasap], 1.bs., İstanbul: Şule Yayınları, 69 s.

³¹ J. Robert Barth, S. J. (2003). "Şiir ve Din / Edebiyat Teorileri" (Çev. Dr.Adem Çalışkan), *Dinbilimleri, Akademik Araştırma Dergisi*, C. 3, S. 3, Temmuz – Ağustos – Eylül, ss. 227-229.

1f-Mario Klarer'e Göre:

Batı Avusturya'daki Innsbruck Üniversitesi Amerikan Araştırmaları Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mario Klarer³², çoğu okulların ve eğilimleri sınıflandırıldığı dört temel yaklaşımı, Roland Barthes'in görüşüne uygun şekilde 'dört büyük metodoloji' olarak kabul eder ve teorik okulları, bu dört temel metodoloji doğrultusunda şu başlıklar altında sınıflandırır:³³

1-Metin (Merkezli Yaklaşımlar):³⁴ Filoloji, Retorik, Arketipal eleştiri, Yeni Eleştiri, Biçimcilik, Yapısalcılık, Göstergibilim ve Yapısökücülük.

2-Yazar (Merkezli Yaklaşımlar):³⁵ Biyografik Eleştiri, Psikanalitik Eleştiri ve Fenomenoloji.

3-Okur (Merkezli Yaklaşımlar):³⁶Alımlama Teorisi, Alımlama Tarihi, Okur-Merkezli Eleştiri.

4-Bağlam (Merkezli Yaklaşımlar):³⁷ Edebiyat Tarihi, Marksçı Edebiyat Teorisi, Feminist Edebiyat Teorisi, Yeni Tarihselcilik ve Kültürel Araştırmalar.

2-Türk Edebiyatında Edebiyat Teorilerini Sınıflandırma Girişimleri

2a-Berna Moran'a Göre:

Edebiyat teorisi ve eleştiri konularında telif eser üretmek, konu ile ilgili güçlü bir donanımı ve bir o kadar da yabancı dil bilmeyi gerekli kılar.

Bu konuda ülkemizde "*Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*" (1972)³⁸ adlı çalışmasıyla, klasik çalışmalar hariç tutulacak olursa, Berna Moran (1921-1993) öncü bir kişidir. O, bahsi geçen çalışmasında, aşağıda sözedileceği üzere, edebiyat teorilerini "*sanatçı / yazar, eser, okur ve toplum*" gibi bazı kriterler doğrultusunda sınıflandırır ve inceler.

Bu alanda çalışmak isteyen kişilerin ilk başvuru kitabı özelliğini hala taşımaktadır... Berna Moran bahsi geçen bu eserinde kuşkusuz Batılı kaynaklardan da yararlanarak edebiyat teorilerini kendince sınıflandırmaktadır.

O, eserinde edebiyat teorileri ve eleştirileri "*sanatçı, eser, okur ve toplum merkezli*" ya da bir başka ifade ile, "*yapıtların dış dünya ile ilişkilerini, yaratıcılarıyla ilişkilerini, kendileriyle ilişkilerini ve okurlarıyla ilişkilerini öne çıkaran kuramlar olmak üzere dört gruba ayırır...*

Yıllar içinde kuramsal bakış açılarına ve yöntemlere sürekli yenilerinin eklenmesi yazarı kitabın sonraki baskılarında değişiklikler yapmaya yöneltmiştir. Örneğin, kitabın 8. baskısında yapıtların kendileriyle ilişkilerin öne çıkaran kuramları inceleyen III.Kısım'a Yapısalcılık-sonrası eleştiri, yapıtların okurlarıyla ilişkilerini öne çıkaran IV.Kısım'a Feminist Eleştiri Kuramı eklenmiştir. Yazar böylece Türk okurlarının eleştiri kuramları alanındaki son

³² Elektronik e-posta adresi: mario.klarer@uibk.ac.at

³³ Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], New York: Routledge, pp. 76-96.

³⁴ Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Text-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Metin Merkezli Yaklaşımlar", *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 76-87.

³⁵ Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Author-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Yazar Merkezli Yaklaşımlar", *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 77-78, 88.

³⁶ Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Reader-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Okur Merkezli Yaklaşımlar", *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 77-78, 89-90.

³⁷ Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Context-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Bağlam Merkezli Yaklaşımlar", *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 77-78, 91-96.

³⁸ Berna Moran (1994). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, 9.bs., İstanbul: Cem Yayınları, 320 s.; Selim İleri (1973). "Berna Moran: Edebiyat Kuramları ve Eleştiri", *Yeni Dergi*, S. 9, Ağustos, ss. 58-61; Berna Moran (1973). "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri", *Türk Dili*, C. 29, S. 265, Ankara, ss. 48-51; Turan Alptekin (1991). "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri Dolayısıyla 'Berna Moran'ın Aynı Adlı Eseri Üzerine", *Hürriyet Gösteri*, S. 127, İstanbul, ss. 40-41.

gelişmeleri izlemelerini sağlamıştır. Ayrıca incelediği kuramların görüşlerini açıklarken Türk edebiyatından örnekler vererek bu görüşlerin okurlar için anlaşılır olmasına da özen göstermiştir. Moran, bu kitabında Batıda gelişen eleştiri kuramlarını Türk edebiyatının yapıtlarına uygulamakla kalmamış, Türk eleştirmenlerinin de söz konusu metinlerle ilgili çalışmalarını incelemiştir. Batıda gelişen eleştiri akımlarının okurların tanıdığı edebiyat ve eleştiri metinlerine nasıl uygulanabileceğini gösteren *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri* kuram ile uygulamayı bir araya getiren yapısıyla aydınlatıcı bir başvuru kitabı olma özelliği taşır...

Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, kuramları ana ilkeleriyle Türk okurlarına tanıtmaya işlevini günümüzde de aynı yetkinlikle yerine getirmektedir.³⁹ Gerçekten de O'nun dördümlü sınıflandırması, aşağı yukarı bütün edebiyat teorilerinin içinde yer alabileceği bir ayırım olarak hâlâ önemlidir.

2b-Gürsel Aytaç'a Göre:

Türkiye'de akademik anlamda 'Genel Edebiyat Bilimi' ve 'Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi' alanlarında yapmış olduğu çalışmaları ile edebiyat çevrelerinde tanınmış şahsiyetlerden biri, kuşkusuz Prof. Dr.Gürsel Aytaç (d.1940)'tır.

'Genel Edebiyat Bilimi' adlı eserinde "Tabiat bilimlerindeki sert teori kavramının tersine 'edebiyat teorisi' teriminde daha esnek bir anlayış hüküm sürer."⁴⁰ diyen Gürsel Aytaç'a göre, "Edebiyat bilimi teorilerinde üç temel tip ayırt edilir: Normatif (düzgü koyucu), deskriptif (betimleyici) ve ampirik (deneysel).

Normatif teoriler, örtük ya da açıkça belli bir estetik ya da poetik üzerine kuruludur. Estetik ölçütler ve belirtiler denince de metnin ya da eserin edebi olabilmesi için yerine getirmesi istenen şartlar ve beklentiler kastedilmektedir.

Normatifin tersine deskriptif, yani betimleyici edebiyat kuramları tümevarımcıdır (*induktif*). Bunlar mevcut ve sınırlı sayıdaki edebi metnin bütüncesinin (*Korpus*) ortak yanlarını ve özel durumlarını irdelemeye çalışır. Betimleyici edebiyat kuramlarının asıl alanı klasifikasyon tipolojilerinin ortaya çıkarılması ve buna dayanarak neyin nereye dahil edilebileceğinin sorgulanmasıdır. Klasik örnek olarak edebi türler kuramı anılabilir. Bu kuramlar, özel edebi metin çeşitlerinin ortak belirtilerini saptayıp metinlerin ortak payda altında hangi türe dahil edilebileceğini araştırır. Yapısalcı ölçütler (*Ansätze*), keza dilbilimsel edebiyat ve açıklama amaçlı olmayan sistem teorisi dayanakları bu çeşit kuramlardandır...

Edebiyat biliminin deneysel (ampirik) kuramlarına gelince: Deneysel edebiyat kuramları, analitik felsefenin bilim ve kuram kavramına uyarlanmıştır. Normatif kuramlardan da deskriptif kuramlardan da ayrı bir konumdadırlar. İlgiyi, tek tek metinlere değil, nedensellik bağintlarına, yasa oluşturmaya ve bir bilimsel problemin çözümü anlamında bu yasallıkların deneysel kontrolüne yöneliktir. Ampirik edebiyat kuramları 'Edebiyat nedir?' sorusunun tarihselleştirilmesi ve deneyselleştirilmesiyle ne inceleme alanından ortaya çıkarılırlar ne de bu alana zorla sokulurlar. Bir yandan normatif, en çok da deskriptif temellerle, öte yandan ampirik kuramlar arasındaki odak çekişme, inceleme alanının belirlenmesi yanı sıra öncelikle edebiyat bilimsel açıklamaların konumudur."⁴¹

2c-Ali İhsan Kolcu'ya Göre:

Kuşkusuz, Berna Moran'ın telif olarak ürettiği eserin açtığı yolda ilerleyenler, bu alana katkı yapmaya çabalamaktalar. Edebiyat teorisi alanında eserlerin yavaş yavaş dilimize çevrilmeye başlaması telif eser üretmeyi tetikleyen bir rol oynamıştır.

³⁹ Ayşe Ece (2008). "Berna Moran", *Bizim Eleştirmenlerimiz* [Mehmet Rifat, ed.], 1.bs., İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları s. 240, 244.

⁴⁰ Gürsel Aytaç (2009). "Edebiyat Kuramları", *Genel Edebiyat Bilimi*, 2.bs., İstanbul: Say Yayınları, s. 122.

⁴¹ Gürsel Aytaç, *A.g.e.*, ss. 122-123.

Henüz istenilen sayıda telif eser üretilmemiştir ama, Prof.Dr.Ali İhsan Kolcu (d.1961)'nin "*Edebiyat Kuramları*"⁴² adlı çalışması, adı anılmaya değer bir çabanın ürünüdür. Yazar, çalışmasında kendinden öncekilere paralel ve onlara kendinin eklediğini iddia ettiği bazı kuramları ele almakta ve uygulamalı örneklerini sunmaktadır.

Onbeş yıllık bir birikimin ürünü olduğunu söylediği bu eserinde "bugün dünyada sanat ve edebiyat alanında kullanılan ve en yaygın 24 kuramı bir araya"⁴³ getiren Kolcu, eserin amacını da şu cümleleriyle dile getirmiştir:

"Bu eserin amacı sadece mevcut ve çok yaygın olarak bilinen edebiyat ve sanat kuramlarının özelliklerini ortaya koyup onlara uygun Türkçe metinlerle uygulamasını göstermek değil, aynı zamanda bir Kurambilime Giriş olabilecek Türk edebiyatının kendine özgün kuramlarını ortaya koyacak çalışmalara kapı aralamaktır."⁴⁴

Eserinde ele aldığı edebiyat teorilerini sınıflandırırken ve eserini inşa ederken Berna Moran'ın çalışmasının sistematüğinden, özellikle başlangıç bölümlerinde önemli ölçüde yararlandığı görülmektedir. Ortaya konan çalışmada teorinin yanında uygulamaya da yer verilmesi önemli bir açılım olarak görülmelidir.

Eserin içeriğine daha yakın bir biçimde bakılırsa, "*Yansıtma Kuramı 1*" bölümünde "1-Platoncu Görüş" ve "2-Aristocu Görüş"; "*Yansıtma Kuramı 2*" bölümünde "Rönesans'ta Mimesis"; "*Yansıtma Kuramı 3*" bölümünde de "Marksist Mimesis" önce teorik olarak ele alınmış, daha sonra örnekler sunulmuştur. Ardından tıpkı Berna Moran'da olduğu gibi "*Anlatımcı Kuram I*" ve "*Anlatımcı Kuram II*" teorik ve pratik yönleriyle ele alınmıştır. Bundan sonra "*Okurmerkezli Kuramlar*" genel bölüm başlığı altında "Duygusal Etki Kuramı"ndan başlayıp "Açık Yapıt Kuramı" ile sona eren toplam on sekiz edebiyat teorisi ele alınmış ve örnek metinlerden hareketle tahlil ve tenkit edilmiştir.

Kolcu, bu çalışmasıyla boşluğu hissedilen bir alanı doldurma açısından önemli bir işlev görmüştür. Edebiyat teorilerini teorik ve pratik yanlarıyla ele alması yerinde bir tavır olarak görülmelidir. Ancak, Kolcu, edebiyat teorisinin ne olup ne olmadığı, tanımı, konusu, amacı, metodu, tarihçesi, bizdeki durumu, önemli edebiyat teorisyenleri vb. ... gibi pek çok açıklık kazandırması gereken konulara girmediği gibi, edebiyat teorilerinin bir sınıflandırma denemesine de girmemiştir.

2d-Edebiyat Teorilerinin Sınıflandırılmasında Yeni Bir Öneri

Edebiyat teorisyenlerince yapılan ve ileride üzerinde durulacak ayrımlar yanında, ülkemizde *ilk kez* edebiyat çevrelerine *burada* takdim edilen şöyle bir edebiyat teorisi sınıflandırmasına da gidilebilir:

1-Çağ, asır, yüzyıl, devir veya dönemlere göre edebiyat teorileri:

Ortaçağ edebiyat teorisi⁴⁵, Yakın çağ edebiyat teorisi, Yirminci yüzyıl edebiyat teorisi⁴⁶, Günümüz edebiyat teorisi⁴⁷ ... vb.

⁴² Ali İhsan Kolcu (2008). *Edebiyat Kuramları, Tanım – Tenkit – Tahlil*, 1.bs., Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları, 496 s.

⁴³ Kolcu, A.g.e., s. 11.

⁴⁴ Kolcu, A.g.e., ss. 11-12.

⁴⁵ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: A. J. Minnis - A. B. Scott (eds.) (1988). *Medieval Literary Theory and Criticism c.1100-c.1375 the Commentary Tradition* [Ortaçağ Edebiyat Teorisi ve Eleştiri 1100-1375 Yorumcu Gelenek], Oxford: Oxford University Press; Richard Harland (1999). "2-Literary Theory in the Middle Ages" (2-Ortaçağlarda Edebiyat Teorisi), *Literary Theory from Plato to Barthes: An Introductory History* [Eflatun'dan Barthes'e Kadar Edebiyat Teorisi: Bir Tanıtıcı Tarih], Houndmills: Macmillan, pp. 22-28.

⁴⁶ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: D. W. Fokkema – E. Kunne-Ibsch (1977). *Theories of Literature in the Twentieth Century* [Yirminci Yüzyılda Edebiyat Teorileri], London: C. Hurst and Company; Rick Rylance (ed.) (1987). *Debating Texts: Twentieth-Century Literary Theory and Method* [Metinleri Tartışmak: Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi ve Yöntemi], Toronto: University of Toronto Press; Vassilis Lambropoulos and David Neal Miller (1987). *Twentieth Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], Albany: State University of New York Press; K. M. Newton (ed.) (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], London: Macmillan Education Ltd., 282 p.

2-Edebiyat akımlarına göre edebiyat teorileri:

Geleneksel edebiyat teorisi⁴⁸, Rönesans edebiyat teorisi⁴⁹, Hümanist edebiyat teorisi⁵⁰, Klâsik edebiyat teorisi⁵¹, Neo-Klâsik edebiyat teorisi⁵², Romantik edebiyat teorisi⁵³, Modern edebiyat teorisi⁵⁴, Postmodern edebiyat teorisi⁵⁵ veyahut da Çağdaş edebiyat teorisi⁵⁶ ... vb.

3-Ülke ve millet adlarına göre edebiyat teorileri:

“Yunan edebiyat teorisi⁵⁷, İtalyan edebiyat teorisi⁵⁸, İspanyol edebiyat teorisi⁵⁹, Alman edebiyat teorisi⁶⁰, İngiliz edebiyat teorisi⁶¹, Fransız edebiyat teorisi⁶², Amerikan edebiyat

⁴⁷ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: M.A. Abbas and Tak-Wai Wong (eds.) (1981). *Literary Theory Today* [Günümüz Edebiyat Teorisi], Hong Kong: Hong Kong University Press; Peter Collier and Helga Geyer-Ryan (eds.) (1994). *Literary Theory Today* [Günümüz Edebiyat Teorisi], New York: Cornell University Press, 280 p.; Promad K. Nayar (2002). *Literary Theory Today* [Günümüz Edebiyat Teorisi], New Delhi: Prestige, 319 p.

⁴⁸ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Ray Livingston (1998). *Geleneksel Edebiyat Teorisi*, [Çev.: Necat Özdemiroğlu], İstanbul: İnsan Yayınları, 280 s.

⁴⁹ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: B. Willey (1922). *Tendencies in Renaissance Literary Theory* [Rönesans Edebiyat Teorisinde Eğilimler], Cambridge: Bowes & Bowes; Charles Sears Baldwin – Donald Lemen Clark (1959). *Renaissance Literary Theory and Practice: Classicism in the Rhetoric and Poetic of Italy, France, and England, 1400-1600* [Rönesans Edebiyat Teorisi ve Uygulaması: İtalya, Fransa ve İngiltere Belağat ve Şiirinde Klasisizm], Gloucester, MA: Peter Smith, 251 p.; Robert Matz (2000). *Defending Literature in Early Modern England: Renaissance Literary Theory* [Erken Dönem İngiltere’sinde Edebiyatı Savunmak: Rönesans Edebiyat Teorisi], Cambridge: Cambridge University Press.

⁵⁰ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Dr.Mary Klages (2006). “Humanist Literary Theory” (Hümanist Edebiyat Teorisi), *Literary Theory: A Guide for the Perplexed* [Edebiyat Teorisi: Zihni Karışmış Olanlara Rehber], New York: Continuum International Publishing Group Ltd., pp. 10-30; A.mlf. (2006). “Hümanizm ve Edebiyat Teorisi” (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 198, [İstanbul] Eylül, ss. 21-23.

⁵¹ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Richard Harland (1999). “1-Literary Theory in Classical Times” (1-Klasik Zamanlarda Edebiyat Teorisi), *Literary Theory from Plato to Barthes: An Introductory History* [Eflatun’dan Barthes’e Kadar Edebiyat Teorisi: Bir Tanıtıcı Tarih], Houndmills: Macmillan, pp. 1-21.

⁵² Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Frances E. Oakes (1952). “Neo-classic Literary Theory as an Outgrowth of the Eighteenth-Century Climate of Opinion” (Onsekizinci Yüzyıl Düşünce İkliminin Bir Gelişimi Olarak Neo-Klasik Edebiyat Teorisi), *Florida State University Studies*, Vol. VI, pp. 11-22.

⁵³ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Derek Elitter (1992). *Spanish Romantic Literary Theory and Criticism* [İspanya Romantik Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi], Cambridge: Cambridge University Press, XIII+220 p.; Ernst Behler (1993). *German Romantic Literary Theory* [Alman Romantik Edebiyat Teorisi], Cambridge: Cambridge University Press.

⁵⁴ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Ann Jefferson – David Robey (1982). *Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisi], Totowa: Barnes and Noble Books; Philip Rice and Patricia Waugh (1992). *Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisi], New York: Edward Arnold Publishers; Peter V. Zima (1999). *The Philosophy of Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisinin Felsefesi], London: Athlone; Peter V. Zima (2004). *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi* [Çev.: Mustafa Özsan], Ankara: Hece Yayınları; Jide Balogun (2007). “Approaches to Modern Literary Theories” (Modern Edebiyat Teorilerine Yaklaşımlar), *Journal of Critical Perspectives on English Language & Literature*, Ilorin: Department of English, University of Ilorin, pp. 197-206; Adem Çalışkan (2009). *Modern Edebiyat Teorileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Ordu: Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

⁵⁵ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Paul R. Murray (2000-12-26). “Post-Modern Literary Theory” (Post-modern Edebiyat Teorisi), *Bulletin of Oita Prefectural College of Arts and Culture*, Issue: 38, pp. 23-25; Niall Lucy (2003). *Postmodern Edebiyat Kuramı*, [Çev.: Aslıhan Aksoy], İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 368 s.

⁵⁶ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Peter Barry (ed) (1987). *Issues in Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisinde Meseleler], Houndmills: Macmillan; Raman Selden (1988). *A Reader’s Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, 158 p.; Dauglas G. Atkins and Laura Morrow, (eds.) (1989). *Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi], University of Massachusetts Press, Amherst, 1989; Clarence Walhout and Leland Ryken (ed.), *Contemporary Literary Theory: A Christian Appraisal* [Çağdaş Edebiyat Teorisi: Hıritiyani Bir Giriş], Grand Rapids: W. B. Eerdmans; Irena R. Makaryk (1993). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Ansiklopedisi], Canada: University of Toronto Press; Jeremy Hawthorn (1994). *A Concise Glossary of Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisinin Kısa Bir Lüğatçesi], London: Edward Arnold; Irena R. Makaryk (ed.) (1994). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Ansiklopedisi: Yaklaşımlar, Okullar, Terimler], Toronto: University of Toronto Press; Dianne F. Sadoff and William E. Cain (eds.) (1994). *Teaching Contemporary Theory to Undergraduates* [Üniversite Öğrencilerine Çağdaş Teoriyi Öğretme], New York: Modern Language Association, VI+271 p.; John Lye (2006). “Çağdaş Edebiyat Teorisi”, (Çev.: Dr. Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 195, [İstanbul] Haziran, ss. 39-47; John Lye (2006). “Çağdaş Teorinin Bazı Özellikleri” (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 196, [İstanbul] Temmuz, ss. 31-32.

⁵⁷ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: J.G.J. Abbenes and S. R. Slings (eds.) (1995). *Greek Literary Theory After Aristotle* [Aristo’dan Sonra Yunan Edebiyat Teorisi], Amsterdam: Vrije University Press, XVIII+329 p.; Andrea

teorisi⁶³, Rus edebiyat teorisi⁶⁴, Hint edebiyat teorisi⁶⁵ (ve Sanskrit edebiyat teorisi⁶⁶), Arap edebiyat teorisi⁶⁷, Fars edebiyat teorisi⁶⁸, Çin edebiyat teorisi⁶⁹, Tibet edebiyat teorisi⁷⁰, Japon edebiyat teorisi⁷¹, Kore edebiyat teorisi⁷², Filipin edebiyat teorisi⁷³ ...vb.

Nightingale (2006). "Mimesis: Ancient Greek Literary Theory" (Taklit: Eski Yunan Edebiyat Teorisi), *Literary Theory and Criticism: An Oxford Guide* [Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi: Oxford Rehberi, Ed. Patricia Waugh], Oxford: Oxford University Press, pp. 37-47.

⁵⁸ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Randy Allan Scott (1977). *The Changing Influence of Italian Literary Theory on the Poetic Doctrines of the Pléiade* [İtalyan Edebiyat Teorisinin Pléiade'nin Şiirbilimsel Öğretileri Üzerine Değişen Etkisi], Toronto: University of Toronto, 986 p.

⁵⁹ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Wlad Godzich and Nicholas Spadaccini (1986). "Popular Culture and Spanish Literary Theory" (Popüler Kültür ve İspanyol Edebiyat Teorisi), *Literature Among Discourses: The Spanish Golden Age* [Söylemler Arasında Edebiyat: İspanyol Altın Çağı], eds., Wlad Godzich and Nicholas Spadaccini, Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 41-61.

⁶⁰ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Margot E. Zutshi (1981). *Literary Theory in Germany: A Study of Genre and Evaluation Theories 1945-1965* [Almanya'da Edebiyat Teorisi: Tür ve Evrim Teorilerinin Bir İncelemesi 1945-1965], Frankfurt: Peter Lang AG, 196 p.; Andrew Bowie (1997). *From Romanticism to Critical Theory: The Philosophy of German Literary Theory* [Romantizm'den Eleştirel Teoriye: Alman Edebiyat Teorisinin Felsefesi], London and New York: Routledge, 346 p.

⁶¹ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Jocelyn Wogan-Browne, Nicholas Watson, Andrew Taylor and Ruth Evans (eds.) (1999). *The Idea of the Vernacular: An Anthology of Middle English Literary Theory 1280-1520* [Anadili Düşüncesi: Ortaçağ İngiliz Edebiyat Teorisi], Exeter: University of Exeter Press, XVI+506 p.

⁶² Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Tzvetan Todorov (ed.) (1982). *French Literary Theory Today: A Reader* [Günümüz Fransız Edebiyat Teorisi: Bir Okur], (Translator: R. Carter), Cambridge: Cambridge University Press, 246 p.

⁶³ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Howard Mumford Jones (1949). *The Theory of American Literature* [Amerikan Edebiyat Teorisi], Cambridge: Mass; Michael Paul Spikes (2003). *Understanding Contemporary American Literary Theory* [Çağdaş Amerikan Edebiyat Teorisini Anlamak], revised edit., America: University of South Carolina Press, 220 p.

⁶⁴ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Charles A. Moser (1989). *Aesthetics As Nightmare: Russian Literary Theory 1855-1870* [Kâbus Olarak Estetik: Rus Edebiyat Teorisi 1855-1870], Princeton: Princeton University Press, 312 p.; Tzvetan Todorov (der.) (1995). *Yazın Kuramı: Rus Biçimcilerinin Metinleri*, [Çev. Mehmet Rifat - Sema Rifat], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 268 s.; Michael O'Toole (2001). "Russian Literary Theory: From the Formalists to Lotman" (Rus Edebiyat Teorisi: Biçimcilerden Lotman'a), *The Routledge Companion to Russian Literature* [Ed. Neil Cornwell], London and New York: Routledge, pp. 163-173; Evgeny Dobrenko and Galin Tihanov (eds.) (2011). *A History of Russian Literary Theory and Criticism: The Soviet Age and Beyond* [Rus Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi Tarihi: Sovyet Devri ve Ötesi], 1st edit., Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 424 p.

⁶⁵ Bkz.: Joseph T. Shipley (ed.) (1953). "Indian Literary Theory" (Hint Edebiyat Teorisi), *Dictionary of World Literature / Criticism, Forms, Technique* [Dünya Edebiyatı Sözlüğü / Eleştirisi, Biçimler, Teknik], New York: Philosophical Library, pp. 223-226; K. Krishnamoorthy (1985). *Indian Literary Theory: Reappraisal* [Hint Edebiyat Teorisi: Yeniden İnceleme], Delhi: Meharchand Lachhman Publication, 290 p.; G. N. Devy (ed.) (2002). *Indian Literary Theory: Theory and Interpretation* [Hint Edebiyat Teorisi: Teori ve Yorum], Hyderabad: Orient Longman Pvt. Ltd., XVI+430 p.; Vivek Dwedi (2010). *The Other Truth: The Indian Discourse on Literary Theory* [Öteki Hakikat: Edebiyat Teorisi Üzerine Hint Söylemi], Germany: VDM Verlag Dr. Müller, 188 p.

⁶⁶ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: K. Krishnamoorthy (1974). "The Concept of Rasābhāsa in Sanskrit Literary Theory" (Sanskrit Edebiyat Teorisinde Rasābhāsa Kavramı), *Essays in Sanskrit Literary Criticism*, Dharwar: Karnatak University Press, pp. 114-136; K. Krishnamoorthy (1980). *Udbhata's Original Contribution of Sanskrit Literary Theory: Lectures on Indian Literary Theory and Practical Criticism* [Udbhata'nın Sanskrit Edebiyat Teorisinin Özgün Katkısı: Hint Edebiyat Teorisi ve Uygulamalı Eleştirisi Üzerine Konferanslar], Ahmedabad: B.J. Institute; Sheldon Pollock (2001). "The Social Aesthetics and Sanskrit Literary Theory" (Toplumsal Estetik ve Sanskrit Edebiyat Teorisi), *Journal of Indian Philosophy*, Nu. 29, pp. 197-229; Kapil Kapoor (03.04.2009). "Eleven Objections To Sanskrit Literary Theory: A Rejoinder" (Sanskrit Edebiyat Teorisine On Bir İtiraz: Sert Bir Cevap), <http://www.geocities.com/ifihhome/articles/kkp002.html?20093>.

⁶⁷ Bkz.: Gustave E. Von Grunebaum (1950). *A Tenth-Century Document of Arabic Literary Theory and Criticism* [Arap Edebiyat Teorisi ve Eleştirisinin Onuncu Yüzyıl Dokümanı], Chicago: The University of Chicago Press; Muhammed Siddiq (1988). "An Annotated Bibliography of Literary Theory in Arabic: 1984-1985" (Arapça'da İzahlı Edebiyat Teorisi Bibliyografyası: 1984-1985), *New Literary History: International Bibliography of Literary Theory and Criticism* [Yeni Edebiyat Tarihi: Uluslar arası Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi Bibliyografyası], (Ed. Ralph Cohen), Baltimore: The Johns Hopkins University Press, pp. 1-100; Nusret Bolelli (1993). *Belâğat – Arap Edebiyatı Bilgi ve Teorileri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları; Fahri Sâlih (2007). *Âfâku'n-Nazariyyeti'l-Edebiyyeti'l-Mu'âsirah* [Çağdaş Edebiyat Teorisinin Ufukları], Amman / Beyrut: Dâru'l-Fâris, 140 s.

⁶⁸ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Shamsur Rahman Faruqi (13.11.2010). "The Need for a New and Comprehensive Persian Literary Theory" (Yeni ve Kapsamlı Bir Fars Edebiyat Teorisinin Gereği), *The Conference on Modern Persian Literature in the 20th Century*, Aligarh Muslim University, Aligarh, August 18, 2009, http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00fwp/srf/srf_persianlittheory_2009.pdf.

4-Kıta adlarına göre edebiyat teorileri:

Avrupa edebiyat teorisi⁷⁴, Asya edebiyat teorileri [Doğu Asya Edebiyat Teorisi⁷⁵, Batı Asya Edebiyat Teorisi, Kuzey Asya Edebiyat Teorisi, Güney Asya Edebiyat Teorisi⁷⁶], Afrika edebiyat teorisi⁷⁷, (Kuzey ve Güney) Amerikan edebiyat teorisi, Avustralya edebiyat teorisi⁷⁸ ve Antartika edebiyat teorisi.

5-Medeniyet ve kültürlere de göndermede bulunan yön adlarına göre edebiyat teorileri:

- ⁶⁹ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: James J. Y. Lui (1975). *Chinese Theories of Literature* [Çin Edebiyat Teorileri], Chicago: The University of Chicago Press, X+197 p.; Guo Shaoyu (1979). *Anthology of Chinese Literary Theory: From Ancient to Contemporary* [Çin Edebiyat Teorisi Antolojisi: Eskiden Çağdaş Kadar], Shanghai: Shanghai Ancient Classic Press; Xiaobing Tang (1993). "Orientalism and the Question of Universality: The Language of Contemporary Chinese Literary Theory" (Şarkiyatçılık ve Evrensellik Sorunu: Çağdaş Çin Edebiyat Teorisinin Dili), *Position*, Vol. 1, Nu. 2, Fall, pp. 389-413; Yu Hong (1995). *The Chinese Literary Theory and The Western Poetics* [Çin Edebiyat Teorisi ve Batı Şiirbilimi], Shanghai: Sanlian Publishing Company; Han-liang Chang (2007). "The Rise of Chinese Literary Theory: Intertextuality and System" (Çin Edebiyat Teorisinin Doğuşu: Metinlerarasılık ve Sistem), *The American Journal of Semiotics*, Vol. 23, Number: 1 / 4, (Cambridge), pp. 1-19 (Aynı metin için bkz.: <http://www.ltc.ntu.edu.tw/academics/changh/...> , 12.12.2010); Cao Shunqing (2008). "The Discourse of Chinese Literary Theory and the Dialogue Between Western and Chinese Literary Theories" (Çin Edebiyat Teorisi Söylemi ve Batı ile Çin Edebiyat Teorileri Arasında Diyalog), *Journal of Multicultural Discourses*, Vol. 3, Issue 1, pp. 1-15; Yichuan Wang (2010). "Modern Characteristics in Modern Chinese Literary Theory" (Modern Çin Edebiyat Teorisindeki Modern Nitelikler), *Frontiers of Literary Studies in China*, Vol. 4, Nu. 1, pp. 19-31; Stephen Owen (2010). "Chinese Literary Theory: Its Traditional Characters and Modern Significance" (Çin Edebiyat Teorisi: Geleneksel Nitelikleri ve Modern Anlamı), *Journal of Jinansu University (Social Science Edition)*, Vol. 02, pp.
- ⁷⁰ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Sakya Pandita Kunga Gyeltshen (1999). *Annotation to Tibetan Literary Theory* [Tibet Edebiyat Teorisine Not], Lhasa: Tibetan People's Publishing House, 426 p.
- ⁷¹ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Sonekata Kiyoshi (1962). "Fundamental Problems in the Theory of Japanese Literature" (Japon Edebiyat Teorisinin Temel Sorunları), *Humanities Review / The Journal of the Literary Association of Kwansei Gakuin University*, Vol. 13, Nu. 2, pp. 1-17 (Orijinal metin Japonca).
- ⁷² Örnek olarak bkz. Charles Montgomery (21.11.2011). "North Korean Literary Theory" (Kuzey Kore Edebiyat Teorisi), <http://www.ktlit.com/uncategorized/north-korean-literary-theory> .
- ⁷³ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Soledad S. Reyes (ed.) (1986). *Selected Essays in Contemporary Philippine Literary Theory* [Çağdaş Filipin Edebiyat Teorisine Dair Seçilmiş Denemeler], Quezon City: Ateneo de Manila University.
- ⁷⁴ Bu konuda bir çalışma için bkz. Vernon W. Grass (ed.) (1973). *European Literary Theory and Practice: From Existentialism to Structuralism* [Avrupa Edebiyat Teorisi ve Uygulaması: Varoluşçuluk'tan Yapısalcılık'a], California: California University Press, 368 p.; Patrick Colm Hogan (2008). "İrk-merkezlilik ve Edebiyat Teorisi Düşüncesi" (Çev.: Dr. Adem Çalışkan), *Prof.Dr. Celâl Tarakçı Armağanı*, [Haz.: Dr. Ahmet Cüneyt İssı – Dinçer Eşitgin], 1.bs., Ankara: Birleşik Yayınları, ss. 195-211. Bu makalede yer alan "Avrupa'ya Aidiyet Safsatası" (ss. 195-200) altbaşlığı konu ile ilgili çarpıcı bilgiler sunmaktadır.
- ⁷⁵ Bu konuda bkz. Shi Sheng-xun (13.06.2011). "Geographical Civilization and Identity of East Asian Literary Theory" (Doğu Asya Edebiyat Teorisinin Coğrafi Medeniyet ve Kimliği), *Journal of Hangzhou Normal University (Social Sciences Edition)*, 2008-06, http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-HSXX200806015.htm .
- ⁷⁶ Bu konuda bkz.: Patrick Colm Hogan (2000). "Part I: Classic and Early Modern Theories / 1. Classical Greece, the Arap World, and South Asia / The Middle East and North Africa" (Kısım I: Klasik ve İlk Dönem Modern Teoriler / Klasik Yunan, Arap Dünyası and Güney Asya / Ortadoğu ve Kuzey Afrika), *Philosophical Approaches to the Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Florida: University Press of Florida, pp. 26-32.
- ⁷⁷ Bu konuda bir eser için bkz. Chidi Amuta (1989). *The Theory of African Literature: Implications for Practical Criticism* [Afrika Edebiyat Teorisi: Uygulamalı Eleştiri İçin Uygulama], London and New Jersey: Zed Books Ltd., 206 p.; Abdoulaye Djibo Harouna (1993). *Beyond Hegemony: Old Problems and New Horizons for Contemporary African Literary Theories* [Egemenliğin Ötesi: Çağdaş Afrika Edebiyat Teorilerinin Eski Sorunları ve Yeni Ufukları], University Park: Pennsylvania State University Press, 599 p.; Tejumola Olaniyan (2011). *African Literary Theory: An Introduction* [Afrika Edebiyat Teorisi: Bir Giriş], Oxford: Blackwell Publishing Ltd. Ayrıca bkz.: Winston Napier (ed.) (2000). *African American Literary Theory: A Reader* [Afrika-Amerikan Edebiyat Teorisi], New York: New York University Press, 2000, 730 p.
- ⁷⁸ Böyle bir adlandırma için bkz. Bill Ashcroft (1979). "Towards an Australian Literary Theory" (Bir Avustralya Edebiyat Teorisine Doğru), *New Literatures Review*, Nu. 6, pp. 45-48; A.mlf., (2001). "Towards an Australian Literary Theory (1979)" (Bir Avustralya Edebiyat Teorisine Doğru (1979)), *Authority and Influence: Australian Literary Criticism 1950-2000* [Yetki ve Etki: Avustralya Edebiyat Eleştirisi 1950-2000, Eds. Delys Bird, Robert Dixon and Christopher Lee], Queensland: University Queensland Press, pp. 183-185; Mark Davis (2007). "The Clash of Paradigms: Australian Literary Theory After Liberalism" (Paradigmaların Çatışması: Liberalizmden Sonra Avustralya Edebiyat Teorisi), *JASAL / Journal of the Association for the Study of Australian Literature*, Vol. 7, pp. 7-31. Aynı metnin elektronik ortamdaki adresi için bkz. <http://www.nla.gov.au/poepublish/index.php/iasal/article/view/380/884> , 28.11.2011.

Batı edebiyat teorileri⁷⁹, Doğu edebiyat teorileri⁸⁰, Ortadoğu edebiyat teorileri⁸¹, Uzakdoğu edebiyat teorileri ... vb.

6-Türlere göre edebiyat teorileri:

Tür teorisi⁸² ya da edebî türler teorisi⁸³, kendi içinde bazı kategorilere ayrılabilir: Şiir teorisi⁸⁴ ve Anlatı teorisi⁸⁵ [Öykü teorisi⁸⁶ ve Kısa Öykü teorisi⁸⁷, Roman teorisi⁸⁸, Drama teorisi⁸⁹ ...] gibi.

⁷⁹ Böyle bir adlandırma için bkz. Ma. Xinguo (1994). *History of Western Literary Theory* [Batı Edebiyat Teorisi Tarihi], Beijing: Higher Education Press; Zhang Jie (1997). *Contemporary Western Literary Theory* [Çağdaş Batı Edebiyat Teorisi], Nanjing: East China Normal University Press; Zuo Jin-mei, Shen Fu-ying & Zhang De-yu (2005). *Modern Western Literary Theory and Criticism: Psychoanalytic Criticism* [Modern Batı Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi: Psikanalitik Eleştiri], Qingdao: China Ocean University Press.

⁸⁰ Böyle bir adlandırma için bkz.: Yu Longyu (1998). "Review of An Anthology of Eastern Literary Theory" (Doğu Edebiyat Teorisi Antolojisi Dergisi), *Foreign Literature Studies*, Vol. 1, pp. 48-49.

⁸¹ Bu konuda bkz.: Patrick Colm Hogan (2000). "Part I: Classic and Early Modern Theories / 1.Classical Greece, the Arap World, and South Asia / The Middle East and North Africa" (Kısım I: Klasik ve İlk Dönem Modern Teoriler / Klasik Yunan, Arap Dünyası and Güney Asya / Ortadoğu ve Kuzey Afrika), *Philosophical Approaches to the Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Florida: University Press of Florida, pp. 26-32.

⁸² Bu konuda bkz.: Graham Hough (1966). "Theory of Kinds" (Türler Teorisi), *An Essay on Criticism*, London: Duckworth, ss. 83-86; John Reichert (1978). "More Than Kin and Less Than Kind: The Limits of Genre Theory" (Soydan Daha Fazla ve Türden Daha Az: Tür Teorisinin Sınırları), *Theories of Literary Genre*, ed. Joseph P. Strelka, University Park: Pennsylvania State University Press, 1978, pp. 57-79; Marie-Laure Ryan (1979). "Towards a Competence Theory of Genre" (Yeterli Bir Tür Teorisine Doğru), *Poetics*, Vol. 8, Nu. 3, pp. 307-377; Heather Dubrow (1982). "Genre Theory I: Aristotle to Arnold" (Tür Teorisi I: Aristo'dan Arnold'a); "Genre Theory II: The Twentieth Century" (Tür Teorisi II: Yirminci Yüzyıl), *Genre* [Tür], New York: Methuen / Routledge, pp. 45-81, 82-104; Hans Robert Jauss (1989). "Theory of Genres and Medieval Literature" (Türler Teorisi ve Ortaçağ Edebiyatı), *Toward an Aesthetic of Reception* (Alımlama Estetiğine Doğru, Trans. Timothy Bahti), Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 76-109; Alastair Fowler (1989). "The Future of Genre Theory" (Tür Teorisinin Geleceği), *The Future of Literary Theory*, (ed., Ralph Cohen), New York: Routledge, pp. 291-303; Ralph Cohen (1991). "Genre Theory, Literary History, and Historical Change" (Tür Teorisi, Edebiyat Tarihi ve Tarihsel Değişim), *Theoretical Issues in Literary History* [Ed. David Perkins], Cambridge: Harvard University Press, pp. 85-113; David Fishenov (1993). *Metaphors of Genre: The Role of Analogies in Genre Theory* [Tür Metaforları: Tür Teorisinde Analogilerin Rolü] Pennsylvania: The Pennsylvania University Press; David Duff, ed. (2000). *Modern Genre Theory* [Modern Tür Teorisi], Longman: Pearson Education Limited; Jonathan Culler (2000). "Toward a Theory of Non-Genre Literature" (Bir Tür-dışı Edebiyat Teorisine Doğru", *Theory of the Novel: A Historical Approach* [Roman Teorisi: Tarihsel Bir Yaklaşım, Ed. Michael McKeon], Baltimore and London: John Hopkins University Press, pp. 51-56; Nick Lacey (2000). "Theory of Genre" (Tür Teorisi), *Narrative and Genre*, Houndmills: Macmillan, pp. 132-248; David Gorman (2001). "Modern Genre Theory" (Modern Tür Teorisi), *Poetics Today*, Vol.22, Nu. 4, Winter, pp. 853-861; Alistair Fowler (2010). "Tür Kuramları: Sınıf? Tarz? Köken? Benzerlik?" (Çev. Gökhan Özcan), *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl: 14, S. 161, Mayıs, ss. 103-107; Michel Jarrety (2010). "Türler Kuramı", *Poetika* [Çev. İsmail Yerguz], 1.bs., Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, ss. 61-87; Timothy Sexton (21.02.2011). "Genre Theory: Classifying Literary Works" (Tür Teorisi: Edebî Eserleri Sınıflandırmak), http://www.associatedcontent.com/article/108492/genre_theory_classifying_literary_works.html .

⁸³ Bu konuda bkz.: James J. Donohue (1943). *The Theory of Literary Kinds I: Ancient Classifications of Literature* [Edebî Türler Teorisi I: Eski Edebiyat Sınıflandırmaları], Iowa: Duboquet; A.mlf, (1949). *The Theory of Literary Kinds II: The Ancient Classes of Poetry* [Edebî Türler Teorisi II: Eski Şiir Sınıfları], Iowa: Duboquet; Rosalie Colie (1973). *The Resources of Kind: Genre-Theory in the Renaissance* [Türün Kaynakları: Rönesans'ta Tür Teorisi], (ed., Barbara K. Lewalski), Berkeley: University of California Press; Cyril Birch (1974). *Studies in Chinese Literary Genres* [Çin Edebiyat Türleri Üzerine Araştırmalar], California: University of California Press, 398 p.; Joseph P. Strelka (ed.) (1978). *Theories of Literary Genres* [Edebiyat Türleri Teorileri], University Park: The Pennsylvania State University Press; A.mlf. (1978). *Nazariyyetü'l-Envâ'i'l-Edebiyye* [Edebiyat Türleri Teorileri], (Terc.: Dr. Hasan 'Avn), İskenderiyye: Münşe'âtü'l-Ma'ârif; Alastair Fowler (1982). *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*, [Edebiyat Türleri: Türler ve Şekiller Teorisine Bir Giriş], Cambridge: Harvard University Press; John Frow (2006). "Literary Genre Theory" (Edebî Tür Teorisi), *Genre* [Tür], New York: Routledge, pp. 51-71.

⁸⁴ Bu konuda bkz.: Doğan Hızlan (1960). "Şiir Kuramı Üzerine", *Türk Dili*, S. 111, Aralık; Laurence Perrine (1962). *Poetry Theory and Practice* [Şiir Teorisi ve Uygulaması], New York: Harcourt, Brace and World; Lascelles Abercrombie (1968). *The Theory of Poetry* [Şiir Teorisi], New York: Biblio and Tannen; Mary Ruth Michael (1973). *A Theory of Poetry* [Şiir Teorisi], New York: Oxford University Press; G. Gonca Gökalp-Alpaslan (1996). "Türkiye'de Şiir Kuramı Üzerine Bir Kaynakça Denemesi", *Prof.Dr.Umay Günay Armağanı* (Ed. Özkul Çobanoğlu – Metin Özarslan), Ankara: Feryal Matbaası, ss. 217-234; Harold Bloom (2008). *Etkilenme Endişesi / Bir Şiir Teorisi* [Çev. Ferit Burak Aydar. Şiir çev. Emine Ayhan], 1.bs., İstanbul: Metis Eleştirisi, 180 s.; Ali Galip Yener (2009). "Harold Bloom'um Şiir Teorisi", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl: 13, S. 156, Aralık, ss. 131-134.

⁸⁵ Bkz. Mieke Bal (1984). *Narratology: Introduction to the Theory of Narrative* [Anlatıbilim: Anlatı Teorisine Giriş], Toronto: University of Toronto Press; Wallace Martin (1986). *Recent Theories of Narrative* (Günümüz Anlatı Teorileri), Cornell: Cornell University Press, 242 p.; Mark Currie (1998). *Postmodern Narrative Theory* [Potmodern Anlatı Teorisi] New

7-Dinlere göre edebiyat teorileri:

Dinî edebiyat teorileri [Budist edebiyat teorisi⁹⁰, Konfüçyenist edebiyat teorisi⁹¹, Yahûdî edebiyat teorisi⁹², Hıristiyânî edebiyat teorisi⁹³, İslâmî edebiyat teorisi⁹⁴ (Bunu da kendi içinde

- York: Palgrave; James Phelan and Peter J. Robinowitz (2005). *A Companion to Narrative Theory* [Anlatı Teorisi İçin Bir Rehber], USA: Blackwell Publishing Ltd., 571 p.; George Castle (2007). "Narrative Theory" (Anlatı Teorisi), *The Blackwell Guide to Literary Theory* [Blackwell'in Edebiyat Teorisi Rehberi], USA: Blackwell Publishing Ltd., pp. 115-121; Rick Altman (2008). *A Theory of Narrative* [Anlatı Teorisi], Columbia: Columbia University Press, 392 p.
- ⁸⁶ Bu konuda bkz.: Halit Ziya Uşaklıgil (1998). *Hikâye* [Haz. Nur Gürani Arslan], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 151 s.; Ömer Leksiz (2006). *Kuramdan Romana / Öykü Yazıları*, 1.bs., İstanbul: Selis Kitaplar, 255 s.; Necip Tosun (2011). *Modern Öykü Kuramı*, 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, 359 s.
- ⁸⁷ Bu konuda bkz.: Charles E. May (ed.) (1976). *Short Story Theories* [Kısa Öykü Teorileri], Ohio: Ohio University Press; James Cooper Lawrence (1976). "A Theory of the Short Story", *Short Story Theories*, (Charles E. May, ed.), Ohio: Ohio University Press; A.mlf. (1989). "Bir Kısa Hikâye Kuramı" (Çev.: Lâle Demirtürk), *Türk Dili, Aylık Dil Dergisi*, C. 58, S. 454, Temmuz, ss. 206-216; Lale Demirtürk (1990). "Kısa Öykü Estetiğine Kuramsal Yaklaşım", *Argos*, No. 24, Ağustos, ss. 74-78; A.mlf. (1990). "Kısa Öykü Estetiğine Kuramsal Yaklaşım", *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, C. 3, Temmuz, ss. 834-837; Sevinç Özer (1991). "Amerikan Kısa Öykü Kuramına Bir Yaklaşım: Kısa Öykü Nedir? Ne Değildir?", *Çağdaş Türk Dili*, C. 3, S. 36, Ocak, ss. 1157-1162; Lale Demirtürk (1993). "Çağdaş Kısa Öykü Kuramı Açısından Bir Uygulama: Tomris Uyar'ın 'Çiçek Dirilticileri'", *Gündoğan Edebiyat*, S. 2, Yaz, ss. 13-23; A.mlf. (1997). "Kısa Öykü Üzerine", *Düşler / Öyküler*, No. 3, Ocak, ss. 46-51; Robert Kelly (1997). "Yeni Bir Yazınsal Türe Doğru" (Çev. S. Gökçen Ezber), *Adam Öykü*, S. 12, Eylül - Ekim, ss. 120-128; Sevinç Özer (1999) "Kısa Öykü Kuramının Manyetik Alanı: Poe'un Tek Etki Kuralı", *Adam Öykü*, S. 23, Temmuz - Ağustos, ss. 78-88; Norman Friedman (2003). "Yeni Kısa Öykü Kuramları: Tanımlama Sorunları" (Çev. Hivren Demir-Atay), *Adam Öykü*, S. 47, Temmuz - Ağustos, ss. 45-59.
- ⁸⁸ Bkz.: Richard Stang (1959). *The Theory of the Novel in England, 1850-1870* [İngiltere'de Roman Teorisi, 1850-1870], New York: Columbia University Press; Everett Knight (1969). *A Theory of The Classical Novel* [Klasik Roman Teorisi], London: Kegan Paul Ltd.; John Halperin (ed.) (1974). *The Theory of the Novel: New Essay* [Roman Teorisi: Yeni Deneme], New York: Oxford University Press, 396 p.; Melahat Özgü (1964). "Almanya'da Roman Kuramlarına Genel Bir Bakış", *Türk Dili*, C. 14, S. 159, Aralık, ss. 122-125; David H. Miles (1980). "Bir Marksist Genç Bir Adam Olarak Portresi - Lukacs'ın Roman Kuramı-" (Çev. Nuri Plümer), *Oluşum, Aylık Sanat ve Düşün Dergisi*, Yıl: 6, S. 27/69, Ocak, ss. 6-16; Georg Lukacs (1985). *Roman Kuramı*, [Çev.: Sedat Umran], İstanbul: Say Yayınları, 151 s.; Alemdar Yalçın (1985). "Edebiyatımızda Roman Teorisi Üzerine", *Nilüfer*, C. 1, S. 1, Mart, ss. 10-12; Philip Stevick (1988). *Roman Teorisi* (Çev.: Doç.Dr. Sevim Kantarcıoğlu), Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları; Michael McKeon (ed.) (2000). *Theory of the Novel: A Historical Approach* [Roman Teorisi: Tarihsel Bir Yaklaşım], Baltimore and London: John Hopkins University Press, 947 p.; Sadık Tural (2000). "Roman Teorisi Üzerine Düşünceler", *Türk Yurdu (Türk Romanı Özel Sayısı)*, C. 20, S. 153-154, Mayıs - Haziran, ss. 11-22; Karl Migner (2002). "Modern Roman Teorisi", (Çev.: Doç.Dr.Arif Ünal), *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 3, Van, ss. 1-8; *Kitap-lık, Aylık Edebiyat Dergisi* [Dosya: Roman Kuramı ve Teknikleri], S. 87, Ekim 2005.
- ⁸⁹ Bkz. Barrett H. Clark (1965). *European Theories of the Drama* [Avrupâî Drama Teorileri], New York: Crown Press; Aziz Çalımlar (1995). "Drama Kuramı", *Tiyatro Ansiklopedisi*, 1.bs., Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, ss. 172-176; Walter Benjamin (2000). "Epik Tiyatro Teorisi Üzerine Çalışmalar", *Brecht'i Anlamak* [Çev. Haluk Barışcan - Güven İşisağ], 2.bs., İstanbul: Metis Yayınları, ss. 36-38; Ebru Gökdağ (2003). "Tiyatro Kuramının Başlangıcından Modern Döneme Tragedyanın Algılanışı", *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, S. 15, Ankara, ss. 166-184; Marvin Carlson (2008). *Tiyatro Teorileri*, [Çev.: Eren Buğlalı - Barış Yıldırım], İstanbul: Deki Yayınevi, 580 s.; M.A.Allardyce Nicoll (2009). *Introduction to Dramatic Theory* [Tiyatro Teorisine Giriş], New York: Biblio Bazar, 220 p.
- ⁹⁰ Bu konuda örnek olarak bkz., John A. Ramsaran (1973). *English and Hindi Religious Poetry* [İngiliz ve Hind Dinî Şiiri], Leiden: Brill / Tuta Sub Aegide Pallas, X+199 p.; William R. LaFleur (1983). *The Karma of Words: Buddhism and the Literary Arts in Medieval Japan* [Sözler Karması: Budizm ve Ortaçağ Japonya'sında Edebî Sanatlar], Berkeley: California University Press; Patrick Colm Hogan (2000). "India", *Philosophical Approaches to the Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Florida: University Press of Florida, pp. 13-42; Anne E. Monius (2000). "Literary Theory and Moral Vision in Tamil Buddhist Literature" (Tamil Budist Edebiyatında Edebiyat Teorisi ve Ahlâki Vizyon), *Journal of Indian Philosophy*, Vol. 28, Nu. 2, pp. 195-223.
- ⁹¹ Bkz. Paek-kang Sim (1983). "Confucianist Theory of Literature: According to Confucianist Theory of Poetry" (Konfüçyenist Edebiyat Teorisi: Konfüçyenist Şiir Teorisine Göre), *Korea Journal*, Vol. 23, Nu. 5, May, pp. 45-53; Cheng Yong (21.11.2011). "The Teaching of the Six Classics and the Discourse Construction of Confucian Literary Theory" (Altı Klasiğin Öğretimi ve Konfüçyen Edebiyat Teorisinin Söylem Yapısı), *Journal of Zhejiang University (Humanities and Social Sciences)*, <http://www.journals.zju.edu.cn/soc/EN/abstract10236.shtml>.
- ⁹² The Evergreen State College (26.11.2010). "Jewish Literary Theory" (Yahudi Edebiyat Teorisi), http://archives.evergreen.edu/webpages/curricular/2007-2008/monstrouspossibility_wiki/index-58655.php.html; Sheila Delany (ed.) (2004). *Turn It Again: Jewish Medieval Studies and Literary Theory* [Ona Tekrar Dön: Yahudi Ortaçağ Araştırmaları ve Edebiyat Teorisi], Asheville: Pegasus Press, 240 pp.; Dan Miron (2008). "From Continuity to Contiguity: Thoughts on the Theory of Jewish Literature" (Süreklilikten Birlikteliğe: Yahudi Edebiyat Teorisi Üzerine Düşünceler), *Jewish Literatures and Cultures: Context and Intertext* [Yahudi Edebiyatları ve Kültürleri: Bağlam ve Metinlerarası, (eds.) Anita Norich and Yaron Z. Eliav], Provence R.I.: Brown Judaic Studies, pp. 9-36; Dan Miron (2010). *From Continuity to Contiguity: Toward a New Jewish Literary Thinking* [Süreklilikten Birlikteliğe: Yeni Bir Yahudi Edebiyat Düşüncesine Doğru], Stanford: Stanford University Press, 560 p.

kategorilere ayırmak mümkündür: *İslâmî Arap edebiyat teorisi*⁹⁵, *İslâmî Fars edebiyat teorisi* vb.) ...], Hanif edebiyat⁹⁶ teorileri ve Din-dışı edebiyat teorileri ... vb.

8-Roman Jakobson (1896-1982)'in⁹⁷ *Dilbilimsel İletişim Diyagramı*'na göre edebiyat teorisi:

Roman Jakobson dünya edebiyatında olduğu kadar Türk edebiyatında da çeviriler yoluyla mümkün merteye tanınan bir kuramcıdır. Onun *Dilbilimsel İletişim Diyagramı* edebiyat ve dilbilim teorisyenleri, akademisyenler ve araştırmacılar tarafından bilinir.

Kuşkusuz, Raman Selden'in ifade ettiği gibi, "Bir kişi, edebiyat hakkında farklı sorular üreterek farklı edebiyat teorileri geliştirebilir. Teoriler, yazarın, okuyucunun ya da genellikle 'gerçeklik' diye adlandırdığımız şeyin bakış açısından sorular sorabilir. Elbette hiçbir teorisyen tarafgirliğe izin vermeyecek ve seçme yaklaşım çerçevesi içinde diğer bakış açılarını dikkate almaya genellikle teşebbüs edecektir. Aşağıdaki Dilbilimsel İletişim Diyagramı, Roman Jakobson tarafından sınıflandırılmıştır, farklı bakış açılarını ayırt etmeye yardım eder:

BAĞLAM

GÖNDERİCİ MESAJ ALICI

KANAL

KOD

Gönderici, alıcıya bir mesaj gönderir; mesaj, bir kod (genellikle hem gönderici hem de alıcı için bilinen bir dil) kullanılır; mesajın bir bağlamı (veya 'gönderge'si) vardır ve mesaj, (canlı konuşma, telefon ya da yazı gibi bir araç) bir kanal sayesinde gönderilir. Biz tartışılan

⁹³ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: George L. Hurst (1926). *An Outline of the Theory of Christian Literature* [Bir Hristiyanî Edebiyat Teorisi Taslağı], Australia: Allen & Unwin, 547 p.; Luke Ferretter (2003). *Towards a Christian Literary Theory* [Bir Hristiyanî Edebiyat Teorisi'ne Doğru], Houndmills: Palgrave Macmillan, viii+240 s.; Wojciech Jajdelski (01.10.2004). "Book Review / Towards a Christian Literary Theory" (Kitap Tanıtımı / Bir Hristiyanî Edebiyat Teorisine Doğru), http://eprints.ouls.ox.ac.uk:81/litthe/hdb/Volume_17?Issue_03/abstracts/frg023b.sgm ; Gregory Brian Smith (2007). "Christian Literary Theory" (Hristiyanî Edebiyat Teorisi) , *Images of Salvation: A Study in Theology, Poetry and Rhetoric*, School of Theology, Faculty of Arts and Sciences, Virginia: Australian Catholic University Ltd., Office of Research, 25th March 2007, pp. 204-207 (İnternet ortamında ulaşılabilecek bu tezin tamamı için bkz.: <http://dlibrary.acu.edu.au/digitaltheses/public/ad-acuvp144.17052007/02whole.pdf> , 05.01.2008). Ayrıca bkz. Kathy Eden (1986). "Image and Imitation: Aristotle's Contribution to a Christian Literary Theory" (İmaj ve Taklit: Aristonun Hristiyanî Edebiyat Teorisine Katkısı", *Poetic and Legal Fiction in the Aristotelian Tradition* [Aristocu Gelenekte Şiirsel ve Yasal Kurmaca], Princeton: Princeton University Press, pp. 112-175; Michael E. Travers (1989). "The Suburbs of Jerusalem: Literary Theory in Christian Perspective" (Kudüs'ün Varoşları: Hristiyanî Bakış Açısıyla Edebiyat Teorisi) , *Literature and Belief*, (Guest editor: Bruce L. Edwards), Vol. 9, içinde; Stephen Falke (2011). "Good Reading: The Ethics of Christian Literary Theory" (İyi Okuma: Hristiyan Edebiyat Teorisinin Ahlâkı) , *Intersections in Christianity and Critical Theory* [Ed. Cassandra Falke], Houndmills: Pelgrave Macmillan, pp. 46-56.

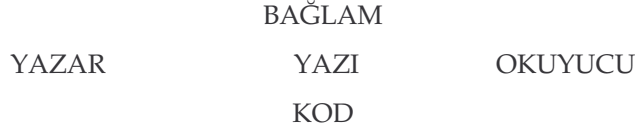
⁹⁴ Örnek olarak böyle bir adlandırma için bkz.: Ali Alî Mustafa (1404-1405 h. / 1984-1985 m.). *Nazariyyetü'l-Edebi'l-İslâmî* [İslâmî Edebiyat Teorisi], Riyad: Câmî'âtü'l-İmâm Muhammed b. Suûdi'l-İslâmiyye; Abdülbâsit Bedr (1985). *Mukaddimetün li-Nazariyyetü'l-Edebi'l-İslâmî* [İslâmî Edebiyat Teorisine Giriş], Cidde: Dâru'l-Menâre, 152 s.; Muhammed Ahmed Hamdûn (1406 h./1986 m.). *Nahve Nazariyyetin li'l-Edebi'l-İslâmî* [Bir İslâmî Edebiyat Teorisine Doğru], 1.tb., Cidde: Dâru'l-Menhel; İmâdüddin Halîl (1987). *Medhalün ilâ Nazariyyetü'l-Edebi'l-İslâmî* [İslâmî Edebiyat Teorisine Giriş], Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 244 s.; M. A. M. Shukri (1995). "Bir İslâmî Edebiyat Teorisi'ne Doğru", [Çev.: Adem Çalışkan], *Yolcu, Aylık Kültür – Edebiyat – Sanat Dergisi*, Yıl: 1, S. 1, [Samsun] 15 Eylül, ss. 55-64; Adem Çalışkan (1997). *İslâmî Edebiyat Teorisi*, Yayınlanmamış Doktora Ödevi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 86 s.; Marek M. Dziekan (2009). "Imad ad-Din Halil's Islamic Literary Theory and Criticism: A Comparative Study (Die islamische Literaturtheorie und -kritik von Imad ad-Din Halil. Ein Verleichendes Studium)", *Rocznik Orientalistyczny (Annual of Oriental Studies)*, Vol.: 62, Nu.: 2, pp. 15-25...

⁹⁵ Böyle bir adlandırma için bkz.: Dr. Hüseyin Abdullah es-Siddîk (1314 / 1994). *Mukaddimetün Fi Nazariyyetü'l-Edebi'l-Arabîyyi'l-İslâmî* [İslâmî Arap Edebiyat Teorisine Giriş], Dimaşk: Müdiriyyetü'l-Matbû'âti'l-Câmî'ati Haleb.

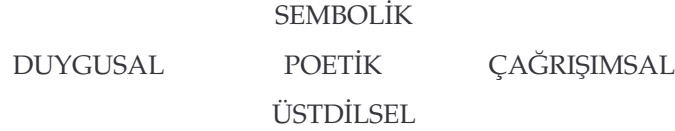
⁹⁶ Bkz. İsmail Cerrahoğlu (1963). "Kur'ân-ı Kerim ve Hanifler", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 11, Ankara; Şaban Kuzgun (1985). *İslâm Kaynaklarına Göre Hazreti İbrahim ve Haniflik*, Kayseri: Seda Yayınları; Hasan Küçükçopur (1988). *İslâm Tarihinde Hanifler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; İbrahim Ethem Polat (1996). *İslâm Öncesi Hanif Edebiyatı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 71 s.

⁹⁷ Bkz. Mehmet Rifat (2008). "Jakobson / Dilsel İşlevler ve Yazınbilimin Görevi", *Yaklaşımlarıyla Eleştiri Kuramcıları*, İstanbul: Sel Yayıncılık, ss. 46-47.

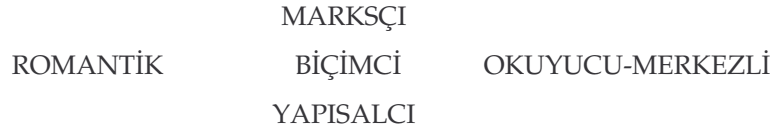
edebiyatın amacına göre 'kanal'ı atlayabiliriz; o, edebiyat teorisyenleri için ilginç bir özellik değildir; kanal, genellikle basılmış eserler için söz konusudur (drama hariç). Biz bu diyagramı yeniden şöyle oluşturabiliriz:

Jakobson, aşağıdaki gibi diyagramındaki öğelerin her birine bir dilbilimsel işlev yükler:

Eğer biz, göndericinin bakış açısını kabul ediyorsak, kullanılan dilin duygusal tarafı üzerine dikkat ediyoruz demektir; eğer bağlam üzerine dikkati yoğunlaştırırsak, kullanılan dilin sembolik yönünü ayırıyoruz ..vb. demektir. Edebiyat teorileri, diğerlerinden daha ziyade bir işlev üzerinde vurguya yer vermek için pek eğilimlidirler. Biz, tartışmak üzere olduğumuz ana teorileri göz önünde bulundurarak, onları, şematik bir biçimde aşağıdaki gibi düzenleyebiliriz:

Romantik teoriler, *yazarın* düşünce ve hayatını vurgular; 'okuyucu-merkezli eleştiri' (fenomenolojik eleştiri) bizzat *okurun tecrübesi* üzerinde yoğunlaşır; Biçimci teoriler, tecritte bizzat *yazının* mahiyeti üzerinde yoğunlaşır; Marksçı eleştiri temel olarak sosyal ve tarihsel *bağlama* değer verir ve Yapısalcı şiiirbilim anlamı kurmak için kullandığımız *kodlar*'a dikkati çeker. Onların en iyi yaklaşımlarının hiç birinde diğer edebî iletişim boyutları bütünüyle göz ardı edilmez. Örneğin, Marksçı eleştiride yazar, dinleyici ve metin bütünüyle genel bir sosyolojik perspektif içinde görülür. Teorinin diğer türlerine uygulanması anlamında bir 'yaklaşım' olmadığı için Feminist eleştiriye diyagramımızda yer verilmemiştir. Feminist eleştiri belirgin bir biçimde devrimci bakış açısından tüm yaklaşımların küresel bir yeni yorumuna teşebbüs eder."⁹⁸

Fatma Erkman-Akerson'un ifadesiyle, "bir dizge (sistem) arayışı çağı" olan "20. yüzyıl, önce psikolojinin etkisiyle ve bir bakıma da romantik dönemden kalan etkilerle önce kendine çıkış noktası olarak *yazarı* seçmiştir. Ancak, yazara, artık yalnızca romantik dönemin dâhi yaratıcısı gibi bakılmaz, neden yazmayı seçtiğinin psikolojisi üstünde durulur. Daha sonra dilbilimin etkisiyle, yapısalcılar ve göstergebilimciler, araştırmacılarının çıkış noktası olarak *metni* ele almışlardır. Bir yandan da, Marx'ın öğretilerinin etkisiyle, edebiyat bir üstyapı kurumu olarak görülmüş, edebiyattaki her şey, *toplumun* altyapısına bağlanmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise, yorumbilimciler (ve postmodern) *okur* odaklı bir çıkış noktası seçmişlerdir. Yani, tam bu sırayla değilse bile (çünkü bu yaklaşımlar koşut olarak da sürmektedir) 20. yüzyıl için *yazar – metin – okur – toplum* odaklı dört temel çıkış noktasından söz edebiliriz."⁹⁹ Bu çalışmada sunulan sınıflandırmada bu sıra *yazar – metin – toplum – okur* odaklı teoriler şeklindedir.

Bu açıklamaların ardından, Roman Jakobson (1896-1982)'ın *Dilbilimsel İletişim Diyagramı*'ndan hareketle edebiyat teorileri şu şekilde sınıflandırılabilir:

⁹⁸ Bkz. Raman Selden (1988). "Introduction" (Giriş), *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, pp. 3-4.

⁹⁹ Fatma Erkman-Akerson (2010). *Edebiyat ve Kuramlar*, 1.bs., İstanbul: İthaki Yayınları, s. 153.

a-Yazar merkezli edebiyat teorileri:

Biyografik edebiyat eleştirisi ve teorisi¹⁰⁰, Psikanalitik edebiyat teorisi¹⁰¹, Romantik edebiyat teorisi¹⁰² ... vb.

b-Eser merkezli edebiyat teorileri:

Filolojik eleştiri¹⁰³, Retorik¹⁰⁴ ve Stilistik eleştiri¹⁰⁵, Yeni eleştiri¹⁰⁶, Rus biçimciliği¹⁰⁷, Yapısalcı teoriler: ¹⁰⁸ Yapısalcılık¹⁰⁹, Göstergibilimsel edebiyat teorisi¹¹⁰, Arketipçi / Mitolojik

¹⁰⁰ Bkz.: Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature" (Edebîyata Teorik Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebîyat Araştırmalarına Giriş], New York: Routledge, pp. 77-78; Judy E. Yordon (1993). "Biographical Literary Theory", *Roles In Interpretation* [Yorumlamada Roller], 3rd ed., Dubuque: Brown & Benchmark Publishers, s. 84.

¹⁰¹ Böyle bir adlandırma için bkz.: Wright, Elizabeth (1984). *Psychoanalytic Criticism: Theory in Practice* [Psikanalitik Eleştiri: Uygulamada Teori], London and New York: Methuen; K.M. Newton (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebîyat Teorisi], London: Macmillan Education Ltd., pp. 203-204; Oğuz Cebeci (2004). *Psikanalitik Edebîyat Kuramı*, 1.bs., İstanbul: İthaki Yayınları, 490 s. Bu konuda bkz.: Freud – Jung – Adler (1981). *Psikanaliz Açısından Edebîyat* (Çev.: Selahattin Hilav), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları; Tahsin Yücel (1989). "Psikanaliz ve Edebîyat", *Milliyet Sanat*, Kasım, ss. 8-9; Ayça Gürdal (ed.) (2000). *Psikanalitik Kurama Giriş*, İstanbul: Bağlam Yayınları, 172 s.; Emre, İsmet (2005). *Edebîyat ve Psikoloji*, Ankara: Anı Yayınları; Ahmet Sarı (2008). *Psikanaliz ve Edebîyat*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.

¹⁰² Böyle bir adlandırma için bkz.: Richarda Huch (1950). *Romantizm* [Çev. Halit Yavuz], İstanbul: Milli Eğitim Basımevi; Theophile Gautier (1967). *Romantizmin Tarihi* [Çev. Necdet Bingöl], İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları; Tarık Dursun K. (1967). *Romantizm Akımının Ünlü Yazar ve Şairleri*, İstanbul: Altın Kitaplar Yay.; Francis Claudon (1988). *Romantizm Sanat Ansiklopedisi* [Çev. Özdemir İnce – İlhan Usmanbaş], İstanbul: Remzi Kitabevi, 304 s.; Derek Elitter (1992). *Spanish Romantic Literary Theory and Criticism* [İspanya Romantik Edebîyat Teorisi ve Eleştirisi], Cambridge: Cambridge University Press; Berna Moran (1994). "Anlatıcılık I / Romantiklere Göre Sanat", *Edebîyat Kuramları ve Eleştirisi*, 9.bs., İstanbul: Cem Yayınevi, ss. 91-102.

¹⁰³ Bkz.: Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature" (Edebîyata Teorik Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebîyat Araştırmalarına Giriş], pp. 75-76.

¹⁰⁴ Bkz.: Bernard L. Brock and Robert Lee Scott (1989). *Methods of Rhetorical Criticism: A Twentieth-Century Perspective* [Retorik Eleştirisinin Yöntemleri: Yirminci Yüzyıl Bakış Açısı], Detroit: Wayne State University Press, 518 p.; Aristoteles (1995). *Retorik* [Çev. Mehmet H. Doğan], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; Gerard A. Hauser (1991). *Introduction to Rhetorical Theory* [Retorik Teorisine Giriş], Illionis: Waveland Press, 209 p.; John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit and Sally Caudill (eds.) (1999). *Contemporary Rhetorical Theory: A Reader* [Çağdaş Retorik Teorisi], New York: Guilford Press, 627 p.; Dustin Cowell (2004/2). "Onbirinci Yüzyıl Kuzey Africa Şiir Eleştirmeni İbn Reşik el-Kayravânî'nin Perspektifinden Arap Edebîyat Teorisinde Belâğat Kavramı" (Çev. Abdurrahman Özdemir), *Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. III, S. 6, ss. 189-202; Kazım Yetiş (2006). "Belağatten Retoriğe Teori Arayışları", *Türk Edebîyatı Tarihi*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C. 3, ss. 273-285; A.mlf. (2006) *Belağatten Retoriğe*, İstanbul: Kitabevi Yayınları, XVIII+546 s.; Rıza Filizok (09.08.2011). "Belâğat Bilimimizin İçerdiği Teoriler: Güzel Söz Teorisi", <http://www.ege-edebiyat.org/docs/512.pdf>.

¹⁰⁵ Bkz.: Mario Klarer (1999). "Theoretical Approaches to Literature" (Edebîyata Teorik Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebîyat Araştırmalarına Giriş], p. 76. Ayrıca bkz. Lane Cooper (1907). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], New York: The Macmillan Company; Süheyla Bayrav (1947) *Chanson de Roland ve Üslûp Tahlihi*, İstanbul: Üçler Basımevi, VIII+88 s.; Seymour Chatman (1966). "On The Theory of Literary Style" (Edebî Üslûp Teorisi Üzerine), *Linguistics*, Vol. 4, Issue: 27, pp. 12-25; Süheyla Bayrav (1975). *Filolojinin Oluşumu*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebîyat Fakültesi Yayınları, 159 s.; Morton W. Bloomfield (1976). "Stylistics and the Theory of Literature" (Üslûbbilim ve Edebîyat Teorisi), *New Literary History*, Vol. 7, Nu. 2, Winter, pp. 271-311; Cemal Yıldız (1991). *Üslûp ve Üslûp İnceleme Metodları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebîyatı Anabilim Dalı, 108 s.; Zeki Karakaya (1996). "Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları", *Akademik Açık*, S. 2, Samsun, ss. 117-133; Ahmet Çoban (2004). *Edebîyatta Üslûp Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duyumak)*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 140 s.; Celalettin Divlekçi (2007). "Tarihsel Süreç İçinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (I)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 48, S. II, Ankara, ss. 117-133; A.mlf. (2008). "Tarihsel Süreç İçinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (II)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. I, Ankara, ss.223-252; Nina Norgaad, Beatrix Busse and Rocico Montoro (2010). *Key Terms in Stylistics* [Üslûbbilimde Anahtar Terimler], New York: Continuum International Publishing Group, 269 p.

¹⁰⁶ Böyle bir adlandırma için bkz.: I.A. Richards (1924). *Principles of Literary Criticism* [Edebî Eleştirinin İlkeleri], London: Routledge and Kegan Paul; John Crowe Ransom (1941). *The New Criticism* [Yeni Eleştiri], New York: New Direction; Gerald Graff (1974). "On the New Criticism: Literary Interpretation and Scientific Objectivity", (Yeni Eleştiri Üzerine: Edebî Yorum ve Bilimsel Objektiflik), *Salmangundi*, 27, pp. 72-93; K.M. Newton (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebîyat Teorisi], pp. 39-40; M. Keith Booker (1996). "The New Criticism" (Yeni Eleştiri), *A Practical Introduction to Literary Theory and Criticism* [Edebîyat Teorisi ve Eleştirisine Uygulamalı Bir Giriş], Toronto: Longman Publishers USA, p. 13; Nazan Aksoy (1996). "Yeni Eleştiri", *Eleştiri ve Eleştiri Kuramı Üstüne Söylemler* [Yay. haz.: Mehmet Rifat. Ali Akay – Nazan Aksoy – Kemal Bek – Nedret Kuran – Mehmet Rifat – Sema Rifat], 1.bs.,

eleştirii¹¹¹, Ontolojik edebiyat teorisi¹¹², Yapısalcılık-sonrası teoriler:¹¹³ Yapısökücülük¹¹⁴, Postmodernizm¹¹⁵, Yorumbilimsel teori¹¹⁶, Metinlerarasılık teorisi¹¹⁷ ... vb.

İstanbul: Düzlem Yayınları, ss. 15-28; Leyla Burcu Dünder (2000). "Yeni Eleştirinin Eleştirisi", *Edebiyat ve Eleştiri*, S. 48, Mart – Nisan, ss. 86-96; Peter V. Zima (2004). "Anglo-Amerikan Yeni Eleştirisi ve Rus Biçimciliği", *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi* [Çev. Mustafa Özsanı], 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, ss. 41-66; Mehmet Rifat (2008). "Yeni Eleştiri: New Criticism İle Nouvelle Critique", *Yaklaşımlarıyla Eleştiri Kuramcıları*, İstanbul: Sel Yayıncılık, ss. 97-103.

¹⁰⁷ Böyle bir adlandırma için bkz.: Lee T. Lemon and Marion J. Reis (eds.) (1965). *Russian Formalist Criticism: Four Essays* [Rus Biçimci Eleştiri: Dört Deneme], Lincoln: Nebraska University Press; Krystyna Pomorska (1968). *Russian Formalist Theory and its Poetic Ambiance* [Rus Biçimci Teori ve Şiirbilimsel Havası], The Hague: Mouton; Stephen Bann and John E. Bowlt, (eds.) (1973). *Russian Formalism* [Rus Biçimciliği], Edinburg: Scottish Academic Press; Véra Fosty (1980). "Rus Formalistleri ve Bir Edebiyat Nazariyesi" (Çev.: Zeynep Kerman), *Fikir ve Sanatta Hareket*, C. 7, S. 16/17, Haziran – Temmuz, ss. 33-37; Victor Erlich (1981). *Russian Formalism: History Doctrine* [Rus Biçimciliği: Tarih Öğretisi], New Haven ve London: Yale University Press; Peter Steiner (1984). *Russian Formalism: A Metapoetics* [Rus Biçimciliği: Bir Üst-Şiir Sanatı], Ithaca: Cornell University Press; Raman Selden (1988). "Russian Formalism" (Rus Biçimciliği) , *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, pp. 6-22; P. Tompkins (1990). "Biçimciliğin Doğuşu: Komes'ten I. A. Richards'a" (Çev.: Lerzan Gültekin), *Littera / Edebiyat Yazıları*, C. 1, ss. 125-140; Boris Eichenbaum (1994). *Edebiyat Kuramı / Rus Biçimciliği*, (Çev. Sedat Umran), 1.bs., İstanbul: Yaba Yayınları, 137 s.; Tzvetan Todorov (der.) (1995). *Yazın Kuramı: Rus Biçimcilerinin Metinleri*, [Çev. Mehmet Rifat - Sema Rifat], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 268 s.; Fredric Jameson (2002). *Dil Hapishanesi / Yapısalcılığın ve Rus Biçimciliğinin Eleştirel Öyküsü*, [Çev. Mehmet H. Doğan], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; M. Özlem Parer (2003). "Rus Biçimciliğinde Yabancılaştırma Yöntemi – The Defamiliarization Technique in Russian Formalism", *Littera / Edebiyat Yazıları*, C. 12, Nisan, ss. 167-176; Peter V. Zima (2004). "Anglo-Amerikan Yeni Eleştirisi ve Rus Biçimciliği", *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi* [Çev. Mustafa Özsanı], 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, ss. 41-66; Pınar Kuş (2005). *Rus Biçimciliği Üzerine Bir Araştırma*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 155 s.

¹⁰⁸ Bkz. Raman Selden (1988). "Structuralist Theories" (Yapısalcı Teoriler) , *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, pp. 52-71.

¹⁰⁹ Böyle bir adlandırma için bkz.: Peter Caws (1968). "What is Structuralism?" [Yapısalcılık Nedir?], *Partisan Review*. Vol. 35, No. 1, Winter, pp. 75-91; Michael Lane (ed.) (1970). *Structuralism: A Reader* [Yapısalcılık: Okur], London: Jonathan Cape; David Robey (ed.) (1973). *Structuralism: a Introduction* [Yapısalcılık: Bir Giriş], Oxford: Clarendon Press; Robert Scholes (1974). *Structuralism in Literature: An Introduction* [Edebiyatı Yapısalcılık: Bir Giriş], New Haven and London: Yale University Press; Tahsin Yücel (1982). *Yapısalcılık*, İstanbul: Ada Yayınları; Terry Eagleton (1990). "Yapısalcılık ve Göstergebilim", *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım, 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 114-148; Aysegül Yüksel (1995). *Yapısalcılık ve Bir Uygulama*, Ankara: Gündoğan Yayınları; Jean Piaget (1999). *Yapısalcılık=Structuralism* [Çev. Ayşe Şirin – Akyavuz Yener. Yay. Haz. M. Serdar Kayaoğlu], Ankara: Doruk Yayınları, 131 s.; Micheal Foucault (1999). *Yapısalcılık ve Post Yapısalcılık* [Çev.: Ali Utku - Ümit Umaç], İstanbul: Birey Yayıncılık, 59 s.; Berke Vardar (2002). *Dilbilimden Yaşama: Yapısalcılık*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları; M. Elif Tüfekçi (2004). "Yapısalcı Yöntem ve Uygulama Alanları", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü Tiyatro Araştırmaları Dergisi* [Hakemli Dergi], S. 17, (Ankara) Haziran, ss. 50-66; John Lye (2001). "Yapısalcılığın Bazı Öğeleri ve Edebiyat Teorisine Uygulanması" (Çev.: Adem Çalışkan), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 4, Issue: 17, Spring, ss. 632-639.

¹¹⁰ Böyle bir adlandırma için bkz.: Roland Barthes (1967). *Elements of Semiology* [Göstergebilimin Öğeleri], London: Jonathan Cape; Umberto Eco (1977). *A Theory of Semiotics* [Göstergebilim Teorisi], London: Indiana University Press; Rosalind Coward and John Ellis (1977). *Language and Materialism: Developments in Semiology and the Theory of the Subject* [Dil ve Materyalizm: Göstergebilim ve Özne Teorisinde Gelişmeler], London: Routledge & Kegan Paul; Michael Riffaterre (1978). *Semiotics of Poetry* [Şiir Göstergebilimi], Indiana: Bloomington; Roland Barthes (1979). *Göstergebilimin İlkeleri* [Çev. Mehmet Rifat – Berke Vardar], Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları; Rosalind Coward and John Ellis (1985). *Dil ve Maddecilik: Semiyolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi* [Çev. Esen Tarım], İstanbul: İletişim Yayınları; K.M. Newton (1999). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], pp. 171-172; Terry Eagleton (1990). "Yapısalcılık ve Göstergebilim", *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım, 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 114-148; Pierre Guiraud (1994). *Göstergebilim* [Çev. Mehmet Yalçın], 2.bs., İstanbul: İmge Yayınları, 148 s.; Mine Mutlu İlgüven (1995). "Göstergebilim ve Gösterge Türleri" Üzerine Bir İnceleme", *Dil Dergisi*, S. 34, Ağustos, ss. 26-30; Mehmet Rifat (1996). *Göstergebiliminin Kitabı*, İstanbul: Düzlem Yayıncılık; Hilmi Uçan (2002). *Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim*, İstanbul: Perşembe Kitapları; Doğan Günay (2002). *Göstergebilim Yazıları*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 235 s.; Bahar Dervişcemaloğlu (03.10.2010). "Göstergebilim", <http://www.ege-edebiyat.org> .

¹¹¹ Böyle bir adlandırma için bkz.: Northrop Frye (1957). *Anatomy of Criticism* [Eleştirinin Anatomisi], New Jersey: Princeton University Press; Darrell Dobson (2005). "Archetypal Literary Theory in Postmodern Era" (Postmodern Devirde Arketip Edebiyat Teorisi), *Jung: The e-Journal of Jungian Scholarly Studies*, Vol. 1, Nu. 1, April (Elektronik ortamda ulaşmak için bkz: [http://www.thejungiansociety.org/Jung Society/e-journal/Volume-1/Dobson-2005.pdf](http://www.thejungiansociety.org/Jung%20Society/e-journal/Volume-1/Dobson-2005.pdf) , 08.08.2011); M. H. Abrams (2009). "Archetypal Criticism" (Arketipçi Eleştiri), *A Glossary of Literary Terms*, 7th ed., Boston: Heinle & Heinle / Thomson Learning, p. 12, 13; Carol Schreier (29.12.2010). "Archetypal Theory and Criticism" (Arketipçi Teori ve Eleştiri), <http://www.scribd.com/doc/44974854/JH-Archetypal-Theory> .

¹¹² Böyle bir adlandırma için bkz.: Akın Etan (1981). "Nicolai Hartmann'ın Ontolojisinde Kategoriler ve Real Determination Sorunu", *Felsefe Arkivi*, S. 22-23, İstanbul, ss. 185-206; İsmail Tunali (1984). *Sanat Ontolojisi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları; 2.bs. Sosyal Yayınlar, 208 s.; İbrahim Kavaz (1994). "Varlık

- Tabakaları İçinde Sanatın Yeri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1-2, Elazığ, ss. 179-188; Dursun Ali Tökel (1996). “Ontolojik Analiz Metodu ve Bu Metodun Bakı’nın Bir Gazeline Uygulanışı”, *Yedi İklim*, C. 11, S. 74, İstanbul, ss. 53-59; Nicolai Hartmann (1998). *Ontolojinin Işığında Bilgi* [Çev.: Harun Tepe], Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını; Gabriel Marcel (1999). *Ontolojik Muamma* [Çev.: Ahmet Aydoğan], İstanbul: Birey Yayınları; Yavuz Bayram (2003). “Ontolojik Analiz Metodu ve Bir Uygulama”, *Yom Sanat*, S. 12, (Adana) Mayıs – Haziran, ss. 12-15; Ahmet Cüneyt İssı (2004). ‘Turgut Uyar’ın Göğe Bakma Durağı’ Şiirinde Temaya Ulaşma Serüveninin Ontolojik Analiz Metoduyla Takibi’, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2, Ankara, ss. 137-146; Nikolai Hartmann (2005). *Ontolojide Yeni Yollar* [Çev.: Lütfi Yarbaş], İstanbul: İlya Yayınları; Furkan Öztürk (2007) “Osmanlı Şiirine Sanat Ontolojisiyle Yaklaşmak”, *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic*, Vol 2 / 4, ss. 680-684; Ahmet İçli (2009). “Necati’nin Bir Şiirinin Ontolojik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi”, *e-Journal of New World Sciences Academy Humanities*, Vol. 4, Nu. 1, ss. 100-112.
- ¹¹³ Örnek olarak bkz.: Raman Selden (1988). “Post-structuralist Theories” (Yapısalcılık-sonrası Teoriler) , *A Reader’s Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, pp. 72-105; Terry Eagleton (1990). “Yapısalcılık Sonrası”, *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım, 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 149-172; Armağan Öztürk (2010). *Postyapısalcılık*, 1.bs., Ankara: Phoenix Yayınevi, 325 s.
- ¹¹⁴ Böyle bir adlandırma için bkz.: Jonathan Culler (1973). *On Deconstruction: Theory and Criticism after Structuralism* [Yapısökücülük Üzerine: Yapısalcılık’tan Sonra Teori ve Eleştiri], London, Melbourne and Henley: Routledge & Kegan Paul; Harold Bloom ve diğ. (1979). *Deconstruction and Criticism* [Yapısökücülük ve Eleştiri], London: Routledge and Kegan Paul; Christopher Norris (1982). *Deconstruction: Theory and Practice* [Yapısökücülük: Teori ve Uygulama], London: Methuen; G. Douglas Atkins (1983). *Reading Deconstruction: Deconstructive Reading* [Okuyarak Yapısökme: Yapısökücü Okuma], Lexington: University Press of Kentucky; Vincent B. Leitch (1983). *Deconstructive Criticism: An Advanced Introduction* [Yapısökücü Eleştiri: İleri Bir Giriş], London, Malbourne: Hutchinson; Sharon Crowley (1989). *A Teacher’s Introduction to Deconstruction* [Öğretmenin Yapısökücülüğü Tanıtımı], Urbana: National Council of Teachers of English; K.M. Newton (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], pp. 147-149.
- ¹¹⁵ Böyle bir adlandırma için bkz.: Mehmet Küçük (1994). *Modernite Versus Postmodernite*, Ankara: Vadi Yayınları; Sezgin Kızılçelik (1996). *Postmodernizm Dedikleri*, İzmir: Saray Kitabevleri; Madan Sarup (1997). *Postyapısalcılık ve Postmodernizm*, [Çev.: A.B. Güçlü], Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları / Ark, 270 s.; John M. Ellis (1997). *Postmodernizme Hayır* [Çev.: H. A. Bakırcı], Ankara: Doruk Yayınları; David Harvey (1997). *Postmodernliğin Durumu* [Çev.: Sungur Savran], İstanbul: Metis Yayınları; Hans Bertens and Douwe Fokkema (eds.) (1997). *International Postmodernism: Theory and Literary Practice* [Uluslararası Postmodernizm: Teori ve Edebî Uygulama], Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins; S. Best - D. Kellner (1998). *Postmodern Teori* (Çev. Mehmet Küçük), İstanbul: Ayrıntı Yayınları; Paul R. Murray (2000-12-26). “Post-Modern Literary Theory” (Post-modern Edebiyat Teorisi), *Bulletin of Oita Prefectural College of Arts and Culture*, Issue: 38, pp. 23-25; Niall Lucy (2003). *Postmodern Edebiyat Kuramı*, [Çev.: Ashlhan Aksoy], İstanbul: Ayrıntı Yayınları 368 s.; İsmet Emre (2004). *Postmodernizm ve Edebiyat*, Ankara: Anı Yayıncılık; Funda Kıziler (2006). *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları; Ali Akay (2010). *Postmodernizmin ABC’si*, İstanbul: Say Yayınları, 175 s.
- ¹¹⁶ Böyle bir adlandırma için bkz.: Richard Palmer (1969). *Hermeneutics: Interpretation Theory in Schliermacher* [Yorumbilim: Schliermacher’da Yorumlama Teorisi], Indiana: Northwestern University Press; E.D. Hirsch (1976). *The Aims of Interpretation* [Yorumlamanın Amaçları], Chicago: The University of Chicago Press; K.M. Newton (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], pp. 103-104; Terry Eagleton (1990). “Fenomenoloji, Yorum Bilgisi, Alımlama”, *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım, 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 79-113; Paul Kiparsky (1993). “Kuram ve Yorum Üzerine”, (Çev. Yurdanur Salman), *Kuram*, Ocak; E. Göka – A. Topçuoğlu – Y. Aktay (1995). *Önce Söz Vardı / Yorumlama Üzerine Bir Deneme*, Ankara: Vadi Yayınları; Umberto Eco (1996). *Yorum ve Aşırı Yorum*, [Çev.: Kemal Atakay], İstanbul: Can Yayınları, 176 s.; Doğan Özlem (1996). *Metinler Hermeneutik (Yorumbilgisi) Dersleri*, C. I-II, İstanbul: İnkılap Yayınevi; Wilhelm Dilthey (1999). *Hermeneutik ve Tin Bilimleri* [Çev.: Doğan Özlem], İstanbul: Paradigma Yayınları, 128 s.; Gürsel Aytaç (1999). “Hermeneutik (Yorumlamacılık)”, *Genel Edebiyat Bilimi*, 1.bs., İstanbul: Papirüs Yayınları, ss. 89-90; Burhanettin Tatar (1999). *Felsefi Hermenötik ve Yazarın Niyeti*, Ankara: Vadi Yayınları; Richard E. Palmer (2002). *Hermenötik* [Çev.: İbrahim Görener], İstanbul: Anka Felsefe Yayınları; Osman Bilen (2002). *Çağdaş Yorumbilim Kuramları / Romantik, Felsefi, Eleştirel Hermeneutik*, Ankara: Kitabiyat, 224 s.; Metin Toprak (2003). *Hermeneutik ve Edebiyat*, İstanbul: Bulut Yayınları; Burhanettin Tatar (2004). *Hermenötik*, İstanbul: İnsan Yayınları; Peter V. Zima (2004). “Okur Tepkisi Eleştirisinin Sorunları: Hermeneutikten Fenomenolojiye”, *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi* [Çev. Mustafa Özseri], 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, ss. 93-126; Paul Ricoeur (2007). *Yorum Teorisi: Söylem ve Artı Anlam*, [Çev.: Gökhan Yavuz Demir], İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 130 s.; Martin Heidegger (2008). *Varlık ve Zaman* [Çev.: Kaan H. Ökten], İstanbul: Agora Kitaplığı, 488 s.; Hans Georg Gadamer (2008). *Hakikat ve Yöntem-1*, [Çev.: Hüsamettin –Arslan – İsmail Yavuzcan], 1.bs., İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 384 s.; Hans Georg Gadamer (2009). *Hakikat ve Yöntem-2*, [Çev.: Hüsamettin –Arslan – İsmail Yavuzcan], 1.bs., İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 333 s.; Doğan Özlem (2011). *Hermeneutik ve Şiir*, 1.bs., İstanbul: Notos Kitap, 64 s.
- ¹¹⁷ Böyle bir adlandırma için bkz.: Marko Juvan (2008). “Towards a History of Theories of Intertextuality” (Metinlerarasılık Teorilerinin Tarihine Doğru), *History and Poetics of Intertextuality* [Metinlerarasılığın Tarihi ve Poetikası], USA: Purdue University Press, pp.49-178; Kubilay Aktulum (1999). *Metinlerarası İlişkiler*, 1.bs., Ankara: Öteki Yayınevi; Mehmet Önal (1999). “Metinlerarası İlişkiler Kuramı”, *En Uzun Asrın Hikayesi / Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, ss. 191-192; Kubilay Aktulum (2004). *Parçalılık Metinlerarasılık*, 1.bs., Ankara: Öteki Yayınevi, 424 s.; Tefvik Ekiz (). *Almanca Yazan Türklerde Metinlerarasılık*, Çankaya Üniversitesi Yayınları, Ankara 2006; Emre Ünal (2007). “Metinler Arasılık ve Metinler Arası Okuma”, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, C. 7, S. 2, Haziran içinde. Bu makale için bkz.: http://www.universite-toplum.org/pdf_UT_323.pdf ; Ercan

c-Okur merkezli edebiyat teorileri:¹¹⁸

Alımlama estetiği¹¹⁹, Duygusal etki teorisi¹²⁰, İzlenimci eleştiri¹²¹, Fenomenolojik edebiyat teorisi¹²², Feminist edebiyat teorisi¹²³ ... vb.

d-Toplum/bağlam merkezli edebiyat teorileri:

Yansıtmacı (Mimetik) teori¹²⁴, Tarihsel eleştiri¹²⁵, Sosyolojik eleştiri¹²⁶, Marksist teori ve eleştiri¹²⁷, Yeni Tarihselci Teori¹²⁸, Kültür Teorisi / Kültürel Araştırmalar: Feminist Edebiyat

Yıldırım (2007). "Metinlerarasılıktan Parodiye Postmodern Edebiyat", *Hece Öykü*, Yıl: 4, S. 24, Aralık – Ocak, ss. 123-129; Melike Türkdoğan (2007). "Rasim Özdenören'in 'Kuyu' Öyküsünde Metinlerarası İlişkiler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 14, S. 35, ss. 167-190; Yeliz Özay (2007). "Metinlerarası İlişkilerde Sözlü Yapıtların ve Sanatçıların Konumu Üzerine", *Millî Folklor*, Yıl: 19, S. 75, ss. 164-173; Gonca Gökalp-Alpaslan (2007). *Metinlerarası İlişkiler ve Gılgamış Destanının Çağdaş Yorumları*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 256 s.; Kemal Köksal – Emre Ünal (2008). "Metinler Arası Okumanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 7, S. 26, Güz, ss. 154-169. Richard Bauman (2008). "Tür, Performans ve Metinlerarasılığın Üretimi", *Millî Folklor*, Yıl: 20, S. 78, ss. 114-122 (Bkz. http://www.millifolklor.com/en/sayfalar/78/11_.pdf), 26.01.2009; Muhlis Coşkun Ögeyik (2008). *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*, 1.bs., Ankara: Anı Yayıncılık, 120 s.; Kubilay Aktulum (2011). *Metinlerarasılık / Göstergelerarasılık*, 1.bs., Ankara: Kanguru Yayınları.

¹¹⁸ Bkz. Raman Selden (1988). "Reader-oriented Theories" (Okur-merkezli Teoriler) , *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, pp. 106-127; Michael Vander Weele (1991). "Reader-response Theories", *Contemporary Literary Theory: A Christian Appraisal*, [eds. Clarence Walhout and Laland Ryken], Grand Rapids: W. B. E.Erdmans, pp. 125-148; Beach, Richard (1993). *A Teacher's Introduction to Reader-Response Theories* [Öğretmenin Okur Merkezli Teorileri Tanıtımı], Urbana: National Council of Teachers of English.

¹¹⁹ Bkz. Robert C. Holub (1984). *Reception Theory: A Critical Introduction* [Alımlama Teorisi: Eleştirel Bir Giriş], London and New York: Methuen; Terry Eagleton (1990). "Fenomenoloji, Yorum Bilgisi, Alımlama", *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım, 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 79-113; Nedret Kuran (1996). "Alımlama Estetiği ve Hans Robert Jauss", *Eleştiri ve Eleştiri Kuramı Üstüne Söylemler* [Yay. haz.: Mehmet Rifat. Ali Akay – Nazan Aksoy – Kemal Bek – Nedret Kuran – Mehmet Rifat – Sema Rifat], 1.bs., İstanbul: Düzlem Yayınları, ss. 29-42.

¹²⁰ Böyle bir adlandırma için bkz.: Berna Moran (1994). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, ss. 217-219; Ali İhsan Kolcu (2008). "Duygusal Etki Kuramı", *Edebiyat Kuramları, Tanım – Tenkit – Tahlil*, 1.bs., Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları, ss. 119-120.

¹²¹ Böyle bir adlandırma için bkz.: Berna Moran (1994). "İzlenimci Eleştiri", *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, ss. 241-245; Hasan Boynuvara (1997). "İzlenimcilik", *Modern Eleştiri Terimleri*, 1.bs., İstanbul: Boğaziçi Yayınları, ss. 102-103; Marina Ferretti Bocquillon (2005). *Empresyonizm*, [Çev.: Gökçe Tuncer], 1.bs., Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

¹²² Böyle bir adlandırma için bkz.: Ahmet İnam (1968). "Edebiyatta Fenomenoloji", *Soyut*, Ekim, ss. 9-12, 21; Georges Poulet (1969). "Phenomenology of Reading" (Okuma Fenomenolojisi), *New Literary History*, Nu. 1, pp. 53-68; Robert R. Magliola (1977). *Phenomenology and Literature* [Fenomenoloji ve Edebiyat], Ind.: West Lafayette; Edmund Husserl (1980). "Fenomenoloji" (Çev. Önay Sözer), *Oluşum*, S. 36, ss.; Don Ihde (1986). *Experimental Phenomenology: An Introduction* [DeneySEL Fenomenoloji: Bir Giriş], New York: State University of New York Press; Terry Eagleton (1990). "Fenomenoloji, Yorum Bilgisi, Alımlama", *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım], 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 79-113; Mustafa Ünal (1999). *Din Fenomenolojisi / Tarihçe, Yöntem, Uygulama*, Kayseri: Geçit Yayınları; Ekrem Sarıçoğlu (2002). *Din Fenomenolojisi (Dinlerin Mahiyeti ve Tezâhür Şekilleri)*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları; Peter V. Zima (2004). "Okur Tepkisi Eleştirisinin Sorunları: Hermeneutikten Fenomenolojiye", *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi* [Çev. Mustafa Özsan], 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, ss. 93-126; Ülker Öktem (2005). "Fenomenoloji ve Edmund Husserl'in Apaçıklık (Evidenz) Problemi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 45, S. 1, Ankara, ss. 27-55; Sevinç Ergiydiren (2007). *Eleştiride Fenomenolojik Yaklaşımlar*, Ankara: Hece Yayınları.

¹²³ Böyle bir adlandırma için bkz.: Josephine Donovan (ed.) (1975). *Feminist Literary Criticism: Explorations in Theory* [Feminist Edebiyat Eleştirisi: Teoriye Dair Açıklamalar], Lexington, University Press of Kentucky; K. K. Ruthven (1984). *Feminist Literary Studies: An Introduction* [Feminist Edebiyat Araştırmaları: Bir Giriş], Cambridge: Cambridge University Press; Annette Kolodny (1975). "Some Notes on Defining a 'Feminist Literary Criticism'" ('Feminist Edebiyat Eleştirisi'ni Tanımlamaya Dair Bazı Notlar), *Critical Inquiry*, Nu. 2, pp. 75-92; Showalter, Elaine (ed.) (1985). *The New Feminist Criticism: Essays on Women, Literature, Time* [Yeni Feminist Eleştiri: Kadınlar, Edebiyat ve Zaman Üzerine Denemeler], New York: Pantheon; Toril Moi (1985). *Sexual/Textual Politics: Feminist Literary Theory* [Cinsel/Metinsel Politikalar: Feminist Edebiyat Teorisi], London: Methuen; Mary Eagleton (ed.) (1986). *Feminist Literary Theory: A Reader* [Feminist Edebiyat Teorisi: Bir Okur], Oxford: Blackwell; Warhol, Robin, and Diane Price Herndl (eds.) (1992). *Feminisms: An Anthology of Literary Theory and Criticism* [Feminizm: Edebiyat Teorisi ve Eleştiri Antolojisi], Basinstoke: Macmillan; Andre Michel (1993). *Feminizm* [Çev.: Şirin Tekeli], İstanbul: İletişim Yayınları; Jonathan Culler (1995). *Feminist Olarak Okumak* [Çev. Suğra Öncü], İstanbul: Afa Yayınları; Josephine Donovan (1997, 2001). *Feminist Teori* [Çev.: Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan], 1.bs., İstanbul: İletişim Yayınları; 2.bs., İstanbul: İletişim Yayınları; Hasan Boynuvara (1997). "Feminist Eleştiri", *Modern Eleştiri Terimler*, ss. 74-75; Fatma Kayhan (1999). *Feminizm*, İstanbul: BDS Yayınları; Maggie Humm (2002). *Feminist Edebiyat Eleştirisi*, [Yayına haz. Gönül Bakay], İstanbul: Say Yayınları.

Teorisi¹²⁹ / Cinsiyet Teorisi, Lezbiyen, Gey ve Queer Eleştirisi¹³⁰, Sömürge-sonrasicılık¹³¹, Çokkültürlülük¹³², Dinî edebiyat teorileri ve eleştirileri¹³³ ... vb.

Buraya kadar, edebiyat teorileri genel yöntembilimsel özellikleri dahil, maddeler halinde açık bir biçimde sıralanan çeşitli ölçütlere /kıstaslara baş vurularak sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Ancak her sınıflandırma çalışması beraberinde bazı sorunları da bünyesinde taşır. Bu makalede gerçekleştirilen sınıflandırma çalışmasında, özellikle “Arketipçi / Mitolojik eleştirisi ve Feminist edebiyat teorisi”nin hangi kategori içine yerleştirilmesi gerektiği konusunda önemli tereddütler yaşanmıştır.

¹²⁴ Böyle bir adlandırma için bkz.: M.H.Abrams (1953). “Mimetic Theory”, *The Mirror and the Lamp / Romantic Theory and the Critical Tradition* [Ayna ve Lamba / Romantik Teori ve Eleştirel Gelenek], Oxford: Oxford University Press, pp. 8-14.

¹²⁵ Böyle bir adlandırma için bkz.: Léon-E Halkın (1989). *Tarih Tenkidinin Unsurları* [Çev.: Bahaeddin Yediyıldız], Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 156 s.; Hasan Boynukara (1997). “Tarihselcilik”, *Modern Eleştirisi Terimleri*, s. 225; Mehmet Önal, (1999). “Tarihî Eleştirisi”, *En Uzun Asrın Hikâyesi / Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, s. 174; Muharrem Dayanç (2009). “ ‘Yeni Türk Edebiyatı’ Kaynağı Olarak Tarih ve Tarihî Eleştirisi”, *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/1-II, Winter, ss. 1875-1904.

¹²⁶ Böyle bir adlandırma için bkz.: Köksal Alver (2003). “Sosyolojik Eleştirisi”, *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi [Eleştirisi Özel Sayısı]*, Yıl: 7, S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/Temmuz, ss. 239-244; Wilfred L. Guerin – Earle G. Labor – Lee Morgan and John R. Willingham (1979). “VIII.The Sociological Approach (Including Marxist Criticism)” (VIII.(Marksist Eleştirisi Dahil) Sosyolojik Yaklaşım), *A Handbook of Critical Approaches to Literature*, New York: Harper & Row, p. 272; Tahsin Yücel (2007). “Toplumbilimsel Eleştirisi”, *Eleştirisi Kuramları*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, ss. 52-56.

¹²⁷ Böyle bir adlandırma için bkz.: Jeremy Hawthorn (1983). “Günümüzde Marksist Yazın Kuramına Yapılan Katkılar”, (Çev.: Yurdanur Salman), *Yazko Çeviri*, C. 3, S. 14, Eylül – Ekim, ss. 53-63; David Forgacs (1986). “Marxist Literary Theory” (Marksçı Edebiyat Teorisi), *Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisi], A. Jaferson ve D. Robey (ed.), 2. bs., London: Batsford, içinde.; George Thomson (1987). *Marksizm ve Şiir*, [Çev. Cevat Çapan], İstanbul: V Yayınları; K.M. Newton (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], pp. 85-97; Raymond Williams (1990). *Marksizm ve Edebiyat*, (Çev. Esen Tarım), İstanbul: Adam Yayınları; Fredric Jameson (1997). *Marksizm ve Biçim*, [Çev.: Mehmet H. Doğan], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; Marl Korsch (2000). *Karl Marx, Marksist Kuram ve Sınıf Hareketi* [Çev.: Mehmet Okyayuz], Ankara: Doruk Yayınları; Georg Lukacs (2004). *Marksist İmgelem*, [Çev. Veysel Atayman – Mediha Göbenli], İstanbul: Yeni Hayat Kütüphanesi Yayınları; Bedrettin Cömert (2007). “Yurdumuzda Marksçı Yazın Eleştirisinin Durumu”, *Eleştiriyi Beş Kala*, 1.bs., Ankara: De Ki Basım Yayın Ltd. Şti., içinde.

¹²⁸ Böyle bir adlandırma için bkz.: Howard, Jean E. (1986). “The New Historicism in Renaissance Studies” (Rönesans Araştırmalarında Yeni Eleştirisi), *English Literary Renaissance*, Nu. 16, Winter, pp. 13-43; H. Aram Veaser (ed.) (1989). *The New Historicism* [Yeni Tarihselcilik], New York: Routledge; Simon During (1991). “New Historicism” (Yeni Tarihselcilik), *Text and Performance Quarterly*, Nu. 11, July, pp. 171-89; S. Dilek Yalçın-Çelik (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 251 s.; *Kritik, Altı Aylık Edebiyat Eleştirisi Drgisi [Yeni Tarihselcilik Özel Sayısı]*, S. 1, Mart 2008, 366 s.

¹²⁹ Bu çalışmada “Feminist Edebiyat Teorisi” kısmında ele alınmıştır.

¹³⁰ Böyle bir adlandırma için bkz.: Lois Tyson (2006). “Lesbian, Gay, and Queer Criticism”, *Critical Theory Today / A User-Friendly Guide* [Günümüz Eleştirisi Teorisi / İçten Kullanıcı Rehberi], 2nd ed., New York and London: Routledge, p. 318; Charles E. Bressler (2007). “Cultural Studies: Postcolonialism, African-American Criticism, and Queer Theory” (Kültürel Araştırmalar: Sömürge-sonrasicılık, Afrika Kökenli Amerikan Eleştirisi ve Queer Teorisi), *Literary Criticism: An Introduction to Theory and Practice* [Edebiyat Eleştirisi: Teori ve Uygulamaya Bir Giriş], 4th edit., London: Pearson Education Ltd., pp. 233-265; Hugh Stevens (2011). *Gey ve Lezbiyen Yazını* [Çev. Kıvanç Tanrıyar], 1.bs., İstanbul: Sel Yayıncılık, 336 s.

¹³¹ Böyle bir adlandırma için bkz.: Edward Said (1982). *Oryantalizm / Sömürgeciliğin Keşif Kolu* [Çev. Nezih Uzel], İstanbul: Pınar Yayınları; Patrick Williams and Laura Chrisman (eds.) (1994). *Colonial Discourse and Post-Colonial Theory: A Reader* [Sömürgeci Söylem ve Sömürge-sonrasicı Teori: Bir Okur], New York: Columbia University Press; Bill Ashcroft, Gareth Griffiths and Helen Tiffin (1994). *Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures* [İmparator Tersine Yazar: Sömürge-sonrasicı Edebiyatlarda Teori ve Uygulama], London: Routledge; Ato Quayson (2000). *Postcolonialism: Theory, Practice or Process?* [Sömürge-sonrasicılık: Teori, Uygulama ya da Sürec Mi?], Polity, Malden, MA: Cambridge: Blackwell; Robert Young (2001). *Postcolonialism: An Historical Introduction* [Sömürge-sonrasicılık: Tarihsel Bir Giriş], Oxford: Blackwell; Nicholas Harrison (2003). *Postcolonial Criticism: History, Theory and the Work of Fiction* [Sömürge-sonrasicı Eleştirisi: Tarih, Teori ve Kurmaca Eser], Cambridge, England: Polit Press; Jonathan Culler (2007). “Post-Sömürgeci Kuram”, *Yazın Kuramı* [Çev. Hakan Gür], 1.bs., Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, ss. 185-186.

¹³² Bkz. M. Keith Booker (1996). “Multicultural Literary Criticism” (Çokkültürlü Edebiyat Eleştirisi), *A Practical Introduction to Literary Theory and Criticism* [Edebiyat Teorisi ve Eleştiriyi Uygulamalı Bir Giriş], London: Longman Publisher USA, pp. 149-163.

¹³³ Bu çalışmada “7-Dinlere Göre” yapılan sınıflandırma kısmında ele alınmıştır.

Arketipçi eleştiri konusunda merhum Berna Moran'ın yaşadığı tereddüdü, onun tez ve görüşlerini kendi yaklaşımına benzer gördüğümünden benzer şekilde aşmaya çalıştım. Arketipçi eleştiri 'Eser Merkezli Edebiyat Teorileri' içinde almayı uygun gördüm. "Çünkü bu yöntem birçok bilgi kollarına elini atar; antropoloji, psikoloji, tarih, karşılaştırmalı din gibi çeşitli bilim kollarını kullanır ve bu bakımdan, örneğin tarihsel eleştiriye, sosyolojik eleştiriye de benzer. Ne var ki arketip eleştirisi yine de esas amacı bakımından esere dönüktür, çünkü eninde sonunda eseri açıklamak ister. Biçimci eleştiri gibi metne eğilerek orda yer alan öğelerin anlamını araştırır, ama bunu, estetik, yaşantıyı meydana getiren yapıyı ortaya çıkarmak için değil, çok eski çağlardan beri insanları etkileyen, onlara derinlerden seslenen birtakım ölümsüz arketipleri ortaya çıkarmak için yapar. Edebiyat eserlerinde tekrarlanan bu arketipler, kişiler olabilir, imgeler olabilir, simgeler olabilir, durumlar ya da olay örgüleri olabilir."¹³⁴

Yukarıda dile getirildiği gibi, sınıflandırma konusunda Feminist edebiyat teorisi de sorunludur. Moran'ın dile getirdiği gibi, "Kimi feministler Marksist eleştiriye, kimisi psikanalizi, kimisi yazara, kimisi okura dönük eleştiriye kendilerine örnek almışlardır. Bundan ötürü Feminist eleştirinin hangi tür kuram altında incelenmesi gerektiği tartışılabilir. Aslında böyle bir yere yerleştirmek zorunluluğu da yoktur, ama biz bu kitapta / çalışmada kuramları belli bir sistematığe göre ayırarak incelemenin daha uygun olacağını düşünmüş olduğumuz için Feminist Eleştiri'yi de saptadığımız dört yaklaşımdan birine yerleştirmek sorunu ile karşılaştık. Sonuçta, "Okur Merkezli Kuramlar" arasına kattıksa, bunun tek nedeni Feminist Eleştiri'nin ilk örneğinin, edebiyata kadın okurlar açısından bakması olmuştur."¹³⁵ Bu makalede bu görüş kabul edilerek aynı kategori içine yerleştirildiği gibi, bu teoriye "Toplum / Bağlam Merkezli Teoriler" arasında da yer verilmiştir. Böylelikle sınıflandırmada sözü edilen özellikleri dolayısıyla iki yerde adı geçmektedir.

Gürsel Aytaç'ın sözünü ettiği 'Ahlakçı Edebiyat Kuramı'¹³⁶, içeriğinden anlaşıldığına göre, geleneksel etik-ahlâkî değerleri önemseydiğinden, sınıflandırmamızdaki 'Geleneksel edebiyat teorisi' bağlamında düşünülerek ayrıca ismine yer verilmemiştir.

Aşağıda Mario Klarer ve M. H. Abrams'ın çalışmaları da dikkate alınarak, belli yaklaşık tarihler verilerek çeşitli edebiyat teorilerinin zirvede oldukları dönemler tarihsel sıralarına göre listelenmiştir.

a) Mario Klarer, edebiyat teorilerini tarihsel sıraya göre şöyle sıralamaktadır:¹³⁷

Antikite ve Orta Çağlar: Retorik.

Modern zamanlar : Filoloji.

19. yüzyıl : Stilistik, Biyografik Eleştiri.

20. yüzyılın ilk yarısı : Psikanalitik Eleştiri, Mitolojik Eleştiri.

~ 1920-30 : Rus Biçimciliği.

~ 1940-60 : Yeni Eleştiri.

~1970-80 : Alımlama Teorisi.

~1970-.... : Göstergebilim, Feminist Edebiyat Teorisi ve Cinsiyet Teorisi, Yapı-sökücülük.

~1980-.... : Yeni Tarihselcilik ve Kültürel Araştırmalar.

b) M.H. Abrams'ın takdim ettiği sınıflandırma ise şöyledir:¹³⁸

1920'ler-1930'lar : Rus Biçimciliği.

1930'lar-1940'lar : Arketip Eleştirisi.

1940'lar-1950'ler : Yeni Eleştiri; Fenomenolojik Eleştiri.

¹³⁴ Berna Moran (1994). "Arketipçi Eleştiri", *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, ss. 200-201.

¹³⁵ Berna Moran (1994). "Feminist Eleştiri Kuramı", *A.g.e.*, s. 228.

¹³⁶ Gürsel Aytaç (2009). "Ahlakçı Edebiyat Kuramı", *Genel Edebiyat Bilimi*, ss. 212-215.

¹³⁷ Mario Klarer (1999). *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], p. 93.

¹³⁸ Bu sınıflama için bkz. M. H. Abrams (1993). "Theories of Criticism, Current", *A Glossary of Literary Terms*, 6th edit., London and New York: Harcourt Brace, p. 320.

1960'lar	: Yapısalcı Eleştiri; Feminist Eleştiri'nin modern biçimleri; Üslûpbilim (Stilistik).
1970'ler	: Etki Endişesi Teorisi; Yapısökücülük; Söylem Çözümlemesi; Okur Tepkisi Eleştirisi'nin çeşitli biçimleri; Alımlama Teorisi; Göstergebilim; Söz-Eylem Teorisi.
1980'ler	: Diyalog Eleştirisi; Yeni Tarihselcilik; Kültürel Araştırmalar.
1990'lar	: Post-modern Edebiyat Teorisi

Bu sınıflandırmaların dışında başka sınıflandırma çalışmalarına da rastlanmaktadır. Aşağıda tarih sırası gözetilerek sıralanmasında biraz dahlimiz bulunan fakat aslı yabancı dilde yayınlanmış bir yazıya dayanan sınıflandırma sunulmuştur:¹³⁹

~ İÖ.360'lardan bugüne:	Ahlâkî eleştiri, Dramatik yapı.
1920'lerden bugüne	: Yapısalcılık ve Göstergebilim
1930'lardan bugüne	: Psikanalitik Eleştiri, Jungcu Eleştiri, Marksist Eleştiri, Biçimci Eleştiri, Yeni eleştiri ve Yeni-Aristocu Eleştiri.
1960'lardan bugüne	: Okur Merkezli Eleştiri, Feminist Eleştiri.
1966'lardan bugüne	: Yapısalcılık ve Yapısalcılık-sonrası.
1970'lerden bugüne	: Gender / Queer Araştırmaları.
1980'lerden bugüne	: Yeni Tarihselcilik ve Kültürel Araştırmalar.
1990'lardan bugüne	: Sömürge-sonrası Eleştiri.

SONUÇ

Edebiyat ve edebî türlerin sınıflandırılması kadar onun bir alt dalı olarak edebiyat teorisinin ve/veya edebiyat teorilerinin sınıflandırılması da son derece önemlidir.

Bilindiği üzere, “sanat ve edebiyat hayatında *sanatçı, eser, okur ve toplum / dış dünya* bağlamında geliştirilen ve benimsenen kıstaslar ve yöntemler, tıpkı eleştiride olduğu gibi edebiyat teorilerinin hem adını, dolayısı ile çeşidini belirler hem de onun kuramsal temellerinin derinleştirilmesine sebep olur. Edebiyat araştırmacıları ve teorisyenleri, onları bu kıstas ve yöntemlerden hareketle sınıflandırır.”¹⁴⁰

Daha önce ifade edildiği gibi, -edebiyat ve edebiyat eleştirisi de dahil-, edebiyat teorileri ve “edebî olgular diğer tüm olgular gibi benzerliklerine ve farklılıklarına göre gruplar halinde sınıflandırılabilir ve düzenlenebilirler.”¹⁴¹

Bu makalede de benzer bir yaklaşım tarzı benimsenmekle birlikte, önce Batıda ve bizde edebiyat teorilerini sınıflandırma girişiminde bulunanlardan bazıları ortaya konulmuş, ardından Türkiye’de ilk defa bazı kıstaslardan hareketle teklif mahiyetinde edebiyat teorilerinin sınıflandırılması yapılarak edebiyat bilimi çevrelerine sunulmuştur.

Bu konu ile ilgilenen edebiyat teorisyen, akademisyen ve araştırmacılarının kabul edeceği gibi, sadece teori ve edebiyat teorileri değil, aynı zamanda edebiyat teorisi sınıflandırmaları da bir ormanı andırmaktadır. Bu teorilerin anlaşılması, edebiyat teorileri ve edebiyat teorileri sınıflamaları ormanından çıkmayı sağlayacak önce patikaya ve/veya patikalara, sonra rahat bir biçimde selamete çıkaracak geniş yollara ihtiyaç vardır.

Edebiyat ve eleştiri teorileri alanında, edebiyat teorileri ormanı ya da edebiyat teorilerini sınıflandırma ormanını açıklamaya teşebbüs eden her bir teorisyen, akademisyen ve araştırmacı, deyim yerindeyse bu ormanda yolunu şaşırılmış, fakat çıkış yolu aramakla meşgul

¹³⁹ Bkz. Allen Brizee and J. Case Tompkins (21.04.2010). “Literary Theory and Schools of Criticism” (Edebiyat Teorisi ve Eleştiri Okulları), <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/722/01/> ; Aynı yazı için bkz. http://www.dentonisd.org/.../Literary_Theory_and_Schools_of_Criticism_rtf.rtf .

¹⁴⁰ Adem Çalışkan (2011). “Edebiyat Teorisi Üzerine-2: Yöntemleri, Kaynakları ve Tarihçesi / On Literary Theory-2: Its Methodology, Origins and Short History”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, s. 102

¹⁴¹ Joseph T. Shipley (ed.) (1953). “Classification” (Sınıflandırma), *Dictionary of World Literature / Criticism, Forms, Technique* [Dünya Edebiyatı Sözlüğü / Eleştiri, Biçimler, Teknik], New York: Philosophy Library, p. 62.

dürüst okuyucunun kafasını daha fazla karıştırmamak için daha fazla sistem ilave etmiştir. Bunların her birinin açıklıkla ortaya konulması, eğer dünyayı sadece kendimizden ibaret görmüyorsak, son derece önemlidir.

Bu nedenle, bundan sonraki makalelerimizin konularını, başta yukarıda sınıflandırmaları sunulan her bir edebiyat teorisi olmak üzere, edebiyat teorilerinin özellikleri, edebiyat teorisi öğretimi, edebiyat teorisi alanında tartışma konularından olmak üzere, edebiyat teorisi kurma, edebiyat teorilerinin başlangıç ve bitişleri, edebiyat teorisinde kıtas / ölçüt problemi, edebiyat teorilerine eklektik yaklaşım, Avrupa-merkezli edebiyat teorilerini izlemek gerekli mi?, alternatif edebiyat teorisi çalışmaları, edebiyat teorisi terminolojisi, ünlü edebiyat teorisyenlerinin hayatları ve eserleri ile bunlardan örnek metinler ... vb. oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- ABBAS, M.A. and WONG, Tak-Wai (eds.) (1981). *Literary Theory Today* [Günümüz Edebiyat Teorisi], Hong Kong: Hong Kong University Press.
- ABBENES, J.G.J. and SLINGS, S. R. (eds.) (1995). *Greek Literary Theory after Aristotle* [Aristo'dan Sonra Yunan Edebiyat Teorisi], Amsterdam: Vrije University Press, XVIII+329 p.
- ABERCROMBIE, Lancelotti (1968). *The Theory of Poetry* [Şiir Teorisi], New York: Biblo and Tannen.
- ABRAMS, M. H. (2009). "Archetypal Criticism" (Arketipçi Eleştiri), *A Glossary of Literary Terms*, 7th ed., Boston: Heinle & Heinle / Thomson Learning, p. 12, 13.
- ABRAMS, M. H. (1993). "Theories of Criticism, Current" (Eleştiri Teorileri, Günümüz), *A Glossary of Literary Terms*, 6th edit., London and New York: Harcourt Brace, p. 320.
- ABRAMS, M. H. (1953). *The Mirror and the Lamp / Romantic Theory and the Critical Tradition* [Ayna ve Lamba / Romantik Teori ve Eleştirel Gelenek], Oxford: Oxford University Press, pp. 8-29.
- ABRAMS, M. H. (16.02.2009). <http://www.answers.com/topic/m-h-abrams> .
- ABRAMS, M. H. (16.02.2009). http://www.en.wikipedia.org/wiki/M._H._Abrams .
- AKAY, Ali (2010). *Postmodernizmin ABC'si*, İstanbul: Say Yayınları, 175 s.
- AKSOY, Nazan (1996). "Yeni Eleştiri", *Eleştiri ve Eleştiri Kuramı Üstüne Söylemler* [Yay. haz.: Mehmet Rifat. Ali Akay – Nazan Aksoy – Kemal Bek – Nedret Kuran – Mehmet Rifat – Sema Rifat], 1.bs., İstanbul: Düzlem Yayınları, ss. 15-28.
- AKTULUM, Kubilay (1999). *Metinlerarasılık / Göstergelerarasılık*, 1.bs., Ankara: Öteki Yayınevi.
- AKTULUM, Kubilay (2011). *Metinlerarasılık / Göstergelerarasılık*, 1.bs., Ankara: Kanguru Yayınları.
- AKTULUM, Kubilay (2004). *Parçalılık / Metinlerarasılık*, 1.bs., Ankara: Öteki Yayınevi, 424 s.
- ALPTEKİN, Turan (1991). "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri Dolayısıyla 'Berna Moran'ın Aynı Adlı Eseri Üzerine", *Hürriyet Gösteri*, S. 127, İstanbul, ss. 40-41.
- ALTMAN, Rick (2008). *A Theory of Narrative* [Anlatı Teorisi], Columbia: Columbia University Press, 392 p.
- ALVER, Köksal (2003). "Sosyolojik Eleştiri", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi* [Eleştiri Özel Sayısı], Yıl: 7, S. 77/78/79, Mayıs/Haziran/Temmuz, ss. 239-244.
- AMUTA, Chidi (1989). *The Theory of African Literature: Implications for Practical Criticism* [Afrika Edebiyat Teorisi: Uygulamalı Eleştiri İçin Uygulama], London and New Jersey: Zed Books Ltd., 206 p.
- ARİSTOTELES (1995). *Retorik* [Çev. Mehmet H. Doğan], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ASHCROFT, Bill, Gareth Griffiths and Helen Tiffin (1994). *Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures* [İmparator Tersine Yazar: Sömürge-sonrası Edebiyatlarda Teori ve Uygulama], London: Routledge.
- ASHCROFT, Bill (1979). "Towards an Australian Literary Theory" (Bir Avustralya Edebiyat Teorisine Doğru), *New Literatures Review*, Nu. 6, pp. 45-48.
- ASHCROFT, Bill (2001). "Towards an Australian Literary Theory (1979)" (Bir Avustralya Edebiyat Teorisine Doğru (1979)), *Authority and Influence: Australian Literary Criticism 1950-2000* [Yetki ve Etki: Avustralya Edebiyat Eleştirisi 1950-2000, Eds. Delys Bird, Robert Dixon and Christopher Lee], Queensland: University Queensland Press, pp. 183-185.
- ATKINS, Douglas G. and MORROW, Laura (eds.) (1989). *Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi], Armherst: University of Massachusetts Press.
- ATKINS, G. Douglas (1983). *Reading Deconstruction: Deconstructive Reading* [Okuyarak Yapısökme: Yapısökücü Okuma], Lexington: University Press of Kentucky.
- AYTAÇ, Gürsel (2009). "Edebiyat Kuramları", *Genel Edebiyat Bilimi*, 2.bs., İstanbul: Say Yayınları, ss. 122-123.
- AYTAÇ, Gürsel (1999). "Hermeneutik (Yorumlamaçılık)", *Genel Edebiyat Bilimi*, 1.bs., İstanbul: Papirüs Yayınları, ss. 89-90.
- BAL, Mieke (1984). *Narratology: Introduction to the Theory of Narrative* [Anlatıbilim: Anlatı Teorisine Giriş], Toronto: University of Toronto Press.
- BALDWIN, Charles Sears – CLARK, Donald Lemen (1959). *Renaissance Literary Theory and Practice: Classicism in the Rhetoric and Poetic of Italy, France, and England, 1400-1600* [Rönesans Edebiyat Teorisi ve Uygulaması: İtalya, Fransa ve İngiltere Belağat ve Şiirinde Klasizm], Gloucester, MA: Peter Smith, 251 p.
- BALOGUN, Jide (2007). "Approaches to Modern Literary Theories" (Modern Edebiyat Teorilerine Yaklaşımlar), *Journal of Critical Perspectives on English Language & Literature*, Department of English, Ilorin: University of Ilorin, pp. 197-206.
- BALOGUN, Jide (27.01.2010). "Approaches to Modern Literary Theories" (Modern Edebiyat Teorilerine Yaklaşımlar), [http://www.unilorin.edu.ng/publications/blogunpo/Approaches to modern literary theory.doc](http://www.unilorin.edu.ng/publications/blogunpo/Approaches%20to%20modern%20literary%20theory.doc) .

- BANN, Stephen and BOWLT, John E., (eds.) (1973). *Russian Formalism* [Rus Biçimciliği], Edinburg: Scottish Academic Press.
- BARRY, Peter (ed) (1987). *Issues in Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisinde Meseleler], Houndmills: Macmillan.
- BARSKY, Robert (2006). "Edebiyat Teorisine Giriş'e Giriş", (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 192, [İstanbul] Mart, s. 47.
- BARSKY, Robert (1997). *Introduction to Literary Theory* [Introduction à la théorie littéraire], Quebec: Presses de l'Université du Québec, 280 p.
- BARTH, J. Robert, S. J. (2003). "Şiir ve Din / Edebiyat Teorileri" (Çev. Dr.Adem Çalışkan), *Dinbilimleri, Akademik Araştırma Dergisi*, C. 3, S. 3, Temmuz – Ağustos - Eylül, ss. 227-229.
- BARTHES, Roland (1967). *Elements of Semiology* [Göstergebilimin Öğeleri], London: Jonathan Cape.
- BARTHES, Roland (1979). *Göstergebilimin İlkeleri* [Çev. Mehmet Rifat – Berke Vardar], Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- BAUMAN, Richard (26.01.2009). "Tür, Performans ve Metinlerarasılığın Üretimi" http://www.millifolklor.com/en/sayfalar/78/11_.pdf.
- BAUMAN, Richard (2008). "Tür, Performans ve Metinlerarasılığın Üretimi", *Milli Folklor*, Yıl: 20, S. 78, ss. 114-122
- BAYRAM, Yavuz (2003). "Ontolojik Analiz Metodu ve Bir Uygulama", *Yom Sanat*, S. 12, (Adana) Mayıs – Haziran, ss. 12-15.
- BAYRAV, Süheyla (1947). *Chanson de Roland ve Üslûp Tahlili*, İstanbul: Üçler Basımevi, VIII+88 s.
- BAYRAV, Süheyla (1975). *Filolojinin Oluşumu*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 159 s.
- BEDR, Abdülbaşit (1985). *Mukaddimetin li-Nazariyyeti'l-Edebi'l-İslâmî* [İslâmî Edebiyat Teorisine Giriş], Cidde: Dâru'l-Menâre, 152 s.
- BEHLER, Ernst (1993). *German Romantic Literary Theory* [Alman Romantik Edebiyat Teorisi], Cambridge: Cambridge University Press.
- BENJAMIN, Walter (2000). "Epik Tiyatro Teorisi Üzerine Çalışmalar", *Brecht'i Anlamak* [Çev. Haluk Barışcan – Güven Işıtaş], 2.bs., İstanbul: Metis Yayınları, ss. 36-38.
- BERTENS, Hans and FOKKEMA, Douwe (eds.) (1997). *International Postmodernism: Theory and Literary Practice* [Uluslararası Postmodernizm: Teori ve Edebi Uygulama], Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
- BEST, S. – KELLNER, D. (1998). *Postmodern Teori* (Çev. Mehmet Küçük), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BIRCH, Cyril (1974). *Studies in Chinese Literary Genres* [Çin Edebiyat Türleri Üzerine Araştırmalar], California: University of California Press, 398 p.
- BİLEN, Osman (2002). *Çağdaş Yorumbilim Kuramları / Romantik, Felsefi, Eleştirel Hermeneutik*, Ankara: Kitabiyat, 224 s.
- BLOOM, Harold ve diğ. (1979). *Deconstruction and Criticism* [Yapısökücülük ve Eleştiri], London: Routledge and Kegan Paul.
- BLOOM, Harold (2008). *Etkilenme Endişesi / Bir Şiir Teorisi* [Çev. Ferit Burak aydar. Şiir çev. Emine Ayhan], 1.bs., İstanbul: Metis Eleştiri, 180 s.
- BLOOMFIELD, Morton W. (1976). "Stylistics and the Theory of Literature" (Üslûbbilim ve Edebiyat Teorisi), *New Literary History*, Vol. 7, Nu. 2, Winter, pp. 271-311.
- BOCQUILLON, Marina Ferretti (2005). *Empresyonizm*, [Çev.: Gökçe Tuncer], 1.bs., Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- BOLELLİ, Nusret (1993). *Belâğat – Arap Edebiyatı Bilgi ve Teorileri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- BOOKER, M. Keith (1996). "Multicultural Literary Criticism" (Çokkültürlü Edebiyat Eleştirisi), *A Practical Introduction to Literary Theory and Criticism* [Edebiyat Teorisi ve Eleştiriyeye Uygulamalı Bir Giriş], London: Longman Publisher USA, pp. 149-163.
- BOOKER, M. Keith (1996). "The New Criticism" (Yeni Eleştiri), *A Practical Introduction to Literary Theory and Criticism* [Edebiyat Teorisi ve Eleştirisine Uygulamalı Bir Giriş], Toronto: Longman Publishers USA, p. 13.
- BOWIE, Andrew (1997). *From Romanticism to Critical Theory: The Philosophy of German Literary Theory* [Romantizm'den Eleştirel Teoriye: Alman Edebiyat Teorisinin Felsefesi], London and New York: Routledge, 346 p.
- BOYNU KARA, Hasan (1997). "Feminist Eleştiri", "İzlenimcilik", "Tarihselcilik", *Modern Eleştiri Terimleri*, 1.bs., İstanbul: Boğaziçi Yayınları, ss. 74-75, 102-103, 225.
- BRESSLER, Charles E. (2007). "Cultural Studies: Postcolonialism, African-American Criticism, and Queer Theory" (Kültürel Araştırmalar: Sömürge-sonrasıcılık, Afrika Kökenli Amerikan Eleştirisi ve Queer Teorisi), *Literary Criticism: An Introduction to Theory and Practice* [Edebiyat Eleştirisi / Teori ve Uygulamaya Bir Giriş], 4th edit., London: Pearson Education Ltd., pp. 233-265.
- BRIZEE, Allen and TOMPKINS, J. Case (21.04.2010). "Literary Theory and Schools of Criticism" (Edebiyat Teorisi ve Eleştiri Okulları), <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/722/01/>.
- BRIZEE, Allen and TOMPKINS, J. Case (21.04.2010). "Literary Theory and Schools of Criticism" (Edebiyat Teorisi ve Eleştiri Okulları), http://www.dentonisd.org/.../Literary_Theory_and_Schools_of_Criticism_rtf.rtf.
- BROCK, Bernard L. and LEE, Robert (1989). *Scott, Methods of Rhetorical Criticism: A Twentieth-Century Perspective* [Retorik Eleştirisinin Yöntemleri: Yirminci Yüzyıl Bakış Açısı], Detroit: Wayne State University Press, 518 p.
- CARLSON, Marvin (2008). *Tiyatro Teorileri*, [Çev.: Eren Buğlalı – Barış Yıldırım], İstanbul: Deki Yayınevi, 580 s.
- CASTLE, George (2007). "Narrative Theory" (Anlatı Teorisi), *The Blackwell Guide to Literary Theory* [Blackwell'in Edebiyat Teorisi Rehberi], USA: Blackwell Publishing Ltd., pp. 115-121.
- CAWS, Peter (1968). "What is Structuralism?" [Yapısalcılık Nedir?], *Partisan Review*. Vol. 35, No. 1, Winter, pp. 75-91.
- CEBECİ, Oğuz (2004). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*, 1.bs., İstanbul: İthaki Yayınları, 490 s.
- CERRAHOĞLU, İsmail (1963). "Kur'an-ı Kerim ve Hanifler", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 11, Ankara.

- CHANG, Han-liang (2007). "The Rise of Chinese Literary Theory: Intertextuality and System" (Çin Edebiyat Teorisinin Doğuşu: Metinlerarasılık ve Sistem), *The American Journal of Semiotics*, Vol. 23, Number: 1 / 4, (Cambridge), pp. 1-19.
- CHANG, Han-liang (12.12.2010). "The Rise of Chinese Literary Theory: Intertextuality and System" (Çin Edebiyat Teorisinin Doğuşu: Metinlerarasılık ve Sistem), [http://www.lttc.ntu.edu.tw/academics/chang/...](http://www.lttc.ntu.edu.tw/academics/chang/)
- CHATMAN, Seymour (1966). "On The Theory of Literary Style" (Edebî Üslûp Teorisi Üzerine), *Linguistics*, Vol. 4, Issue: 27, pp. 12-25.
- CLARK, Barrett H. (1965). *European Theories of the Drama* [Avrupâî Drama Teorileri], New York: Crown Press.
- CLAUDON, Francis (1988). *Romantizm Sanat Ansiklopedisi* [Çev. Özdemir İnce – İlhan Usmanbaş], İstanbul: Remzi Kitabevi, 304 s.
- COHEN, Ralph (1991). "Genre Theory, Literary History, and Historical Change" (Tür Teorisi, Edebiyat Tarihi ve Tarihsel Değişim), *Theoretical Issues in Literary History* [Ed. David Perkins], Cambridge: Harvard University Press, pp. 85-113.
- COLIE, Rosalie (1973). *The Resources of Kind: Genre-Theory in the Renaissance* [Türün Kaynakları: Rönesans'ta Tür Teorisi], (ed., Barbara K. Lewalski), Berkeley: University of California Press.
- COLLIER, Peter and GEYER-RYAN, Helga (eds.) (1994). *Literary Theory Today* [Günümüz Edebiyat Teorisi], New York: Cornell University Press, 280 p.
- COOPER, Lane (1907). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], New York: The Macmillan Company.
- COWARD, Rosalind and ELLIS, John (1985). *Dil ve Maddecilik: Semiyolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi* [Çev. Esen Tarım], İstanbul: İletişim Yayınları.
- COWARD, Rosalind and ELLIS, John (1977). *Language and Materialism: Developments in Semiology and the Theory of the Subject* [Dil ve Materyalizm: Göstergebilim ve Özne Teorisinde Gelişmeler], London: Routledge & Kegan Paul.
- COWELL, Dustin (2004/2). "Onbirinci Yüzyıl Kuzey Africa Şiir Eleştirmeni İbn Reşik el-Kayravânî'nin Perspektifinden Arap Edebiyat Teorisinde Belâgat Kavramı" (Çev. Abdurrahman Özdemir), *Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. III, S. 6, ss. 189-202.
- CÖMERT, Bedrettin (2007). "Yurdumuzda Marksçı Yazın Eleştirisinin Durumu", *Eleştiriye Beş Kala*, 1.bs., Ankara: De Ki Basım Yayın Ltd. Şti.
- CROWLEY, Sharon (1989). *A Teacher's Introduction to Deconstruction* [Öğretmenin Yapısökücülüğü Tanıtımı], Urbana: National Council of Teachers of English.
- CULLER, Jonathan (2007). "Post-Sömürgeci Kuram", *Yazın Kuramı* [Çev. Hakan Gür], 1.bs., Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, ss. 185-186.
- CULLER, Jonathan (2000). "Toward a Theory of Non-Genre Literature" (Bir Tür-dışı Edebiyat Teorisine Doğru", *Theory of the Novel: A Historical Approach* [Roman Teorisi: Tarihsel Bir Yaklaşım, Ed. Michael McKeon], Baltimore and London: John Hopkins University Press, pp. 51-56.
- CULLER, Jonathan (1995). *Feminist Olarak Okumak* [Çev. Suğra Öncü], İstanbul: Afa Yayınları.
- CULLER, Jonathan (1973). *On Deconstruction: Theory and Criticism After Structuralism* [Yapısökücülük Üzerine: Yapısalcılık'tan Sonra Teori ve Eleştiri], London Melbourne and Henley: Routledge & Kegan Paul.
- CURRIE, Mark (1998). *Postmodern Narrative Theory* [Potmodern Anlatı Teorisi] New York: Palgrave.
- ÇALIŞKAN, Adem (2009). *Modern Edebiyat Teorileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Ordu: Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 150 s.
- ÇALIŞKAN, Adem (2010). "Edebiyat Teorisi Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Literary Theory-1: Preliminary Orientations", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Vol. 3, Issue: 12, Summer, ss. 89-108.
- ÇALIŞKAN, Adem (26.06.2010). "Edebiyat Teorisi Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Literary Theory-1: Preliminary Orientations", http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi12pdf/caliskan_adem.pdf.
- ÇALIŞKAN, Adem (2011). "Edebiyat Teorisi Üzerine-2: Yöntemleri, Kaynakları ve Tarihçesi / On Literary Theory-2: Its Methodology, Origins and Short History", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 4, Issue: 16, Winter, ss. 100-119
- ÇALIŞKAN, Adem (15.01.2011). "Edebiyat Teorisi Üzerine-2: Yöntemleri, Kaynakları ve Tarihçesi / On Literary Theory-2: Its Methodology, Origins and Short History", http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayil6.pdf/caliskan_adem.pdf.
- ÇALIŞKAN, Adem (2010). *Edebî Eleştiri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 200 s.
- ÇALIŞKAN, Adem (2010). *Edebiyat Akımları ve Modern Edebiyat Kuramları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 75+300 s.
- ÇALIŞKAN, Adem (1997). *İslâmî Edebiyat Teorisi*, Yayınlanmamış Doktora Ödevi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 86 s.
- ÇALIŞLAR, Aziz (1995). "Drama Kuramı", *Tiyatro Ansiklopedisi*, 1.bs., Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, ss. 172-176.
- ÇOBAN, Ahmet (2004). *Edebiyatta Üslûp Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duymak)*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 140 s.
- DAVIS, Mark (2007). "The Clash of Paradigms: Australian Literary Theory After Liberalism" (Paradigmaların Çatışması: Liberalizmden Sonra Avustralya Edebiyat Teorisi), *JASAL / Journal of the Association for the Study of Australian Literature*, Vol. 7, pp. 7-31.
- DAVIS, Mark (28.11.2011). "The Clash of Paradigms: Australian Literary Theory After Liberalism" (Paradigmaların Çatışması: Liberalizmden Sonra Avustralya Edebiyat Teorisi), <http://www.nla.gov.au/poepublish/index.php/iasal/article/view/380/884>.
- DAYANÇ, Muharrem (2009). " 'Yeni Türk Edebiyatı' Kaynağı Olarak Tarih ve Tarihi Eleştiri", *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/1-II, Winter, ss. 1875-1904.

- DELANY, Sheila (ed.) (2004) *Turn It Again: Jewish Medieval Studies and Literary Theory* [Ona Tekrar Dön: Yahudi Ortaçağ Araştırmaları ve Edebiyat Teorisi], Asheville: Pegasus Press, 240 pp.
- DEMİRTÜRK, Lale (1993). "Çağdaş Kısa Öykü Kuramı Açısından Bir Uygulama: Tomris Uyar'ın 'Çiçek Dirilticileri'", *Gündoğan Edebiyat*, S. 2, Yaz, ss. 13-23.
- DEMİRTÜRK, Lale (1990). "Kısa Öykü Estetiğine Kuramsal Yaklaşım", *Argos*, No. 24, Ağustos, ss. 74-78.
- DEMİRTÜRK, Lale (1990). "Kısa Öykü Estetiğine Kuramsal Yaklaşım", *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, C. 3, Temmuz, ss. 834-837.
- DEMİRTÜRK, Lale (1997). "Kısa Öykü Üzerine", *Düşler / Öyküler*, No. 3, Ocak, ss. 46-51.
- DERVİŞCEMALOĞLU, Bahar (03.10.2010). "Göstergebilim", <http://www.ege-edebiyat.org>.
- DEVY, G. N. (ed.) (2002). *Indian Literary Theory: Theory and Interpretation* [Hint Edebiyat Teorisi: Teori ve Yorum], Hyderabad: Orient Longman Pvt. Ltd., XVI+430 p.
- DILTHEY, Wilhelm (1999). *Hermeneutik ve Tin Bilimleri* [Çev.: Doğan Özlem], İstanbul: Paradigma Yayınları, 128 s.
- DİVLEKÇİ, Celalettin (2007). "Tarihsel Süreç İçinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (I)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 48, S. II, Ankara, ss. 117-133.
- DİVLEKÇİ, Celalettin (2008). "Tarihsel Süreç İçinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (II)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. I, Ankara, ss.223-252.
- DOBRENKO, Evgeny and TIHANOV, Galin (eds.) (2011). *A History of Russian Literary Theory and Criticism: The Soviet Age and Beyond* [Rus Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi Tarihi: Sovyet Devri ve Ötesi], 1st.edit., Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 424 p.
- DOBSON, Darrell (2005). "Archetypal Literary Theory in Postmodern Era" (Postmodern Devirde Arketip Edebiyat Teorisi), *Jung: The e-Journal of Jungian Scholarly Studies*, Vol. 1, Nu. 1, April 2005.
- DOBSON, Darrell (08.08.2011). "Archetypal Literary Theory in Postmodern Era" (Postmodern Devirde Arketip Edebiyat Teorisi), [http://www.thejungiansociety.org/Jung Society/e-journal/Volume-1/Dobson-2005.pdf](http://www.thejungiansociety.org/Jung%20Society/e-journal/Volume-1/Dobson-2005.pdf).
- DONOHUE, James J. (1943). *The Theory of Literary Kinds I: Ancient Classifications of Literature* [Edebî Türler Teorisi I: Eski Edebiyat Sınıflandırmaları], Iowa: Duboquet.
- DONOHUE, James J. (1949). *The Theory of Literary Kinds II: The Ancient Classes of Poetry* [Edebî Türler Teorisi II: Eski Şiir Sınıfları], Iowa: Duboquet.
- DONOVAN, Josephine (ed.) (1975). *Feminist Literary Criticism: Explorations in Theory* [Feminist Edebiyat Eleştirisi: Teoriye Dair Açıklamalar], Lexington: University Press of Kentucky.
- DONOVAN, Josephine (1997, 2001). *Feminist Teori* [Çev.: Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan], 1.bs., İstanbul: İletişim Yayınları; 2.bs., İstanbul: İletişim Yayınları.
- DRYDEN, John (1889). *An Essay on Dramatic Poesy* [Ed. Thomas Arnold], Oxford: Oxford University Press.
- DUFF, David (ed.) (2000). *Modern Genre Theory* [Modern Tür Teorisi], Longman: Pearson Education Limited, 287 p.
- DURING, Simon (1991). "New Historicism" (Yeni Tarihselcilik), *Text and Performance Quarterly*, Nu. 11, July, pp. 171-89.
- DÜNDAR, Leyla Burcu (2000). "Yeni Eleştiri'nin Eleştirisi", *Edebiyat ve Eleştiri*, S. 48, Mart – Nisan, ss. 86-96.
- DWEDI, Vivek (2010). *The Other Truth: The Indian Discourse on Literary Theory* [Öteki Hakikat: Edebiyat Teorisi Üzerine Hint Söylemi], Germany: VDM Verlag Dr. Müller, 188 p.
- DZIEKAN, Marek M. (2009). "Imad ad-Din Halil's Islamic Literary Theory and Criticism: A Comparative Study (Die islamische Literaturtheorie und -kritik von Imad ad-Din Halil. Ein Verleichendes Studium)", *Rocznik Orientalistyczny (Annual of Oriental Studies)*, Vol.: 62, Nu.: 2, pp. 15-25.
- EAGLETON, Mary (ed.) (1986). *Feminist Literary Theory: A Reader* [Feminist Edebiyat Teorisi: Bir Okur], Oxford: Blackwell.
- EAGLETON, Terry (1990). "Fenomenoloji, Yorum Bilgisi, Alımlama", "Yapısalcılık Sonrası", "Yapısalcılık ve Göstergebilim", *Edebiyat Kuramı* [Çev. Esen Tarım, 1.bs., İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, ss. 79-113, 149-172, 114-148.
- ECE, Ayşe (2008). "Berna Moran", *Bizim Eleştirmenlerimiz*, [Mehmet Rifat, ed.], 1.bs., İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 240, 244.
- ECO, Umberto (1977). *A Theory of Semiotics* [Göstergebilim Teorisi], London: Indiana University Press, 368 p.
- ECO, Umberto (1996). *Yorum ve Aşırı Yorum*, [Çev.: Kemal Atakay], İstanbul: Can Yayınları, 176 s.
- EDEN, Kathy (1986). "Image and Imitation: Aristotle's Contribution to a Christian Literary Theory" (İmaj ve Taklit: Aristo'nun Hıristiyanî Edebiyat Teorisine Katkısı), *Poetic and Legal Fiction in the Aristotelian Tradition* [Aristocok Gelenekte Şiirsel ve Yasal Kurmaca], Princeton: Princeton University Press, pp. 112-175.
- EICHENBAUM, Boris (1994). *Edebiyat Kuramı / Rus Biçimciliği*, (Çev. Sedat Umran), 1.bs., İstanbul: Yaba Yayınları, 137 s.
- EKİZ, Tevfik (2006). *Almanca Yazan Türklerde Metinlerarasılık*, Ankara: Çankaya Üniversitesi Yayınları.
- ELITTER, Derek (1992). *Spanish Romantic Literary Theory and Criticism* [İspanya Romantik Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi], Cambridge: Cambridge University Press.
- ELLIS, John M. (1997). *Postmodernizme Hayır* [Çev.: H. A. Bakırer], Ankara: Doruk Yayınları.
- EMRE, İsmet (2005). *Edebiyat ve Psikoloji*, Ankara: Anı Yayınları.
- EMRE, İsmet (2004). *Postmodernizm ve Edebiyat*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERKMAN-AKERSON, Fatma (2010). *Edebiyat ve Kuramlar*, 1.bs., İstanbul: İthaki Yayınları, 262 s.
- ERLICH, Victor (1981). *Russian Formalism: History Doctrine* [Rus Biçimciliği: Tarih Öğretisi], New Haven ve London: Yale University Press.
- ES-SİDDİK, Hüseyin Abdullah (1314 / 1994). *Mukaddimetün Fi Nazariyyeti'l-Edebi'l-Arabiyyi'l-İslâmî* [İslâmî Arap Edebiyat Teorisine Giriş], Dimaşk: Müdiriyyetü'l-Matbû'ati'l-Câmî'ati Haleb.
- ETAN, Akın (1981). "Nicolai Hartmann'ın Ontolojisinde Kategoriler ve Real Determination Sorunu", *Felsefe Arkiivi*, S. 22-23, İstanbul, ss. 185-206.
- EYGİDİREN, Sevinç (2007). *Eleştiride Fenomenolojik Yaklaşımlar*, Ankara: Hece Yayınları.

- FAHRÎ Sâlih (2007). *Âfâku'n-Nazariyyeti'l-Edebiyyeti'l-Mu'âsirah* [Çağdaş Edebiyat Teorisinin Ufukları], Amman / Beyrut: Dâru'l-Fâris, 140 s.
- FALKE, Stephen (2011). "Good Reading: The Ethics of Christian Literary Theory" (İyi Okuma: Hıristiyan Edebiyat Teorisinin Ahlâkı), *Intersections in Christianity and Critical Theory* [Ed. Cassandra Falke], Houndmills: Palgrave Macmillan, pp. 46-56.
- FARUQI, Shamsur Rahman (13.11.2010). "The Need for a New and Comprehensive Persian Literary Theory" (Yeni ve Kapsamlı Bir Fars Edebiyat Teorisinin Gereği), *The Conferance on Modern Persian Literature in the 20th Century*, Aligarh Muslim University, Aligarh, August 18, 2009, http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00fwp/srf/srf_persianlittheory_2009.pdf.
- FERRETT, Luke (2003). *Towards a Christian Literary Theory* [Bir Hıristiyânî Edebiyat Teorisi'ne Doğru], Houndmills: Palgrave Macmillan, viii+240 s.
- FİLİZOK, Rıza (09.08.2011). "Belâgat Bilimimizin İçerdiği Teoriler: Güzel Söz Teorisi", <http://www.ege-edebiyat.org/docs/512.pdf>.
- FISHENOV, David (1993). *Metaphors of Genre: The Role of Analogies in Genre Theory* [Tür Metaforları: Tür Teorisinde Analojilerin Rolü], Pennsylvania: The Pennsylvania University Press.
- FOKKEMA, D. W. – KUNNE-IBSCH, E. (1977). *Theories of Literature in the Twentieth Century* [Yirminci Yüzyılda Edebiyat Teorileri], London: C. Hurst and Campany.
- FORGACS, David (1986). "Marxist Literary Theory" (Marksçı Edebiyat Teorisi), *Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisi], A. Jaferson ve D. Robey (ed.), 2. bs., London: Batsford, içinde.
- FOSTY, Véra (1980). "Rus Formalistleri ve Bir Edebiyat Nazariyesi" (Çev.: Zeynep Kerman), *Fikir ve Sanatta Hareket*, C. 7, S. 16/17, Haziran – Temmuz, ss. 33-37.
- FOUCAULT, Micheal (1999). *Yapısalcılık ve Post Yapısalcılık* [Çev.: Ali Utku - Ümit Umacı], İstanbul: Birey Yayıncılık, 59 s.
- FOWLER, Alastair (1982). *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*, [Edebiyat Türleri: Türler ve Şekiller Teorisine Bir Giriş], Cambridge: Harvard University Press.
- FOWLER, Alastair (1989). "The Future of Genre Theory" (Tür Teorisinin Geleceği), *The Future of Literary Theory*, (ed., Ralph Cohen), New York: Routledge, pp. 291-303.
- FOWLER, Alastair (2010). "Tür Kuramları: Sınıf? Taz? Köken? Benzerlik?" (Çev. Gökhan Özcan), *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl: 14, S. 161, Mayıs, ss. 103-107.
- FOWLER, Roger (1990). "Literature" (Edebiyat), *Encyclopedia of Literature and Criticism* [Edebiyat ve Eleştiri Ansiklopedisi], (Eds. Martin Coyle – Peter Garside – Malcom Kersall and John Peck), London: Routledge, pp. 13-14.
- FREUD – Jung – Adler (1981). *Psikanaliz Açısından Edebiyat* (Çev.: Selahattin Hilav), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- FRIEDMAN, Norman (2003). "Yeni Kısa Öykü Kuramları: Tanımlama Sorunları" (Çev. Hivren Demir-Atay), *Adam Öykü*, S. 47, Temmuz – Ağustos, ss. 45-59.
- FROW, John (2006). "Literary Genre Theory" (Edebî Tür Teorisi), *Genre* [Tür], New York: Routledge, pp. 51-71.
- FRYE, Northrop (1957). *Anatomy of Criticism* [Eleştirinin Anatomisi], New Jersey: Princeton University Press.
- GADAMER, Hans Georg (2008). *Hakikat ve Yöntem-1*, [Çev.: Hüsamettin –Arslan – İsmail Yavuzcan], 1.bs., İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 384 s.
- GADAMER, Hans Georg (2009). *Hakikat ve Yöntem-2*, [Çev.: Hüsamettin –Arslan – İsmail Yavuzcan], 1.bs., İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 333 s.
- GAUTIER, Theophile (1967). *Romantizmin Tarihi* [Çev. Necdet Bingöl], İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- GAYLEY, Charles Mills (1899). "Classification of Literary Theory" (Edebiyat Teorisinin Sınıflandırılması), *An Introduction to the Methods and Materials of Literary Criticism: The Bases in Aesthetics and Poetics* [Edebiyat Eleştirisinin Yöntemleri ve Malzemelerine Giriş: Estetik ve Şiirbiliminde Esaslar], Boston: Ginn & Company, pp. 242-248.
- GAYLEY, Charles Mills (03.01.2009). *An Introduction to the Methods and Materials of Literary Criticism: The Bases in Aesthetics and Poetics*, <http://www.questia.com/library/book/an-introduction-to-the-methods-and-materials-of-...>
- GODZICH, Wlad and Nicholas Spadaccini (1986). "Popular Culture and Spanish Literary Theory" (Popüler Kültür ve İspanyol Edebiyat Teorisi), *Literature Among Discourses: The Spanish Golden Age* [Söylemler Arasında Edebiyat: İspanyol Altın Çağı], eds., Wlad Godzich and Nicholas Spadaccini, Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 41-61.
- GORMAN, David (2001). "Modern Genre Theory" (Modern Tür Teorisi), *Poetics Today*, Vol.22, Nu. 4, Winter, pp. 853-861.
- GÖKA, E. – TOPÇUOĞLU, A. – AKTAY, Y. (1995). *Önce Söz Vardı / Yorumlama Üzerine Bir Deneme*, Ankara: Vadi Yayınları.
- GÖKALP-ALPASLAN, G. Gonca (1996). "Türkiye'de Şiir Kuramı Üzerine Bir Kaynakça Denemesi", *Prof.Dr.Umay Günay Armağanı* (Ed. Özkul Çobanoğlu – Metin Özarslan), Ankara: Feryal Matbaası, ss. 217-234.
- GÖKDAĞ, Ebru (2003). "Tiyatro Kuramının Başlangıcından Modern Döneme Tragedyanın Algılanışı", *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, S. 15, Ankara, ss. 166-184.
- GÖKLAP-ALPASLAN, Gonca (2007). *Metinlerarası İlişkiler ve Gilgamiş Destanının Çağdaş Yorumları*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 256 s.
- GRAFF, Gerald (1974). "On the New Criticism: Literary Interpretation and Scientific Objectivity", (Yeni Eleştiri Üzerine: Edebî Yorum ve Bilimsel Objektiflik), *Salmangundi*, 27, pp. 72-93.
- GRASS, Vernon W. (ed.) (1973). *European Literary Theory and Practice: From Existentialism to Structuralism* [Avrupa Edebiyat Teorisi ve Uygulaması: Varoluşçuluk'tan Yapısalcılık'a], California: California University Press, 368 p.
- GRUNEBaum, Gustave E. Von (1950). *A Tenth-Century Document of Arabic Literary Theory and Criticism* [Arap Edebiyat Teorisi ve Eleştirisinin Onuncu Yüzyıl Dokümanı], Chicago: The University of Chicago Press.

- GUERIN, Wilfred L.– Earle G. Labor – Lee Morgan and John R. Willingham (1979). “VIII.The Sociological Approach (Including Marxist Criticism)” (VIII.(Marksist Eleştiri Dahil) Sosyolojik Yaklaşım) , *A Handbook of Critical Approaches to Literature*, New York: Harper & Row, p.272.
- GUIRAUD, Pierre (1994). *Göstergebilim* [Çev. Mehmet Yaçın], 2.bs., İstanbul: İmge Yayınları, 148 s.
- GUNN, Giles B. (ed.) (1971). *Literature and Religion* [Edebiyat ve Din], New York: Harper Forum Books, ss. 5-11.
- GÜNAY, Doğan (2002). *Göstergebilim Yazıları*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 235 s.
- GÜRDAL, Ayça (ed.) (2000). *Psikanalitik Kurama Giriş*, İstanbul: Bağlam Yayınları, 172 s.
- GYELTSHEN, Sakya Pandita Kunga (1999). *Annotation to Tibetan Literary Theory* [Tibet Edebiyat Teorisine Not], Lhasa: Tibetan People’s Publishing House, 426 p.
- HALKIN, Léon-E. (1989). *Tarih Tenkidinin Unsurları* [Çev.: Bahaeddin Yediöldüz], Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 156 s.
- HALPERIN, John (ed.) (1974). *The Theory of the Novel: New Essay* [Roman Teorisi: Yeni Deneme], New York: Oxford University Press, 396 p.
- HAMDÜN, Muhammed Ahmed (1406 h./1986 m.). *Nahve Nazariyyetin li’l-Edebi’l-İslâmî* [Bir İslâmî Edebiyat Teorisine Doğru], 1.tb., Cidde: Dâru’l-Menhel.
- HARLAND, B.Richard (1999). “1-Literary Theory in Classical Times” (1-Klasik Zamanlarda Edebiyat Teorisi), “2-Literary Theory in the Middle Ages” (2-Ortaçağlarda Edebiyat Teorisi), *Literary Theory from Plato to Barthes: An Introductory History* [Eflatun’dan Barthes’e Kadar Edebiyat Teorisi: Bir Tanıtıcı Tarih], Houndmills: Macmillan, pp. 1-21, 22-28.
- HARRISON, Nicholas (2003). *Postcolonial Criticism: History, Theory and the Work of Fiction* [Sömürgesonrası Eleştiri: Tarih, Teori ve Kurmaca Eser], Cambridge, England: Polit Press.
- HARTMANN, Nicolai (1998). *Ontolojinin Işığında Bilgi* [Çev.: Harun Tepe], Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını.
- HARTMANN, Nikolai (2005). *Ontolojide Yeni Yollar* [Çev.: Lütfi Yarbaş], İstanbul: İlya Yayınları.
- HAROUNA, Abdoulaye Djibo (1993). *Beyond Hegemony: Old Problems and New Horizons for Contemporary African Literary Theories* [Egemenliğin Ötesi: Çağdaş Afrika Edebiyat Teorilerinin Eski Sorunları ve Yeni Ufukları], University Park: Pennsylvania State University Press, 599 p.
- HARVEY, David (1997). *Postmodernliğin Durumu* [Çev.: Sungur Savran], İstanbul: Metis Yayınları.
- HAUGH, Graham (1966). *An Essay on Criticism* [Eleştiri Üzerine Bir Deneme], London: Duckworth, IX+179 s.
- HAUSER, Gerard A., *Introduction to Rhetorical Theory* [Retorik Teorisine Giriş], Waveland Press, Illionis, 1991, 209 p.
- HAWTHORN, Jeremy (1983). “Günümüzde Marksist Yazın Kuramına Yapılan Katkılar”, (Çev.: Yurdanur Salman), *Yazko Çeviri*, C. 3, S. 14, Eylöl – Ekim, ss. 53-63.
- HAWTHORN, Jeremy (1994). *A Concise Glossary of Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisinin Kısa Bir Lüğağesi], London: Edward Arnold.
- HEIDEGGER, Martin (2008). *Varlık ve Zaman* [Çev.: Kaan H. Ökten], İstanbul: Agora Kitaplığı, 488 s.
- HIRSCHE, D. (1976). *The Aims of Interpretation* [Yorumlamanın Amaçları], Chicago: The University of Chicago Press.
- HIZLAN, Doğan (1960). “Şiir Kuramı Üzerine”, *Türk Dili*, S. 111, Aralık.
- HOGAN, Patrick Colm (2000). “Introduction: The Field of Literary Theory” (Giriş: Edebiyat Teorisinin Alanı), *Philosophical Approaches to Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Gainesville, America: University Press of Florida, pp. 1-9.
- HOGAN, Patrick Colm (2008). “İrk-merkezlilik ve Edebiyat Teorisi Düşüncesi” (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Prof.Dr. Celâl Tarakçı Armağanı*, [Haz.: Dr.Ahmet Cüneyt İssi – Dinçer Eşitgin], 1.bs., Ankara: Birleşik Yayınları, ss. 195-211.
- HOGAN, Patrick Colm (2000). “İndia”, *Philosophical Approaches to the Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Florida: University Press of Florida, pp. 13-42.
- HOGAN, Patrick Colm (2000). “Part I: Classic and Early Modern Theories / 1.Classical Greece, the Arap World, and South Asia / The Middle East and North Africa” (Kısım I: Klasik ve İlk Dönem Modern Teoriler / Klasik Yunan, Arap Dünyası and Güney Asya / Ortadoğu ve Kuzey Afrika), *Philosophical Approaches to the Study of Literature* [Edebiyat Araştırmasına Felsefi Yaklaşımlar], Florida: University Press of Florida, pp. 26-32.
- HOGAN, Patrick Colm (28.03.2009). “The Field of Literary Theory” (Edebiyat Teorisinin Alanı), http://www.upf.com/Mkt/samples/hogan_intro.pdf , pp. 1-3.
- HÖLUB, Robert C. (1984). *Reception Theory: A Critical Introduction* [Alımlama Teorisi: Eleştirel Bir Giriş], London and New York: Methuen.
- HONG, Yu (1995). *The Chinese Literary Theory and The Western Poetics* [Çin Edebiyat Teorisi ve Batı Şiirbilimi], Shanghai: Sanlian Publishing Company.
- HOUGH, Graham (1966). “Theory of Kinds” (Türler Teorisi), *An Essay on Criticism*, London: Duckworth, ss. 83-86.
- HOWARD, Jean E. (1986). “The New Historicism in Renaissance Studies” (Rönesans Araştırmalarında Yeni Eleştiri), *English Literary Renaissance*, Nu. 16, Winter, pp. 13-43.
- HUCH, Richarda (1950). *Romantizm* [Çev. Halit Yavuz], İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- HUGH, Stevens (2011). *Gey ve Lezbiyen Yazını* [Çev. Kıvanç Tanrıyar], 1.bs., İstanbul: Sel Yayıncılık, 336 s.
- HUMM, Maggie (2002). *Feminist Edebiyat Eleştirisi*, [Yayına haz. Gönöl Bakay], İstanbul: Say Yayınları.
- HURST, George L. (1926). *An Outline of the Theory of Christian Literature* [Bir Hıristiyânî Edebiyat Teorisi Taslağı], Australia: Allen & Unwin, 547 p.
- HUSSERL, Edmund (1980). “Fenomenoloji” (Çev. Önay Sözer), *Oluşum*, S. 36 içinde.
- IHDE, Don (1986). *Experimental Phenomenology: An Introduction* [DeneySEL Fenomenoloji: Bir Giriş], New York: State University of New York Press.
- ISSI, Ahmet Cüneyt (2004). ‘Turgut Uyar’ın Göğe Bakma Durağı’ Şiirinde Temaya Ulaşma Serüveninin Ontolojik Analiz Metoduyla Takibi’, *Gazi Üniversitesi Kırkşehir Eğitim Fakóltesi Dergisi*, C. 5, S. 2, Ankara, ss. 137-146.

- İÇLİ, Ahmet (2009). "Necati'nin Bir Şiirinin Ontolojik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi", *e-Journal of New World Sciences Academy Humanities*, Vol. 4, Nu. 1, ss. 100-112.
- İLERİ, Selim (1973). "Berna Moran: Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi", *Yeni Dergi*, S. 9, Ağustos ss. 58-61.
- İMÂDÜDDİN Halil (1987). *Medhalün ilâ Nazariyyeti'l-Edebi'l-İslâmî* [İslâmî Edebiyat Teorisine Giriş], Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 244 s.
- İNAM, Ahmet (1968). "Edebiyatta Fenomenoloji", *Soyut*, Ekim, ss. 9-12, 21.
- İŞGÜVEN, Mine Mutlu (1995). "Göstergebilim ve Gösterge Türleri" Üzerine Bir İnceleme", *Dil Dergisi*, S. 34, Ağustos, ss. 26-30.
- JAJDELSKI, Wojciech (01.10.2004). "Book Review / Towards a Christian Literary Theory" (Kitap Tanıtımı / Bir Hıristiyanî Edebiyat Teorisine Doğru), http://eprints.ouls.ox.ac.uk:81/litthe/hdb/Volume_17?Issue_03/abstracts/frg023b.sgm.
- JAMESON, Fredric (2002). *Dil Hapishanesi / Yapısalcılığın ve Rus Biçimciliğinin Eleştirel Öyküsü*, [Çev. Mehmet H. Doğan], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- JAMESON, Fredric (1997). *Marksizm ve Biçim*, [Çev.: Mehmet H. Doğan], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- JAUSS, Hans Robert, "Theory of Genres and Medieval Literature" (Türler Teorisi ve Ortaçağ Edebiyatı), *Toward an Aesthetic of Reception* (Alımlama Estetiğine Doğru, Trans. Timothy Bahti), University of Minnesota Press, Minneapolis, 1989, pp. 76-109.
- JEFFERSON, Ann – ROBEY, David, *Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisi], Barnes and Noble Books, Totowa, 1982.
- JIE, Zhang, *Contemporary Western Literary Theory* [Çağdaş Batı Edebiyat Teorisi], East China Normal University Press, Nanjing, 1997.
- JIN-MEI, Zuo, FU-YING, Shen & DE-YU, Zhang, *Modern Western Literary Theory and Criticism: Psychoanalytic Criticism* [Modern Batı Edebiyat Teorisi ve Eleştirisi: Psikanalitik Eleştirisi], China Ocean University Press, Qingdao, 2005.
- JOHNSON, Samuel, *Preface to Shakespeare*, Oxford University Press, London, 1957.
- JONES, Howard Mumford, *The Theory of American Literature* [Amerikan Edebiyat Teorisi], Mass, Cambridge, 1949.
- JUVAN, Marko, "Towards a History of Theories of Intertextuality" (Metinlerarasılık Teorilerinin Tarihine Doğru), *History and Poetics of Intertextuality* [Metinlerarasılığın Tarihi ve Poetikası], Purdue University Press, USA, 2008, pp.49-178.
- KAKINÇ, Tarık Dursun, *Romantizm Akımının Ünlü Yazar ve Şairleri*, Altın Kitaplar Yay., İstanbul, 1967.
- KAPOOR, Kapil, "Eleven Objections To Sanskrit Literary Theory: A Rejoinder" (Sanskrit Edebiyat Teorisine On Bir İtiraz: Sert Bir Cevap), <http://www.geocities.com/ifihome/articles/kkp002.html?20093>, 03.04.2009.
- KARAKAYA, Zeki, "Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları", *Akademik Açı*, S. 2, Samsun 1996, ss. 117-133.
- KAVAZ, İbrahim, "Varlık Tabakaları İçinde Sanatın Yeri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1-2, Elazığ 1994, ss. 179-188.
- KAYHAN, Fatma, *Feminizm*, BDS Yayınları, İstanbul, 1999.
- KELLY, Robert, "Yeni Bir Yazınsal Türe Doğru" (Çev. S. Gökçen Ezber), *Adam Öykü*, S. 12, Eylül – Ekim 1997, ss. 120-128.
- KIYOSHI, Sonekata, "Fundamental Problems in the Theory of Japanese Literature" (Japon Edebiyat Teorisinin Temel Sorunları), *Humanities Review / The Journal of the Literary Association of Kwansai Gakuin University*, Vol. 13, Nu. 2, 1962, pp. 1-17 (Orijinal metin Japonca).
- KIZILÇELİK, Sezgin, *Postmodernizm Dedikleri*, Saray Kitabevleri, İzmir, 1996.
- KIZILER, Funda, *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum, 2006.
- KİPARSKY, Paul, "Kuram ve Yorum Üzerine", (Çev. Yurdanur Salman), *Kuram*, Ocak 1993.
- KİTAP-LİK (2005). *Kitap-lık, Aylık Edebiyat Dergisi* [Dosya: Roman Kuramı ve Teknikleri], S. 87, Ekim.
- KLAGES, Mary (2006). "Humanist Literary Theory" (Hümanist Edebiyat Teorisi), *Literary Theory: A Guide for the Perplexed* [Edebiyat Teorisi: Zihni Karışmış Olanlara Rehber], New York: Continuum International Publishing Group Ltd., pp. 10-30.
- KLAGES, Mary (2006). "Hümanizm ve Edebiyat Teorisi" (Çev.: Dr. Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 198, [İstanbul] Eylül, ss. 21-23.
- KLARER, Mario (1999). "Theoretical Approaches to Literature" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], New York: Routledge, pp. 75-96.
- KLARER, Mario (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Author-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Yazar Merkezli Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 77-78, 88.
- KLARER, Mario (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Context-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Bağlam Merkezli Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 77-78, 91-96.
- KLARER, Mario (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Reader-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Okur Merkezli Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 77-78, 89-90.
- KLARER, Mario (1999). "Theoretical Approaches to Literature / Text-Oriented Approaches" (Edebiyata Teorik Yaklaşımlar / Metin Merkezli Yaklaşımlar), *An Introduction to Literary Studies* [Edebiyat Araştırmalarına Giriş], pp. 76-87.
- KNIGHT, Everett (1969). *A Theory of The Classical Novel* [Klasik Roman Teorisi], London: Kegan Paul Ltd.
- KOLCU, Ali İhsan (2008). "Duygusal Etki Kuramı", *Edebiyat Kuramları, Tanım – Tenkit – Tahlil*, 1.bs., Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları, ss. 119-120.
- KOLCU, Ali İhsan (2008) *Edebiyat Kuramları, Tanım – Tenkit – Tahlil*, 1.bs., Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları, 496 s.

- KOLODNY, Annette (1975). "Some Notes on Defining a 'Feminist Literary Criticism'" ('Feminist Edebiyat Eleştirisi'ni Tanımlamaya Dair Bazı Notlar), *Critical Inquiry*, Nu. 2, pp. 75-92.
- KOMİSYON (3.7.2010). "Yeni Türk Edebiyatını Besleyen Edebiyat ve Eleştiri Kuramları", <http://edebiyatsozlugu.com/yeni-turk-edebiyatina-giris/yeni-turk-edebiyatini-besleyen-edebiyat-elestiri-kuramlari/yeni-turk-e-de>.
- KORSCH, Marl (2000). *Karl Marx, Marksist Kuram ve Sınıf Hareketi* [Çev.: Mehmet Okyayuz], Ankara: Doruk Yayınları.
- KÖKSAL, Kemal – ÜNAL, Emre (2008). "Metinler Arası Okumanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 7, S. 26, Güz, ss. 154-169.
- KRISHNAMOORTHY, K. (1974). "The Concept of Rasābhāsa in Sanskrit Literary Theory" (Sanskrit Edebiyat Teorisinde Rasābhāsa Kavramı), *Essays in Sanskrit Literary Criticism*, Dharwar: Karnatak University Press, pp. 114-136.
- KRISHNAMOORTHY, K. (1985). *Indian Literary Theory: Reappraisal* [Hint Edebiyat Teorisi: Yeniden İnceleme], Delhi: Meharchand Lachhman Publication, 290 p.
- KRISHNAMOORTHY, K. (1980). *Udbhata's Original Contribution of Sanskrit Literary Theory: Lectures on Indian Literary Theory and Practical Criticism* [Udbhata'nın Sanskrit Edebiyat Teorisinin Özgün Katkısı: Hint Edebiyat Teorisi ve Uygulamalı Eleştiri Üzerine Konferanslar], Ahmedabad: B.J. Institute.
- KRİTİK (2008). *Kritik, Altı Aylık Edebiyat Eleştiri Dergisi* [Yeni Tarihçilik Özel Sayısı], S. 1, Mart, 366 s.
- KULA, Onur Bilge (2010). *Hegel Estetiği ve Edebiyat Kuramı-1*, 1.bs., İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 356 s.
- KULA, Onur Bilge (2011). *Hegel Estetiği ve Edebiyat Kuramı-2*, 1.bs., İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 324 s.
- KULA, Onur Bilge (2011). *Hegel Estetiği ve Edebiyat Kuramı-3*, 1.bs., İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 324 s.
- KURAN, Nedret (1996). "Alımlama Estetiği ve Hans Robert Jauss", *Eleştiri ve Eleştiri Kuramı Üstüne Söylemler* [Yay. haz.: Mehmet Rifat. Ali Akay – Nazan Aksoy – Kemal Bek – Nedret Kuran – Mehmet Rifat – Sema Rifat], 1.bs., İstanbul: Düzlem Yayınları, ss. 29-42.
- KUŞ, Pınar (2005). *Rus Biçimciliği Üzerine Bir Araştırma*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 155 s.
- KUZGUN, Şaban (1985). *İslâm Kaynaklarına Göre Hazreti İbrahim ve Haniflik*, Kayseri: Seda Yayınları.
- KÜÇÜK, Mehmet (1994). *Modernite Versus Postmodernite*, Ankara: Vadi Yayınları.
- KÜÇÜKÇOPUR, Hasan (1988). *İslâm Tarihinde Hanifler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- LACEY, Nick (2000). "Theory of Genre" (Tür Teorisi), *Narrative and Genre*, Houndmills: Macmillan, pp. 132-248.
- LaFLEUR, William R. (1983). *The Karma of Words: Buddhism and the Literary Arts in Medieval Japan* [Sözler Karması: Budizm ve Ortaçağ Japonya'sında Edebi Sanatlar], Berkeley: University of California Press.
- LAMBROPOULOS, Vassilis and MILLER, David Neal (1987). *Twentieth Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], Albany: State University of New York Press.
- LANE, Michael (ed.) (1970). *Structuralism: A Reader* [Yapısalcılık: Okur], London: Jonathan Cape.
- JARRETY, Michel (2010). "Türler Kuramı", *Poetika* [Çev. İsmail Yerguz], 1.bs., Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, ss. 61-87.
- LAWRENCE, James Cooper (1976). "A Theory of the Short Story" (Bir Kısa Hikâye Teorisi), *Short Story Theories*, (Charles E. May, ed.), Ohio: Ohio University Press.
- LAWRENCE, James Cooper (1989). "Bir Kısa Hikâye Kuramı" (Çev.: Lâle Demirtürk), *Türk Dili, Aylık Dil Dergisi*, C. 58, S. 454, Temmuz, ss. 206-216.
- LEITCH, Vincent B. (1983). *Deconstructive Criticism: An Advanced Introduction* [Yapısökücü Eleştiri: İleri Bir Giriş], London, Malbourne: Hutchinson.
- LEKESİZ, Ömer (2006). *Kuramdan Romana / Öykü Yazıları*, 1.bs., İstanbul: Selis Kitaplar, 255 s.
- LEMON, Lee T. and REIS, Marion J. (eds.) (1965). *Russian Formalist Criticism: Four Essays* [Rus Biçimci Eleştiri: Dört Deneme], Lincoln: Nebraska University Press.
- LIVINGSTON, Ray (1998). *Geleneksel Edebiyat Teorisi*, [Çev.: Necat Özdemiroğlu], İstanbul: İnsan Yayınları, 280 s.
- LONGYU, Yu (1998). "Review of An Anthology of Eastern Literary Theory" (Doğu Edebiyat Teorisi Antolojisi Dergisi), *Foreign Literature Studies*, Vol. 1, pp. 48-49.
- LUCAITES, John Louis, Celeste Michelle Condit and Sally Caudill (eds.) (1999). *Contemporary Rhetorical Theory: A Reader* [Çağdaş Retorik Teorisi], New York: Guilford Press, 627 p.
- LUCY, Niall (2003). *Postmodern Edebiyat Kuramı*, [Çev.: Ashhan Aksoy], İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 368 s.
- LUI, James J. Y. (1975). *Chinese Theories of Literature* [Çin Edebiyat Teorileri], Chicago: The University of Chicago Press, Chicago, X+197 p.
- LUKÁCS, Georg (2004). *Marksist İmgelem*, [Çev. Veysel Atayman – Mediha Göbenli], İstanbul: Yeni Hayat Kütüphanesi Yayınları.
- LUKÁCS, Georg (1985). *Roman Kuramı*, [Çev.: Sedat Umran], Say Yayınları, İstanbul, 1985, 151 s.; Alemdar Yalçın, "Edebiyatımızda Roman Teorisi Üzerine", *Nilüfer*, C. 1, S. 1, Mart, ss. 10-12.
- LYE, John (2006). "Çağdaş Edebiyat Teorisi", (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 195, [İstanbul] Haziran, ss. 39-47.
- LYE, John (2006). "Çağdaş Teorinin Bazı Özellikleri" (Çev.: Dr.Adem Çalışkan), *Yedi İklim, Edebiyat, Kültür, Sanat, Aylık Dergi*, C. XIX, S. 196, [İstanbul] Temmuz, ss. 31-32.
- LYE, John (2011). "Yapısalcılığın Bazı Öğeleri ve Edebiyat Teorisine Uygulanması" (Çev.: Yrd.Doç.Dr.Adem Çalışkan), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 4, Issue: 17, Spring, ss. 632-639.
- LYE, John (15.04.2011). "Yapısalcılığın Bazı Öğeleri ve Edebiyat Teorisine Uygulanması" (Çev.: Yrd.Doç.Dr.Adem Çalışkan), http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayil7pdf/7ceviriler/caliskan_adem.pdf.
- MAGLIOLA, Robert R. (1977). *Phenomenology and Literature* [Fenomenoloji ve Edebiyat], Ind.: West Lafayette.

- MAKARYK, Irena R. (ed.) (1994). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Ansiklopedisi: Yaklaşımlar, Okullar, Terimler], Toronto: University of Toronto Press.
- MAKARYK, Irena R. (ed.) (1993). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Ansiklopedisi], Canada: University of Toronto Press.
- MARCEL, Gabriel (1999). *Ontolojik Muamma* [Çev.: Ahmet Aydoğan], İstanbul: Birey Yayınları.
- MARTIN, Wallace (1986). *Recent Theories of Narrative* [Günümüz Anlatı Teorileri], Cornell: Cornell University Press, 242 p.
- MATZ, Robert (2000). *Defending Literature in Early Modern England: Renaissance Literary Theory* [Erken Dönem İngiltere'sinde Edebiyatı Savunmak: Rönesans Edebiyat Teorisi], Cambridge: Cambridge University Press.
- MAY, Charles E. (ed.) (1976). *Short Story Theories* [Kısa Öykü Teorileri], Ohio: Ohio University Press.
- McKEON, Michael (ed.) (2000). *Theory of the Novel: A Historical Approach* [Roman Teorisi: Tarihsel Bir Yaklaşım], Baltimore and London: John Hopkins University Press, 947 p.
- MICHAEL, Mary Ruth (1973). *A Theory of Poetry* [Şiir Teorisi], New York: Oxford University Press.
- MICHEL, Andre (1993). *Feminizm* [Çev.: Şirin Tekeli], İstanbul: İletişim Yayınları.
- MIGNER, Karl (2002). "Modern Roman Teorisi", (Çev.: Doç.Dr.Arif Ünal), *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 3, Van, ss. 1-8.
- MILES, David H. (1980). "Bir Marksistin Genç Bir Adam Olarak Portresi – Lukacs'ın Roman Kuramı-" (Çev. Nuri Plümer), *Oluşum, Aylık Sanat ve Düşün Dergisi*, Yıl: 6, S. 27/69, Ocak, ss. 6-16.
- MINNIS, A.J. – SCOTT, A. B. (eds.) (1988). *Medieval Literary Theory and Criticism c.1100-c.1375 the Commentary Tradition* [Ortaçağ Edebiyat Teorisi ve Eleştiri 1100-1375 Yorumcu Gelenek], Oxford: Oxford University Press.
- MIRON, Dan (2008). "From Continuity to Contiguity: Thoughts on the Theory of Jewish Literature" (Süreklilikten Birlikteliğe: Yahudi Edebiyat Teorisi Üzerine Düşünceler), *Jewish Literatures and Cultures: Context and Intertext* [Yahudi Edebiyatları ve Kültürleri: Bağlam ve Metinlerarası], (eds.) Anita Norich and Yaron Z. Eliav], Provence R.I.: Brown Judaic Studies, pp. 9-36.
- MIRON, Dan (2010). *From Continuity to Contiguity: Toward a New Jewish Literary Thinking* [Süreklilikten Birlikteliğe: Yeni Bir Yahudi Edebiyat Düşüncesine Doğru], Stanford: Stanford University Press, 560 p.
- MOI, Toril (1985). *Sexual/Textual Politics: Feminist Literary Theory* [Cinsel/Metinsel Politikalar: Feminist Edebiyat Teorisi], London: Methuen.
- MONIUS, Anne E. (2000). "Literary Theory and Moral Vision in Tamil Buddhist Literature" (Tamil Budist Edebiyatında Edebiyat Teorisi ve Ahlâki Vizyon), *Journal of Indian Philosophy*, Vol. 28, Nu. 2, pp. 195-223.
- MONTGOMERY, Charles (21.11.2011). "North Korean Literary Theory" (Kuzey Kore Edebiyat Teorisi), <http://www.ktlit.com/uncategorized/north-korean-literary-theory>.
- MORAN, Berna (1994). "Anlatımcılık I / Romantiklere Göre Sanat", "Arketipçi Eleştiri", "Feminist Eleştiri Kuramı", "İzlenimci Eleştiri", *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, 9.bs., İstanbul: Cem Yayınevi, ss. 91-102, 200-201, 228, 241-245.
- MORAN, Berna, "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri", *Türk Dili*, C. 29, S. 265, Ankara 1973, ss. 48-51.
- MORAN, Berna (1994). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, 9.bs., İstanbul: Cem Yayınevi, 320 s.
- MOSER, Charles A. (1989). *Aesthetics As Nightmare: Russian Literary Theory 1855-1870* [Kâbus Olarak Estetik: Rus Edebiyat Teorisi 1855-1870], Princeton: Princeton University Press, 312 p.
- MUHAMMED Siddiq (1988). "An Annotated Bibliography of Literary Theory in Arabic: 1984-1985" (Arapça'da İzahlı Edebiyat Teorisi Bibliyografyası: 1984-1985), *New Literary History: International Bibliography of Literary Theory and Criticism* [Yeni Edebiyat Tarihi: Uluslar arası Edebiyat Teorisi ve Eleştiri Bibliyografyası], (Ed. Ralph Cohen), Baltimore: The Johns Hopkins University Press, pp. 1-100.
- MURRAY, Paul R. (2000-12-26). "Post-Modern Literary Theory" (Post-modern Edebiyat Teorisi), *Bulletin of Oita Prefectural College of Arts and Culture*, Issue: 38, pp. 23-25.
- MUSTAFA, Ali Alî (1404-1405 h. / 1984-1985 m.). *Nazariyyetü'l-Edebi'l-İslâmî* [İslâmî Edebiyat Teorisi], Riyad: Câmî'âtü'l-İmâm Muhammed b. Suûdî'l-İslâmiyye.
- NAPIER, Winston (ed.) (2000). *African American Literary Theory: A Reader* [Afrika-Amerikan Edebiyat Teorisi], New York: New York University Press, 730 p.
- NAYAR, Promad K. (2002). *Literary Theory Today* [Günümüz Edebiyat Teorisi], New Delhi: Prestige, 319 p.
- NEWTON, K. M. (ed.) (1989). *Twentieth – Century Literary Theory* [Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi], London: Macmillan Education Ltd., 282 p.
- NICOLL, M.A.Allardyce (2009). *Introduction to Dramatic Theory* [Tiyatro Teorisine Giriş], New York: Biblio Bazar, 220 p.
- NIGHTINGALE, Andrea (2006). "Mimesis: Ancient Greek Literary Theory" (Taklit: Eski Yunan Edebiyat Teorisi), *Literary Theory and Criticism: An Oxford Guide* [Edebiyat Teorisi ve Eleştiri: Oxford Rehberi], (Ed. Patricia Waugh), Oxford: Oxford University Press, pp. 37-47.
- NORGAAD, Nina, Beatrix Busse and Rocico Montoro (2010). *Key Terms in Stylistics* [Üslûbbilimde Anahtar Terimler], New York: Continuum International Publishing Group, 269 p.
- NORRIS, Christopher (1982). *Deconstruction: Theory and Practice* [Yapısökücülük: Teori ve Uygulama], London: Methuen.
- O'TOOLE, Michael (2001). "Russian Literary Theory: From the Formalists to Lotman" (Rus Edebiyat Teorisi: Biçimcilerden Lotman'a), *The Routledge Companion to Russian Literature* [Ed. Neil Cornwell], London and New York: Routledge, pp. 163-173.
- OAKES, Frances E. (1952). "Neo-classic Literary Theory as an Outgrowth of the Eighteenth-Century Climate of Opinion" (Onsekizinci Yüzyıl Düşünce İkliminin Bir Gelişimi Olarak Neo-Klasik Edebiyat Teorisi), *Florida State University Studies*, Vol. VI, pp. 11-22.
- OKAY, M. Orhan (1998). "Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler", *Yeni Türkiye* [Cumhuriyet Özel Sayısı IV / Kültürel Değerlendirme], Yıl: 4, S. 23-24, Eylül – Aralık, s. 2891.

- OLANIYAN, Tejumola (2011). *African Literary Theory: An Introduction* [Afrika Edebiyat Teorisi: Bir Giriş], Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- OWEN, Stephen (2010). "Chinese Literary Theory: Its Traditional Characters and Modern Significance" (Çin Edebiyat Teorisi: Geleneksel Nitelikleri ve Modern Anlamı), *Journal of Jinangsu University (Social Science Edition)*, Vol. 02 içinde.
- ÖGEYİK, Muhlis Coşkun (2008). *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*, 1.bs., Ankara: Anı Yayıncılık, 120 s.
- ÖKTEM, Ülker (2005). "Fenomenoloji ve Edmund Husserl'in Apaçıklık (Evidenz) Problemi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 45, S. 1, Ankara, ss. 27-55.
- ÖNAL, Mehmet, "Metinlerarası İlişkiler Kuramı", "Tarihî Eleştiri", *En Uzun Asrın Hikayesi / Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım*, 1.bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, ss. 191-192, 174.
- ÖZAY, Yeliz (2007). "Metinlerarası İlişkilerde Sözlü Yapıtların ve Sanatçıların Konumu Üzerine", *Millî Folklor*, Yıl: 19, S. 75, ss. 164-173.
- ÖZER, Sevinç (1991). "Amerikan Kısa Öykü Kuramına Bir Yaklaşım: Kısa Öykü Nedir? Ne Değildir?", *Çağdaş Türk Dili*, C. 3, S. 36, Ocak, ss. 1157-1162.
- ÖZER, Sevinç (1999). "Kısa Öykü Kuramının Manyetik Alanı: Poe'un Tek Etki Kuralı", *Adam Öykü*, S. 23, Temmuz – Ağustos, ss. 78-88.
- ÖZGÜ, Melahat (1964). "Almanya'da Roman Kuramlarına Genel Bir Bakış", *Türk Dili*, C. 14, S. 159, Aralık, ss. 122-125.
- ÖZLEM, Doğan (2011). "Edebiyat Kuramı ve Edebiyat Yapıtı", *Hermeneutik ve Şiir*, 1.bs., İstanbul: Notos Kitap Yayınevi, s. 20.
- ÖZLEM, Doğan (2011). *Hermeneutik ve Şiir*, 1.bs., İstanbul: Notos Kitap, 64 s.
- ÖZLEM, Doğan (1996). *Metinlerle Hermeneutik (Yorumbilgisi) Dersleri*, C. I-II, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- ÖZTÜRK, Armağan (2010). *Postyapısalcılık*, 1.bs., Ankara: Phoenix Yayınevi, 325 s.
- ÖZTÜRK, Furkan (2007). "Osmanlı Şiirine Sanat Ontolojisiyle Yaklaşmak", *Turkish Studies / International Periodical for the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic*, Vol 2 / 4, ss. 680-684.
- PALMER, Richard E. (2002). *Hermenötik* [Çev.: İbrahim Görener], İstanbul: Anka Felsefe Yayınları.
- PALMER, Richard (1969). *Hermeneutics: Interpretation Theory in Schliermacher* [Yorumbilim: Schliermacher'da Yorumlama Teorisi], Indiana: Northwestern University Press.
- PARER, M. Özlem (2003). "Rus Biçimciliğinde Yabancılaştırma Yöntemi – The Defamiliarization Technique in Russian Formalism", *Littera / Edebiyat Yazıları*, C. 12, Nisan, ss. 167-176.
- PERRINE, Laurence (1962). *Poetry Theory and Practice* [Şiir Teorisi ve Uygulaması], New York: Harcourt, Brace and World.
- PHELAN, James and ROBINOWITZ, Peter J. (2005). *A Companion to Narrative Theory* [Anlatı Teorisi İçin Bir Rehber], USA: Blackwell Publishing Ltd., 571 p.
- PİAGET, Jean (1999). *Yapısalcılık=Structuralism* [Çev. Ayşe Şirin – Akyavuz Yener. Yay. Haz. M. Serdar Kayaoğlu], Ankara: Doruk Yayınları, 131 s.
- PLATON (1999). *Devlet* [Çev. Mehmet Ali Cimcoz – Sabahattin Eyüboğlu], 1.bs., İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 284 s.
- POLAT, İbrahim Ethem (1996). *İslâm Öncesi Hanif Edebiyatı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 71 s.
- POULOCK, Sheldon (2001). "The Social Aesthetics and Sanskrit Literary Theory" (Toplumsal Estetik ve Sanskrit Edebiyat Teorisi), *Journal of Indian Philosophy*, Nu. 29, pp. 197-229.
- POMORSKA, Krystyna (1968). *Russian Formalist Theory and its Poetic Ambiance* [Rus Biçimci Teori ve Şiirbilimsel Havası], The Hauge: Mouton.
- POULET, Georges (1969). "Phenomenology of Reading" (Okuma Fenomenolojisi), *New Literary History*, Nu. 1, pp. 53-68.
- QUAYSON, Ato (2000). *Postcolonialism: Theory, Practice or Process?* [Sömürge-sonrasicılık: Teori, Uygulama ya da Süreç Mi?], Cambridge: Polity, Malden, MA: Blackwell.
- RAMSARAN, John A. (1973). *English and Hindi Religious Poetry* [İngiliz ve Hind Dini Şiiri], Leiden: Brill, X+199 p.
- RANSOM, John Crowe (1941). *The New Criticism* [Yeni Eleştiri], New York: New Direction.
- REICHERT, John (1978). "More Than Kin and Less Than Kind: The Limits of Genre Theory" (Soydan Daha Fazla ve Türden Daha Az: Tür Teorisinin Sınırları), *Theories of Literary Genre* [ed. Joseph P. Strelka], University Park: Pennsylvania State University Press, pp. 57-79.
- REYES, Soledad S. (ed.) (1986). *Selected Essays in Contemporary Philippine Literary Theory* [Çağdaş Filipin Edebiyat Teorisine Dair Seçilmiş Denemeler], Quezon City: Ateneo de Manila University.
- RICE, Philip and WAUGH, Patricia (1992). *Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisi], New York: Edward Arnold Publishers.
- RICHARD, Beach (1993). *A Teacher's Introduction to Reader-Response Theories* [Öğretmenin Okur Merkezli Teorileri Tanıtımı], Urbana: National Council of Teachers of English.
- RICHARDS, I.A. (1924). *Principles of Literary Criticism* [Edebî Eleştirinin İlkeleri], London: Routledge and Kegan Paul.
- RICOEUR, Paul (2007). *Yorum Teorisi: Söylem ve Artı Anlam*, [Çev.: Gökhan Yavuz Demir], İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 130 s.
- RIFATERRE, Michael (1978). *Semiotics of Poetry* [Şiir Göstergibilimi], Indiana: Bloomington.
- RİFAT, Mehmet (2008). "Jakobson / Dilsel İşlevler ve Yazınbilimin Görevi", "Yeni Eleştiri: New Criticism İle Nouvelle Critique", *Yaklaşımlarıyla Eleştiri Kuramcıları*, İstanbul: Sel Yayıncılık, ss. 46-47, 97-103.
- RİFAT, Mehmet (1996). *Göstergibilimcinin Kitabı*, İstanbul: Düzlem Yayıncılık.
- ROBEY, David (ed.) (1973). *Structuralism: a Introduction* [Yapısalcılık: Bir Giriş], Oxford: Clarendon Press.
- RUTHVEN, K. K. (1984). *Feminist Literary Studies: An Introduction* [Feminist Edebiyat Araştırmaları: Bir Giriş], Cambridge: Cambridge University Press.

- RYAN, Marie-Laure (1979). "Towards a Competence Theory of Genre" (Yeterli Bir Tür Teorisine Doğru), *Poetics*, Vol. 8, Nu. 3, pp. 307-377.
- RYLANCE, Rick (ed.) (1987). *Debating Texts: Twentieth-Century Literary Theory and Method* [Metinleri Tartışmak: Yirminci Yüzyıl Edebiyat Teorisi ve Yöntemi], Toronto: University of Toronto Press.
- SADOFF, Dianne F. and CAIN, William E. (eds.) (1994). *Teaching Contemporary Theory to Undergraduates* [Üniversite Öğrencilerine Çağdaş Teoriyi Öğretme], New York: Modern Language Association, VI+271 p.
- SAİD, Edward (1982). *Oryantalizm / Sömürgeciliğin Keşif Kolu* [Çev. Nezh Uzel], İstanbul: Pınar Yayınları.
- SARI, Ahmet (2008). *Psikanaliz ve Edebiyat*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- SARIKÇIOĞLU, Ekrem (2002). *Din Fenomenolojisi (Dinlerin Mahiyeti ve Tezâhür Şekilleri)*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.
- SARUP, Madan (1997). *Postyapısalcılık ve Postmodernizm*, [Çev.: A.B. Güçlü], Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları / Ark, 270 s.
- SCHOLES, Robert (1974). *Structuralism in Literature: An Introduction* [Edebiyatta Yapısalcılık: Bir Giriş], New Haven and London: Yale University Press.
- SCHREIER, Carol (29.12.2010). "Archetypal Theory and Criticism" (Arketipçi Teori ve Eleştiri), <http://www.scribd.com/doc/44974854/JH-Archetypal-Theory>.
- SCOTT, Randy Allan (1977). *The Changing Influence of Italian Literary Theory on the Poetic Doctrines of the Pléiade* [İtalyan Edebiyat Teorisinin Pléiade'nin Şiirbilimsel Öğretileri Üzerine Değişen Etkisi], Toronto: University of Toronto, 986 p.
- SELDEN, Raman (1988). "Introduction" (Giriş), "Reader-oriented Theories" (Okur-merkezli Teoriler), "Post-structuralist Theories" (Yapısalcılık-sonrası Teoriler), "Russian Formalism" (Rus Biçimciliği), "Structuralist Theories" (Yapısalcı Teoriler), *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, pp. 3-4, 106-127, 72-105, 6-22, 52-71.
- SELDEN, Raman (1988). *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* [Çağdaş Edebiyat Teorisi Okur Rehberi], Brington: The Harvester Press, 158 p.
- SEXTON, Timothy (21.02.2011). "Genre Theory: Classifying Literary Works" (Tür Teorisi: Edebî Eserleri Sınıflandırmak), http://www.associatedcontent.com/article/108492/genre_theory_classifying_literary_works.html.
- SHAOYU, Guo (1979). *Anthology of Chinese Literary Theory: From Ancient to Contemporary* [Çin Edebiyat Teorisi Antolojisi: Eskiden Çağdaşa Kadar], Shanghai: Shanghai Ancient Classic Press.
- SHELLEY, Percy Bysshe (10.05.2004). *Defence of Poetry* [Şiirin Savunması], 1821. Bu eserin tam metni için bkz.: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/shelley-poetry.html>.
- SHELLEY, Percy Bysshe (1971). "A Defence of Poetry", *Critical Theory Since Plato* [Eflatun'dan Beri Eleştirel Teori, Ed. Hazard Adams], New York: Harcourt Brace Jovanovich, pp. 516-529.
- SHELLEY, Percy Bysshe (2011). *Şiirin Bir Savunması* [Çev. Bünyamin Kasap], 1.bs., İstanbul: Şule Yayınları, 69 s.
- SHENG-XUN, Shi (13.06.2011). "Geographical Civilization and Identity of East Asian Literary Theory" (Doğu Asya Edebiyat Teorisinin Coğrafi Medeniyet ve Kimliği), *Journal of Hangzhou Normal University (Social Sciences Edition)*, 2008-06, http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-HSXX200806015.htm.
- SHIPLEY, Joseph T. (ed.) (1953). "Classification" (Sınıflandırma), *Dictionary of World Literature / Criticism, Forms, Technique* [Dünya Edebiyatı Sözlüğü / Eleştiri, Biçimler, Teknik], New York: Philosophy Library, p. 62.
- SHIPLEY, Joseph T. (ed.) (1953). "Indian Literary Theory" (Hint Edebiyat Teorisi), *Dictionary of World Literature / Criticism, Forms, Technique* [Dünya Edebiyatı Sözlüğü / Eleştiri, Biçimler, Teknik], New York: Philosophical Library, pp. 223-226.
- SHOWALTER, Elaine, (ed.) (1985). *The New Feminist Criticism: Essays on Women, Literature, Time* [Yeni Feminist Eleştiri: Kadınlar, Edebiyat ve Zaman Üzerine Denemeler], New York: Pantheon.
- SHUKRI, M. A. M. (1995). "Bir İslâmî Edebiyat Teorisi'ne Doğru", [Çev.: Adem Çalışkan], *Yolcu, Aylık Kültür – Edebiyat – Sanat Dergisi*, Yıl: 1, S. 1, [Samsun] 15 Eylül, ss. 55-64.
- SHUNQING, Cao (2008). "The Discourse of Chinese Literary Theory and the Dialogue Between Western and Chinese Literary Theories" (Çin Edebiyat Teorisi Söylemi ve Batı ile Çin Edebiyat Teorileri Arasında Diyalog), *Journal of Multicultural Discourses*, Vol. 3, Issue 1, pp. 1-15.
- SIDNEY, Sir Philip (28.09.2009). "Şiirin Savunması" (Çev. Özlem Yaşayanlar), <http://www.asmakat.com/sidhayat.htm>.
- SIDNEY, Sir Philip (1928). *The Defence of Poesie* [Şiirin Savunması], William Ponsoby, London, 1595; 2nd ed., London: Noel Douglas.
- SİM, Paek-kang (1983). "Confucianist Theory of Literature: According to Confucianist Theory of Poetry" (Konfüçyenist Edebiyat Teorisi: Konfüçyenist Şiir Teorisine Göre), *Korea Journal*, Vol. 23, Nu. 5, May, pp. 45-53.
- SMITH, Gregory Brian (2007). "Christian Literary Theory" (Hıristiyânî Edebiyat Teorisi), *Images of Salvation: A Study in Theology, Poetry and Rhetoric*, School of Theology, Faculty of Arts and Sciences, Australian Catholic University Ltd., Office of Research, Virginia, 25th March, pp. 204-207.
- SMITH, Gregory Brian (05.01.2008). "Christian Literary Theory" (Hıristiyânî Edebiyat Teorisi), <http://dlibrary.acu.edu.au/digitaltheses/public/ad-t-acuvp144.17052007/02whole.pdf>.
- SPIKES, Michael Paul (2003). *Understanding Contemporary American Literary Theory* [Çağdaş Amerikan Edebiyat Teorisini Anlamak], revised edit., America: University of South Carolina Press, 220 p.
- STANG, Richard (1959). *The Theory of the Novel in England, 1850-1870* [İngiltere'de Roman Teorisi, 1850-1870], New York: Columbia University Press.
- STEINER, Peter (1984). *Russian Formalism: A Metapoetics* [Rus Biçimciliği: Bir Üst-Şiir Sanatı], Ithaca: Cornell University Press.
- STEWICK, Philip (1988). *Roman Teorisi* (Çev.: Doç.Dr. Sevim Kantarcıoğlu), Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

- STRELKA, Joseph P. (ed.) (1978). *Theories of Literary Genres* [Edebiyat Türleri Teorileri], University Park: The Pennsylvania State University Press.
- STRELKA, Joseph P. (1978). *Nazariyyetü'l-Envâ'i'l-Edebiyye* [Edebiyat Türleri Teorileri], (Terc.: Dr. Hasan 'Avn), İskenderiyye: Münşe'âtü'l-Ma'ârif.
- TANG, Xiaobing (1993). "Orientalism and the Question of Universality: The Language of Contemporary Chinese Literary Theory" (Şarkiyatçılık ve Evrensellik Sorunu: Çağdaş Çin Edebiyat Teorisinin Dili), *Position*, Vol. 1, Nu. 2, Fall, pp. 389-413.
- TATAR, Burhanettin (2004). *Felsefi Hermenötik ve Yazarın Niyeti*, Ankara: Vadi Yayınları.
- TATAR, Burhanettin (2004). *Hermenötik*, İstanbul: İnsan Yayınları.
- THE EVERGREEN State College (26.11.2010). "Jewish Literary Theory" (Yahudi Edebiyat Teorisi), http://archives.evergreen.edu/webpages/curricular/2007-2008/monstrouspossibility_wiki/index-58655.php.html.
- THOMSON, George (1987). *Marksizm ve Şiir*, [Çev. Cevat Çapan], İstanbul: V Yayınları.
- TODOROV, Tzvetan (der.) (1995). *Yazın Kuramı: Rus Biçimcilerinin Metinleri*, [Çev. Mehmet Rifat - Sema Rifat], İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 268 s.
- TODOROV, Tzvetan (ed.) (1982). *French Literary Theory Today: A Reader* [Günümüz Fransız Edebiyat Teorisi: Bir Okur], (Translator: R. Carter), Cambridge: Cambridge University Press, 246 p.
- TOMPKINS, P. (1990). "Biçimciliğin Doğuşu: Komes'ten I. A. Richards'a" (Çev.: Lerzan Gültekin), *Littera / Edebiyat Yazıları*, C. 1, ss. 125-140.
- TOPRAK, Metin (2003). *Hermeneutik ve Edebiyat*, İstanbul: Bulut Yayınları.
- TOSUN, Necip (2011). *Modern Öykü Kuramı*, 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, 359 s.
- TÖKEL, Dursun Ali (1996). "Ontolojik Analiz Metodu ve Bu Metodun Bakı'nın Bir Gazeline Uygulanışı", *Yedi İklim*, C. 11, S. 74, İstanbul, ss. 53-59.
- TRAVERS, Michael E. (1989). "The Suburbs of Jerusalem: Literary Theory in Christian Perspective" (Kudüs'ün Varoşları: Hıristiyânî Bakış Açısıyla Edebiyat Teorisi), *Literature and Belief*, (Guest editor: Bruce L. Edwards), Vol. 9, içinde.
- TUNALI, İsmail (1984). *Sanat Ontolojisi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları; 2.bs. Sosyal Yayınlar, İstanbul, 208 s.
- TURAL, Sadık (2000). "Roman Teorisi Üzerine Düşünceler", *Türk Yurdu (Türk Romanı Özel Sayısı)*, C. 20, S. 153-154, Mayıs - Haziran, ss. 11-22.
- TÜFEKÇİ, M. Elif (2004). "Yapısalcı Yöntem ve Uygulama Alanları", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü Tiyatro Araştırmaları Dergisi* [Hakemli Dergi], S. 17, (Ankara) Haziran, ss. 50-66.
- TÜRKDOĞAN, Melike (2007). "Rasim Özdenören'in 'Kuyu' Öyküsünde Metinlerarası İlişkiler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 14, S. 35, ss. 167-190.
- TYSON, Lois (2006). "Lesbian, Gay, and Queer Criticism", *Critical Theory Today / A User-Friendly Guide* [Günümüz Eleştiri Teorisi / İçten Kullanıcı Rehberi], 2nd ed., New York and London: Routledge, p. 318.
- UÇAN, Hilmi (2002). *Yazımsal Eleştiri ve Göstergebilim*, İstanbul: Perşembe Kitapları.
- UŞAKLIGİL, Halit Ziya (1998). *Hikâye* [Haz. Nur Gürani Arslan], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 151 s.
- ÜNAL, Emre (2007). "Metinler Arasılık ve Metinler Arası Okuma", *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, C. 7, S. 2, Haziran içinde.
- ÜNAL, Emre (01.09.2007). "Metinler Arasılık ve Metinler Arası Okuma", http://www.universite-toplum.org/pdf_UT_323.pdf.
- ÜNAL, Mustafa (1999). *Din Fenomenolojisi / Tarihçe, Yöntem, Uygulama*, Kayseri: Geçit Yayınları.
- VARDAR, Berke (2002). *Dilbilimden Yaşama: Yapısalcılık*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- VEESER, H. Aram (ed.) (1989). *The New Historicism* [Yeni Tarihselcilik], New York: Routledge.
- WALHOUT, Clarence and RYKEN, Leland (ed.) (1991). *Contemporary Literary Theory: A Christian Appraisal* [Çağdaş Edebiyat Teorisi: Hıristiyânî Bir Giriş], Grand Rapids: W. B. Eerdmans.
- WANG, Yichuan (2010). "Modern Characteristics in Modern Chinese Literary Theory" (Modern Çin Edebiyat Teorisindeki Modern Nitelikler), *Frontiers of Literary Studies in China*, Vol. 4, Nu. 1, pp. 19-31.
- WARHOL, Robin, and HERNDL, Diane Price (eds.) (1992). *Feminisms: An Anthology of Literary Theory and Criticism* [Feminizm: Edebiyat Teorisi ve Eleştiri Antolojisi], Basingstoke: Macmillan.
- WEBSTER, Roger (1993). "What Is Literary Theory?" (Edebiyat Teorisi Nedir?), *Studying Literary Theory: An Introduction* [Edebiyat Teorisini İncelemek: Bir Giriş], 5th ed., New York: Routledge, p. 5.
- WEELE, Michael Vander (1991). "Reader-response Theories", *Contemporary Literary Theory: A Christian Appraisal*, [eds. Clarence Walhout and Leland Ryken], Grand Rapids: W. B. Eerdmans, pp. 125-148.
- WILLIAMS, Patrick and CHRISMAN, Laura (eds.) (1994). *Colonial Discourse and Post-Colonial Theory: A Reader* [Sömürgeci Söylem ve Sömürge-sonrası Teori: Bir Okur], New York: Columbia University Press.
- WILLIAMS, Raymond (1990). *Marksizm ve Edebiyat*, (Çev. Esen Tarım), İstanbul: Adam Yayınları.
- WİKİPEDİA (30.09.2005): "Literary Theory" (Edebiyat Teorisi), http://en.wikipedia.org/wiki/Literary_theory.
- WILLEY, B. (1922). *Tendencies in Renaissance Literary Theory* [Rönesans Edebiyat Teorisinde Eğilimler], Cambridge: Bowes & Bowes.
- WOGAN-BROWNE, Jocelyn, Nicholas Watson, Andrew Taylor and Ruth Evans (eds.) (1999). *The Idea of the Vernacular: An Anthology of Middle English Literary Theory 1280-1520* [Anadili Düşüncesi: Ortaçağ İngiliz Edebiyat Teorisi], Exeter: University of Exeter Press, XVI+506 p.
- WORDSWORTH, Williams (2010). *Prelüde - Bir Şairin Zihinsel Gelişimi* [Çev. Nazmi Ağıl], 1.bs., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 264 s.
- WRIGHT, Elizabeth (1984). *Psychoanalytic Criticism: Theory in Practice* [Psikanalitik Eleştiri: Uygulamada Teori], London and New York: Methuen.

- XINGUO, Ma. (1994). *History of Western Literary Theory* [Batı Edebiyat Teorisi Tarihi], Beijing: Higher Education Press.
- YALÇIN-ÇELİK, S. Dilek (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*, 1.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 251 s.
- YENER, Ali Galip (2009). "Harold Bloom'um Şiir Teorisi", *Hece, Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl: 13, S. 156, Aralık, ss. 131-134.
- YETİŞ, Kazım (2006). "Belağatten Retoriğe Teori Arayışları", *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C. 3, ss. 273-285.
- YETİŞ, Kazım (2006). *Belağatten Retoriğe*, İstanbul: Kitabevi Yayınları, XVIII+546 s.
- YILDIRIM, Ercan (2007). "Metinlerarasılıktan Parodiye Postmodern Edebiyat", *Hece Öykü*, Yıl: 4, S. 24, Aralık – Ocak, ss. 123-129.
- YILDIZ, Cemal (1991). *Üslûp ve Üslûp İnceleme Metodları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 108 s.
- YORDON, Judy E. (1993). "Biographical Literary Theory", *Roles In Interpretation* [Yorumlamada Roller], 3rd ed., Dubuque: Brown & Benchmark Publishers, s. 84.
- YONG, Cheng (21.11.2011). "The Teaching of the Six Classics and the Discourse Construction of Confucian Literary Theory" (Altı Klasiğin Öğretimi ve Konfüçyen Edebiyat Teorisinin Söylem Yapısı), *Journal of Zhejiang University (Humanities and Social Sciences)*, <http://www.journals.zju.edu.cn/soc/EN/abstract10236.shtml>.
- YOUNG, Robert (2001). *Postcolonialism: An Historical Introduction* [Sömürge-sonrasicılık: Tarihsel Bir Giriş], Oxford: Blackwell.
- YÜCEL, Tahsin (1989). "Psikanaliz ve Edebiyat", *Milliyet Sanat*, Kasım, ss. 8-9.
- YÜCEL, Tahsin (2007). "Toplumbilimsel Eleştiri", *Eleştiri Kuramları*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, ss. 52-56.
- YÜCEL, Tahsin (1982). *Yapısalcılık*, İstanbul: Ada Yayınları.
- YÜKSEL, Ayşegül (1995). *Yapısalcılık ve Bir Uygulama*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- ZIMA, Peter V. (1999). *The Philosophy of Modern Literary Theory* [Modern Edebiyat Teorisinin Felsefesi], London: Athlone.
- ZİMA, Peter V. (2004). "Anglo-Amerikan Yeni Eleştirisi ve Rus Biçimciliği", "Okur Tepkisi Eleştirisinin Sorunları: Hermeneutikten Fenomenolojiye", *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi* [Çev. Mustafa Özseri], 1.bs., Ankara: Hece Yayınları, ss. 41-66, 93-126.
- ZUTSHI, Margot E. (1981). *Literary Theory in Germany: A Study of Genre and Evaluation Theories 1945-1965* [Almanya'da Edebiyat Teorisi: Tür ve Evrim Teorilerinin Bir İncelemesi 1945-1965], Frankfurt: Peter Lang AG, 196 p.